2020/3. szám

Börtönügyi Szemle

A Büntetés-végrehajtási Szervezet szakmai és tudományos folyóirata

FÓKUSZBAN A MUNKÁLTATÁS

TEMATIKUS LAPSZÁM

BÖRTÖNÜGYI SZEMLE

2020/3. SZÁM

BÖRTÖNÜGYI SZEMLE

Kiadja a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága
Megjelenik negyedévente ✷ 2020. 3. szám

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

Elnök:
Dr. Tóth Tamás

Tagok:
Dr. Csordás Sándor
Dr. Huszár László
Dr. Kabódi Csaba
Lehoczki Ágnes
Dr. Lőrincz József
Dr. Mezey Barna
Dr. Pallo József
Dr. Vókó György

Kiadásért felelős:
Dr. Csató Kornélia

Főszerkesztő:
Várkonyi Zsolt Kristóf

Olvasószerkesztő:
Rutkai Kata
Kellner Gergely

Nyomdai előkészítés és nyomdai munkálatok:
Duna-Mix Kft., Vác
www.dunamix.hu
Felelős vezető:
Szakolczai Lóránt

ISSN 1417-4758 (Nyomtatott)
ISSN 2559-9771 (Online)

A szerkesztőség címe:
1054 Budapest V.,
Steindl Imre utca 8.
E-mail: szemle@bv.gov.hu

SZÁMUNK SZERZŐI

BÓKA TIBOR plébános, Alsópáhok, Római Katolikus Plébánia

CSÉRI ZOLTÁN bv. dandártábornok, ügyvezető, Bv. Holding Kft.

HALÁSZ-SZABÓ ÁGNES jogász

HARTAI LÁSZLÓ bv. százados, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Ellenőrzési Szolgálat, Mobil Ellenőrzési Osztály

JUHÁSZ ERNŐ bv. százados, mb. foglalkoztatási osztályvezető, Duna Papír Kft.

KAPUSI TAMÁS bv. alezredes, bv. tanácsos, növénytermesztési és gépesítési osztályvezető, Pálhalmai Agrospeciál Kft., okleveles mezőgazdasági gépészmérnök, meliorációs mérnök

ONDOK ROLAND bv. százados, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Biztonsági Főosztály

RUTKAI KATA bv. százados, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Hivatal, Stratégiai, Elemzési és Tervezési Főosztály

SZEMÁN LEVENTE főelőadó, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Hivatal, Stratégiai, Elemzési és Tervezési Főosztály

VÁRKONYI ZSOLT KRISTÓF főosztályvezető, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Hivatal, Stratégiai, Elemzési és Tervezési Főosztály

Borítófotó: Bv. fotó

A megjelenő írások nem a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, hanem a szerzők saját, tudományos szabadságon alapuló álláspontját képviselik.

KÖZLÉSI FELTÉTELEK

Szerkesztőségünk olyan dolgozatokat vár a szerzőktől, amelyek a társadalmi devianciákat, a büntetés-végrehajtásra vonatkozó joganyagot, a fogva tartás, a fogvatartotti népesség sajátosságait, problematikáját a tudományos közvélemény által elfogadott tudományszakok (kriminológia, szociológia, pszichiátria, pszichológiai, vezetéselmélet, pedagógia, műszaki tudományok, szakmatörténet stb.) szempontjából elemzik, értékelik. A dolgozatok eredetéért és tartalmáért a szerző vállalja a felelősséget. Kérjük, a kéziratokon tüntessék fel nevüket, munkakörüket, munkahelyüket, telefonszámukat, lakcímüket és – ha van – tudományos fokozatukat, rendfokozatukat is.

A beérkezett írásokat a szerkesztőség név nélkül továbbítja a bíráló bizottság tagjainak, véleményezés céljából. A megjelenés feltétele ezen tagok támogató véleménye, illetve a szöveg szerzőhöz való visszaküldését követően az átdolgozásra javasolt szövegrészek (ha vannak) javítása.

Szerkesztőségünk mindenkor fenntartja magának a jogot – a szerzővel egyeztetve – a kéziratok stilizálására, szerkesztésére, esetleges javítására. Amennyiben a beérkezett kézirat nem felel meg a formai követelményeknek, vagy tartalma nem illeszkedik a kiadvány szellemiségéhez, úgy a szerkesztőségnek nem áll módjában megjelentetni azt.

TARTALOM

Várkonyi Zsolt Kristóf:
Búcsúzunk Drotár Zsolt bv. ezredestől 5

TANULMÁNYOK

Cséri Zoltán:
Autonóm törekvések az innováció ösvényén –
Új utakon a büntetés-végrehajtási gazdasági társaságok és a Bv. Holding Kft. 7
The Prison Service Ltd. companies and the Bv. Holding Ltd. on new ways - Walking in the track of innovation towards the pursuit of autonomy

Halász-Szabó Ágnes:
Fogvatartotti munkáltatás az Ipoly Cipőgyár Kft.-ben 19
Prisoner employment at Ipoly Cipőgyár Ltd.

Hartai László:
Az Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. pékipari tevékenységének hatása a munkáltatásra, a reintegrációra, valamint a gazdálkodásra 33
The impact of the bakery activities in Annamajori Agricultural and Trade Ltd. on employment, reintegration and management

Juhász Ernő:
A Duna Papír Termelő, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. fejlesztései, tevékenységének bemutatása, szerepe a központi ellátásban és a teljes körű foglalkoztatásban 55
Developments and activities of the Duna Papír Ltd., the role the company plays in the central supply and in the prisoners' full employment

Kapusi Tamás:
A precíziós szántóföldi gazdálkodás műszaki lehetőségei és alkalmazásának tapasztalatai a Pálhalmai Agrospeciál Kft.-nél 79
Technical prospects and observations after introduction of precision agriculture at Pálhalmai Agrospeciál Ltd.

Ondok Roland:
A büntetés-végrehajtási szervezet helye, szerepe a védelmi igazgatás rendszerében – I. rész 101
The place and role of the Prison Service in the system of defense administration – Part 1

A SZENT ADORJÁN MILLENNIUMI EMLÉKÉVEK ESEMÉNYEI – 2020.

Várkonyi Zsolt Kristóf – Bóka Tibor:
Interjú Bóka Tibor plébánossal 121

Várkonyi Zsolt Kristóf – Szemán Levente:
Elismerések Szent Adorján ünnepén 124

Várkonyi Zsolt Kristóf – Szemán Levente:
Szent Adorján tiszteletére tartott tudományos emlékülés 125

Várkonyi Zsolt Kristóf – Szemán Levente:
Ünnepi szentmise a Szent Adorján és Szent Őrangyalok-templomban 126

RÖVIDEN

Várkonyi Zsolt Kristóf – Rutkai Kata:
Megszűnt a börtönök túltelítettsége, tíz büntetés-végrehajtási intézetben 2 750 új férőhely került átadásra 127

Búcsúzunk Drotár Zsolt bv. ezredestől

Megrendülten, fájdalommal teli szívvel búcsúzunk kollégánktól, barátunktól, életének 52. évében tragikus hirtelenséggel elhunyt Drotár Zsolt bv. ezredestől, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Büntetés-végrehajtási Intézet néhai parancsnokától.

Szolgálati feladatait elhivatottan, magas szakmai színvonalon végezte, munkáját a precizitás és a kötelességtudat, valamint a személyi állományról való elöljárói gondoskodás jellemezte.

Szakmai és emberi nagyságát bizonyítja, hogy közel három évtizedes büntetés-végrehajtási pályafutása alatt tizenkét alkalommal részesült elismerésben. 2008-ban megkapta a Büntetés-végrehajtási Szolgálatért Emlékplakett ezüst fokozatát, 2010-ben tanácsosi, 2012-ben pedig főtanácsosi címet adományozott részére Magyarország belügyminisztere.

Tudjuk jól, hogy nem lehet, de mégis igyekszünk osztozni a család gyászában és elviselhetetlen fájdalmában.

Emlékét tisztelettel megőrzi a büntetés-végrehajtási szervezet.

Várkonyi Zsolt Kristóf
Főszerkesztő

Fotó: Bv. fotó

Cséri Zoltán

Autonóm törekvések az innováció ösvényén – Új utakon a büntetés-végrehajtási gazdasági társaságok és a Bv. Holding Kft.

The Prison Service Ltd. companies and the Bv. Holding Ltd. on new ways - Walking in the track of innovation towards the pursuit of autonomy

A büntetés-végrehajtási szervezet gazdasági társaságainak a központi ellátás rendszerére alapozott tevékenységeiből új, piacképes, modern termékek és szolgáltatások felkutatásával és bevezetésével lehetséges kitörni, válaszolva a mindenkori igények kihívásaira. Mindehhez esetenként át kell lépni korlátainkat és modern, innovatív termelési modelleket kell bevezetni, amelyek megoldást nyújtanak a XXI. századi igényekre.

A 2014 decemberében létrehozott Bv. Holding Kft., mint uralkodó tag, valamint az általa ellenőrzött bv. gazdasági társaságok a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott (továbbiakban: Bv. Holding) elismert vállalatcsoport kerül bemutatásra a tanulmányban.

A megújuláshoz a Bv. Holdingban található autonóm társaságok, mint szervezeti egységek, az „együtt erősebbek vagyunk" elvén haladva meghatározzák a lehetséges irányokat.

A Bv. Holding Kft. elvi és szervezeti átalakulása esetén a büntetés-végrehajtás meg tud felelni annak a társadalmi és kormányzati elvárásnak, hogy megvalósuljon a fogvatartottak teljes foglalkoztatása, valamint piacképes termékek előállításával és az eladásukhoz szükséges piac megtalálásával a büntetés-végrehajtási szervezet önellátóvá és önfenntartóvá válhat.

Kulcsszavak: szervezeti innováció, fogvatartotti munkáltatás, stratégiai váltás, technológiai diverzifikáció, gazdasági társaságok

It is possible to break out of the activities of the limited companies of the Prison Service based on the central supply system by finding and introducing new, marketable, modern products and services, responding to the challenges of the current needs. To do all this, we sometimes have to go beyond our limits and introduce modern, innovative production models that provide a solution to the 21st century needs.

The Bv. Holding Ltd. was founded in 2014 December, as the dominant member of the group of companies. The group of companies is named Bv. Holding (hereinafter: Bv. Holding), and the companies controlled by the Bv. Holding Ltd. are established for the compulsory employment of prisoners. The Bv. Holding Ltd. and the member companies of Bv. Holding are presented in the study.

The autonomous companies as organizational units of the Bv. Holding determine the possible directions for the renewal, based on the principle that "we are stronger together".

In the event of a theoretical and organizational transformation of the Bv. Holding Ltd., the Prison Service can meet the social and governmental expectation of full employment of prisoners, and by producing marketable products and finding a market to sell them the Hungarian Prison Service may become self-sufficient and self-sustaining.

Keywords: *organizational innovation, prisoner employment, strategic change, technological diversification, prison companies*

Bevezető

A fogvatartotti munkáltatás jelenlegi rendszerét és ezzel egyidejűleg a büntetés-végrehajtási szervezethez kapcsolódó állami vállalatok létrehozását az 1950-es években alapozták meg, akkor jöttek létre a mai gazdasági társaságok jogelődjei (9 ipari, 3 mezőgazdasági), melyeket elsősorban a magas élőmunkát és egyszerű segéd- és betanított munkát igénylő ágazatokban alakítottak ki.

Az eltelt évtizedek alatt megannyi változáson ment keresztül a munkáltatás rendszere és az előállított termékkör. Időszerű változás, hogy a Bv. Holding Kft. reformálásával olyan új alapokra helyezett termelési irányt tűzzünk ki, melyek elősegítik a további fejlődési lehetőségeket, valamint hogy szervezeti szintekre lebontva, a jelenlegi működést optimalizálva, megfeleljünk a kormányzati és a társadalmi elvárásoknak.

A büntetés-végrehajtási gazdasági társaságok (a továbbiakban: bv. gazdasági társaságok) – társasági formájukból adódóan – elsősorban profitorientált vállalkozások, mely vállalkozási tevékenységet úgy kell folytatniuk, hogy a fogvatartotti munkáltatás és azon túl a teljes körű foglalkoztatás megvalósulása ne sérüljön. E kettősség a cégek vezetését és stratégiáját jelentősen megnehezíti, ugyanis a munkáltatási kötelezettségükből adódóan a fogvatartottakat munkáltatniuk kell, méghozzá úgy, hogy bevételeik nem költségvetési forrásból, hanem értékesítésből és egyéb gazdasági tevékenységből származnak. Ez folyamatos kihívást jelent, ugyanis a külső piacon jelen lévő cégek innovációival és modern berendezéseikkel nehezen veszik fel a versenyt, hiszen ahhoz, hogy a megfelelő fogvatartotti létszám munkáltatását biztosítsák, a termelésben nagy élőmunka igényű folyamatokat kell alkalmazniuk a gépesítéssel szemben.

A bv. gazdasági társaságok által előállított és forgalmazott termékek versenyképesek más gazdasági társaságok termékeivel. A Bv. Holding tagjai a minőség és a vevői elégedettség folyamatos biztosítása érdekében használják az alkalmazott minőségbiztosítási előírásokat. Kiemelt, stratégiai jelentőségű feladat az is, hogy a társaságok a foglalkoztatott fogvatartottak létszámát tovább bővítsék.

A bv. gazdasági társaságok egységes jellemzője, hogy olyan bv. intézetek mellett működnek, melyek egyben letöltő házak is. További jellemzőjük, hogy a munkaterületek a bv. intézet bástyafalán belül helyezkednek el, vagy ahol a szükséges biztonsági feltételek adottak. Kivételt képeznek a mezőgazdasági és állattenyésztési tevékenységet folytató társaságok telephelyei, melyek jellegükből adódóan nagy területen, vagy elszórtan helyezkednek el és nem megoldott, vagy gazdaságosan nem megoldható a körbekerítésük. Az ilyen munkaterületeken a fogvatartotti létszámnak megfelelő

felügyelői állománnyal, valamint korszerű távfelügyeleti eszközök alkalmazásával biztosítható a munkavégzés.

A Bv. Holding megújítása

A bv. gazdasági társaságok többségéről elmondható, hogy nem profiltiszták. Az optimális működés elképzelésünk szerint az, ha az adott társaság rendelkezik egy, legfeljebb kettő húzó ágazattal, ahol saját tevékenységben vagy konzorciumi együttműködésben profitot termel, illetve ehhez kiegészítésképpen, a teljes körű fogvatartotti foglalkoztatás fenntartása érdekében egyszerűbb, fogvatartotti segédmunkára épülő bérmunkákat, terápiás foglalkoztatásokat rendel. Mindazonáltal elengedhetetlen, hogy a fő szempontok betartása mellett több lábon álljanak, hogy biztonságosan tudják biztosítani a teljes működésük folytonosságát. Ehhez a bv. gazdasági társaságok fő tevékenységein belül szét kell választani a szolgáltatási és termelési szegmenseket, lehetőleg központosítva az adminisztrációs, irányítási és felügyeleti feladatokat, elkülönítve a mezőgazdasági területeket. Amennyiben a termelést-gyártást a szolgáltatásoktól elválasztjuk, úgy a megosztott figyelem elkerülésével az adott társaság is hatékonyabban tudja koncentrálni a szaktudást a fejlesztéseire. Az optimális termékelőállítási normaidő csökkentésének érdekében felülvizsgáljuk az alkalmazott technológiákat, megvizsgáljuk a kompetenciaalapú termelési folyamat bevezetését, átvilágítjuk a termelési és gyártási folyamatok működését és gazdaságosságát. A Bv. Holdingon belül – az egyes gazdasági társaságokat érintő cégbeolvadáshoz szükséges diverzifikációs folyamat részeként – az adott bv. gazdasági társaság rendeltetésszerű, markáns ágazatát kívánjuk erősíteni.

A termelésben a fogvatartotti munkáltatással a nagy kézimunka igényű folyamatok jelentős arányban vannak jelen. Annak érdekében, hogy az így előállított termékek kvalitatív és kvantitatív mutatói is megfeleljenek a mai kornak, valamint a szabadpiac elvárásainak, szükséges a büntetés-végrehajtási szervezet részéről a fogvatartottak képzése, oktatása azokban a szakmákban, amik beilleszthetők a gazdasági társaságok profiljába. A Bv. Holding Kft. megújításával elindult a fogvatartotti munkáltatás rendszerének felülvizsgálata, a fogvatartottak által végezhető szakmunka rendszerbe illesztése az innovációs fejlesztésekhez, a tervezett konzorciumi bérmunkáltatásokhoz kapcsolódva. Ennek tükrében a büntetés-végrehajtási rendszer igényeit és a kft.-k adottságait figyelembe véve, a fogvatartottak szakmaképzéseinek újratervezése vált szükségessé. A bv. intézetek és a bv. gazdasági társaságok profiljuknak megfelelően rendelkeznek mindazon üzemekkel, telephelyekkel és a hozzájuk kapcsolódó infrastruktúrával, gépi berendezésekkel, melyek a saját tevékenységüknek megfelelően tudják biztosítani a szakmaképzések gyakorlati helyszíneit.

Az Adorján-Tex Kft. és a BUFA Kft. egyesülésével létrejövő új Bv. Holding Kft. jobban összpontosít majd a piackutatási, gyártásfejlesztési, értékesítési és marketingtevékenységre.

Ennek a szervezeti szegmensnek a kialakítását és felfejlesztését haladéktalanul megkezdjük, melyhez saját vagy szükség esetén külső szakértői teamek kerülnek bevonásra. Külföldi piac keresésére külkereskedelmi szakembereket veszünk alkalmazásba, vagy szerződéses partnerekkel kezdeményezünk együttműködést.

A Bv. Holding által előállított termékek minőségét javítjuk, az árakat a szabad piaci árakhoz igazítjuk, versenybe szállva a szegmens szereplőivel azért, hogy a belső és központi ellátó rendszer biztosította „mesterséges piactól" való függelmi viszonyt enyhítsük. Ahol lehetséges, ott költségcsökkentést hajtunk végre, az előnyös együttműködések kihasználásával a veszteséges működtetés elkerülhető lesz. Letisztult profilú cégeket teremtve, központi koordinációban összehangolt gyártást és termelést célozunk meg, melyhez 2021-ben az SAP vállalatirányítási rendszer gyártási modulja informatikai támogatást nyújt. Több szakterülettel együttműködve a teljes körű fogvatartotti foglalkoztatás és munkáltatás fenntartása érdekében, kompetencia alapú fogvatartotti munkahelyeket fejlesztünk a megfelelő szakismerettel rendelkező fogvatartottak foglalkoztatásával, a civil szalagok felfejlesztése mellett.

A fentiekben leírt irányvonalak esetenként nagyon komoly beruházási és finanszírozási igénnyel járnak, azonban ezek lehetnek a siker kulcsai a meghatározott irányok megvalósításához.

Jelenlegi innovációk a bv. gazdasági társaságoknál

A fogvatartotti foglalkoztatás során – a kezdeti célok maradéktalan teljesülése mellett – meghatározó és egyedi cégekké fejlődtek a bv. gazdasági társaságok. A fogvatartottak a hosszú évek alatt a civil emberek számára meglepő vagy különlegesebbnek számító termékek gyártásával, termelésével, hagyományőrző mesterségek megőrzésével, génállomány megtartó és tradicionális magyar állatfajták megőrzésével és vérvonal tisztításával is foglalkoznak.

Tevékenységek bemutatása

Kevés ember számára ismert, hogy a mindennapi életben – akár a vásárlások vagy kulturális és sportesemények során, iskolákban, óvodákban, nyugdíjas otthonokban, esetleg hivatalok várótermében és irodáiban – milyen gyakran találkozhatnak a fogvatartottak közreműködésével előállított termékekkel, jó minőségű eszközökkel.

Háztartási, egészségügyi papírtermék gyártása

A tevékenységek közé tartozik a higiéniai papírtermékek gyártása, csomagolása és forgalmazása, valamint országosan az állami szerveknek történő irodai, irattári

papírhulladék megsemmisítése. A higiéniai papírtermékek a legmodernebb technológiával működő gyártósorokon, fogvatartottak bevonásával készülnek. A konzorciumi partneri megállapodásnak köszönhetően az általuk gyártott termékek a kereskedelmi láncok, hiper- és szupermarketek kínálatában is megtalálhatók.

Nyomdaipari tevékenység

Nyomdaipari termékek, irodaszerek gyártása, könyvkötészet is része a bv. gazdasági társaságok profiljának, melynek keretén belül több mint 3000 féle, tömeggyártásban vagy egyedi tervek alapján készülő irodai termék kerül előállításra.

Konfekcionált textiláru és egyenruházat gyártása, kórházi textília, munkaruházat, szegélyáruvarrás és forgalmazás

A fegyveres és rendvédelmi szervek egyenruházattal történő ellátása, munkaruha, fogvatartotti ruházat, ágynemű-, lakás-, síktextília előállítása, valamint egészségügyi textíliák gyártása – fogvatartotti munkaerő bevonásával – több gazdasági társaságnál is megvalósul. Az egyik üzemi területen egyedülállóként „Tisztatéri varrodát" működtetnek, ahol egyszer használatos steril orvostechnikai eszközöket (operációs kabát, műtéti szettek) állítanak elő. A COVID-19 koronavírus kapcsán kiemelkedő közfeladatként jelent meg a szájmaszkok gyártása, a telepített gyártósorok beüzemelése és működtetése elsődlegesen az egészségügyben dolgozók, valamint a lakosság védőmaszkokkal történő ellátását biztosítja.

Mosodai szolgáltatás

A büntetés-végrehajtás által üzemeltetett mosodákban tisztítják a bv. intézetekből, az egyes kórházakból, szállodákból, egyéb intézetekből kikerült szennyes ágyneműket, ruhákat is. Az alkalmazott technológiák megfelelnek a mindenkori higiéniás szabályoknak és elvárásoknak.

Munkavédelmi, egyen- és formalábbeli, munkavédelmi kesztyű gyártása

A balassagyarmati börtönben a fogvatartottak közreműködésével állítják elő a rendvédelmi szervek személyi állománya által viselt cipőket, bakancsokat. Annak ellenére, hogy a cipőgyártás Magyarországon már egyre kisebb mértéket ölt, a piaci igényeknek megfelelő lábbeliket fejlesztenek a mai kor igényei szerint, így különböző biztonsági besorolású munkavédelmi lábbelik gyártása is folyik a rácsok falain belül.

Nyílászárókészítő-üzem, bútorüzem

A nyílászáró üzemben fa és műanyag ablakokat, valamint beltéri ajtókat gyártanak, amelyek a tíz büntetés-végrehajtási intézetet érintő férőhelybővítés során kerültek felhasználásra. A nyílászárókat a belső ellátás mellett a központi ellátás keretein belül, állami intézmények részére is értékesítik. Jelenleg a faipari üzemben laminált irodai bútorgyártás zajlik, irodai forgószékek szerelése és gyártása, íróasztalok, iratkonténerek, iratszekrények, heverők és egyedi méretű bútorok gyártása folyik. Bérmunka keretében kreatív reklámtáblák előállítása és szerelése történik, valamint anatómiai szemléltető eszközök szerelését is végzik.

Állattenyésztés, növénytermesztés

Az agrártevékenységet ellátó gazdasági társaságok változatos haszonállat állománya a büntetés-végrehajtáson belüli belső ellátásban kerül felhasználásra, továbbá a fennmaradó kapacitások terhére külső értékesítést is végeznek. A tejtermelésből kikerülő nyerstejből jelentős mennyiségű trappista sajt készül. A mezőgazdasággal foglalkozó bv. gazdasági társaságok szakemberei több alkalommal is díjnyertes állatokkal jelentek meg kiállításokon. Fontos feladat a lovászati fajtanemesítés, az ismert magyar nóniusz lófajta fennmaradása érdekében. A tisztavérű egyedek a fajtajellegzetességeikből adódóan kiválóan alkalmasak a rendvédelmi feladatok ellátására, ezek a lovak kerülnek például a Készenléti Rendőrség lovas díszszázadába is. Az évek óta üzemeltetett csirkevágóhíd a belső ellátásban több mint 30 kedvezményezettnek éves szinten 162 tonna feletti csirkehúst biztosít. A mezőgazdasági jellegű bv. gazdasági társaságokhoz tartozó földterület nagyobb, mint 15 300 hektár, melynek hasznosításáért, valamint a területek értékeinek megőrzéséért 4 bv. gazdasági társaság dolgozik.

Tésztagyártás

Az új, modern tésztagyárban világhírű olasz tésztagyártási technológiával és gépparkkal biztosított a helyben készülő száraztészta, amit a belső ellátás kiszolgálására, valamint nemzetközi kiskereskedelmi láncolatok ellátása érdekében is üzemeltetnek. Alapanyagként jó minőségű magyar gabonát és tojást használnak, melyből 16 féle száraztészta készül mind a belső ellátásba, mind a szabadpiaci szegmensek több irányába.

Pékáruk előállítása

Országos hírű pékség is üzemel annak érdekében, hogy a közel 17 ezer fogvatartott számára – minél nagyobb arányban – saját maguk által előállított pékárukat az év 365 napján biztosítsa a belső ellátás részére is. Jelenleg a szabadpiaci partnerek kiszolgálása

mellet további kihívás, hogy fagyasztott pékáruk előállításával próbálják elérni az összes magyarországi bv. intézet friss pékáruval való ellátását.

Drótfonat, pengeéles dróthenger, fémtechnológiai termékek gyártása

2017. február óta a Bv. Holding Kft. felelős a még mindig jelentős migrációs nyomás miatt megerősített magyar-szerb határszakasz műszaki védelmi rendszerének kiépítéséért, a karbantartásáért, így teljes körűen a büntetés-végrehajtási szervezet került megbízásra annak üzemeltetésével. Megépítésre került a határon a második védelmi vonal – saját gyártású NATO drót és megerősített drótkerítés segítségével –, valamint előkészítésre kerültek az intelligens védelmi rendszer kivitelezésének alapfeltételei. A karbantartási és állagmegóvási munkálatokhoz a pengeéles dróthenger, valamint a drótfonat is fogvatartotti munkáltatás keretében készül.

A fémmegmunkálás során a zárkaajtókat, a kitekintés gátlókat, a zárkarácsokat, a zárszerkezeteket, az emeletes ágyakat, valamint az egyéb – a fogvatartás biztosításához szükséges – eszközöket is a börtön falain belül készítik.

Építőipari tevékenység

A Bv. Holding szinte összes tagját érinti a büntetés-végrehajtás építési kapacitásának kialakítása, mely a meglévő börtönök felújításában, bővítésében, új börtönök építésében történő aktív részvételt eredményezi. A Bv. Holding Kft. koordinálása és felügyelete mellett a bv. intézetek homlokzati részeinek, kerítéseinek, konyháinak, és egyéb területeinek felújítása folyamatos. Ez a feladatkör egyre nagyobb szerepet tölt be az uralkodó vállalat életében, így mára fellelhető több, speciális munkavégzésre alkalmas gép, eszköz és munkakör is.

Bérmunkálati tevékenységek

A teljes körű fogvatartotti foglalkoztatás elérésének érdekében a bérmunkapartnerek jelenléte meghatározó. A bérmunkáltatás során igen színes és sokrétű feladatokat látnak el napi szinten a fogvatartottak, így mindenki számára ismert termékeket állítanak elő, amelyeket a mindennapjaink során is használunk. A bérmunkálatok között szerepel többek között egyes napelemparkok telepítése és generál kivitelezési feladatok, display összeállítás és feltöltés, ajtó és ablak zárszerkezetek összeszerelése, egyéb szerelési és válogatási feladatok, húsüzemi, varrási, csomagolási munkafolyamatok.

Középpontban a Bv. Holding Kft.

„Új utak”

A Bv. Holding Kft. a büntetés-végrehajtási szervezet gazdasági társaságainak tevékenységei alapján felülvizsgálta azokat a lehetséges irányokat és témaköröket, melyek segítségével új, piacképes, modern termékek és szolgáltatások bevezetését tudja elindítani. Prioritás, hogy a jelenlegi termelés korszerűsítésével gazdaságosabb, racionálisabb, hatékonyabb, és szabadpiaci körülmények között is jól működő gazdálkodó szervezet jöjjön létre, melynek érdekében több területen is reformokat szükséges végrehajtani.

A tényleges profiltisztításhoz szükséges folyamatok kezdő, első lépcsője az Adorján-Tex Kft., valamint a BUFA Kft. beolvasztása a Bv. Holding Kft. egységes és egycsatornás rendszerébe. Ennél a folyamatnál kiemelkedően fontos volt a 3 gazdasági társaságban dolgozó és együttműködő hivatásos vagy polgári alkalmazottak foglalkoztatása.

Az önköltségszámítás-árképzés felülvizsgálata, racionalizálása és annak költségszerkezeti újragondolása következtében több területen is csökkentésre kerülnek a 2021. évtől a belső ellátásba gyártott termékek átadói árai, vagy a szolgáltatások díjszabásai. Ezzel éves szinten komoly költségmegtakarítás érhető el többek között a bv. intézetek részére is.

A centralizált anyagbeszerzések, az azonos tevékenységű területek beszerzési és értékesítési vonalának összefogása, valamint az összevont tevékenységekből adódó erő kihasználása révén további gazdasági sikerek várhatóak. Együttműködési megállapodás keretein belül a 4 mezőgazdasági kft. egyként áll a mezőgazdasági területeket érintő feladatok bármelyike elé.

A modernizálás jegyében üzembe helyezett testszkenner és automata szabászgép pontosabb és minden igényt kielégítő egyedi méretezést tesz lehetővé.

A kiétkező boltok, az állományi büfék, valamint az egységes csomagküldési rendszer centralizált fenntartása mellett, a teljes kiétkező bolti működési és működtetési folyamatok átvételével hozzásegítjük a gazdasági társaságokat a fő profiljukra való koncentrálásra. A Bv. Holding Kft. általi működtetéssel komoly tehertől mentesülnek a jelenleg is ilyen tevékenységet folytató bv. gazdasági társaságok.

A racionalizálás következtében egyes – nem gazdaságos – működési területek felszámolásra kerülnek, így erősítve és stabilizálva az egyébként is jól működő gazdasági ágakat. A jövőben a pékség a szabadpiaci partnerek kiszolgálása mellet további

kihívásként kezeli, hogy fagyasztott pékáruk előállításával sikerüljön elérni az összes magyarországi bv. intézet friss pékáruval való ellátását.

A menedzserszemlélet erősítésével, valamint a bérmunkapartnerekkel való együttműködés hatékonyságának növelésével a hosszú távú, stabil és mindenki számára megelégedettséggel záruló megállapodások születhetnek.

Célul tűztük ki továbbá, hogy a jelenlegi uniós, vagy egyéb pályázatokon bizonyos esetekben a bv. gazdasági társaságok is indulhassanak, ezzel erősítve a szabadpiaci szereplőkkel szembeni helyzetünket.

Megfelelő szakemberek segítségével megvalósításra vár egy marketing kampány, amivel közelebb hozhatjuk az emberekhez a börtönrácsokon belüli munkavégzést, valamint megismertethetjük velük az ott készült termékek, szolgáltatások minőségét és kedvező árait. Ennek értelmében a Bv. Holding szórólap, majd egységes katalógus elkészítése is a közeli tervek részét képezi.

Több termékfejlesztés zajlik párhuzamosan, szinte minden gazdasági ágazat területén, előrevetítve a jövő gondolkodását, melynek legfontosabb része a technológiai fejlesztéssel elérhető úttörő szerep felvállalása, az innovatív termékek és szolgáltatások palettájának kialakítása.

A személyi állomány részére biztosított a megfelelő pihenés lehetősége, ehhez a Kerekér Szíve Pihenőpark várja a látogatókat, ahol minden adott a teljes kikapcsolódásra, a nyugodt megújulásra, ahol az év végéig tovább bővítik az elhelyezhető létszámot.

Az egységes webshop üzemeltetésével mind a személyi állomány, mind a külsős érdeklődők, vevők és partnerek könnyebben értesülnek a megújulásról és az új lehetőségekről.

Cél, hogy az együtt gondolkodás jegyében a bv. intézetek és a bv. gazdasági társaságok további sikereket érjenek el a munkáltatás biztosításának területén, növelve a foglalkoztatottság arányát és csökkentve ezzel a személyi állományi terheket is.

Támogatások, források felhasználása a modernizáció érdekében

A 2019-es év első felében megjelent a Magyarország egyes területei közötti gazdasági egyenlőtlenség csökkentése érdekében szükséges fejlesztési program kidolgozásáról szóló 1206/2019. (IV. 18.) Korm. határozat, mely alapján a Bv. Holding Kft. irányításával a gazdasági társaságok – a településekkel szorosan együttműködve – kidolgozták azokat a programokat, amelyekkel hatékonyan részt tudnak venni az elmaradott

településeken a munkahelyek teremtésében, valamint a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódóan létrehozott üzemek működésének eredményesebbé tételében. Mindezek alapján a Belügyminisztérium Közfoglalkoztatási és Vízügyi Helyettes Államtitkárságával szorosan együttműködve a büntetés-végrehajtási szervezet kidolgozta a fejlesztésre vonatkozó javaslatait. Az együttműködés két irányvonalat követve valósult meg. Az egyik, hogy a bv. gazdasági társaságok munkahelyként, vállalkozásként jelenjenek meg a meghatározott térségekben, pozitív irányba elmozdítva ezzel a gazdasági és foglalkoztatási mutatókat. A másik javaslat, hogy a büntetés-végrehajtás felvevő piacot biztosítson az önkormányzatok által előállított termékek részére, mely esetben a munkahelyteremtés áttételesen jelenik meg.

A Program 2019. november 1-jén érkezett a megvalósítási szakaszba, elindultak az előkészítő és kivitelezési munkálatok az érintett gazdasági társaságoknál. A projektek végrehajtása meghatározott ütemezés szerint történik, az egyeztetések rendszeresek, a feladat végrehajtásában szoros az együttműködés az érintett településekkel.

A Kormányhatározat alapján a büntetés-végrehajtási szervezet 9 projektben érintett, melyből 7 gazdasági társaság részesült támogatási forrásban, melynek alapjait a jóváhagyott Támogatói Okiratban leírtak szabályozzák. A gazdaságélénkítő programmal érintett 7 bv. gazdasági társaság támogatási összege 1 150 037 517 Ft, a vállalt foglalkozatási létszám 63 fő.

A 9 projekt három fő területhez kapcsolódik (új üzem létrehozása, termelés kihelyezése, termelési-integrátori együttműködés), melyek szerteágazó tevékenységeket érintenek:

- varrodai munkák, tűzöde (ruházati termékek, cipőfelsőrész készítés),
- mezőgazdasági növénytermesztés (sárgarépa, paprika, fokhagyma, olajtök), feldolgozás,
- állattenyésztés (élősertés értékesítés, húsfeldolgozás),
- faipari tevékenység (brikettgyártás, nyílászáró-előállítás).

A kistérségi felzárkóztatási projekttel párhuzamosan – a Nemzeti Húsgalamb Programhoz kapcsolódva – az Állampusztai Kft. mintaprojekt telepként működik. Itt elsőként indult meg a húsgalamb-tenyésztés azzal a céllal, hogy tenyészállatokat neveljenek a programhoz csatlakozó önkormányzatok számára. A projektben részt vevő integrátortól 2 000 db galamb került telepítésre. Az átlagon felüli szakmai tevékenységnek köszönhetően, a kelésből származó galambok szépen fejlődnek, leválasztásuk folyamatos.

Elmondható, hogy a gazdasági társaságok kiemelt figyelemmel kísérik a pályázati kiírások megjelenését, és ott, ahol az előírások lehetővé teszik, támogatási kérelemmel élnek.

Azonban a jogszabályváltozás miatt kieső támogatási összegek – a többségi állami tulajdonlás miatti kizáró okból eredően – a gazdasági társaságok szakmai tevékenységében és fejlesztéseiben jelentősen érzékelhetőek, és ez komoly hátrányt jelent a hasonló tevékenységet folytató szereplőkhöz képest. Ezen témakör a jövőben is kiemelt feladatot és figyelmet igényel.

Kitekintés

A XXI. század igényeihez alkalmazkodni a kezdeti időszakban nem lesz könnyű feladat, azonban a gazdasági társaságok már most jelenlévő partnerei igazolják, hogy fogvatartotti foglalkoztatással is – vagyis egy működőképes és társadalmilag fontos szerepvállalás keretében – sikeresen előállíthatók a jó minőségű, piacképes termékek.

A Bv. Holding Kft. tervezett elvi és szervezeti átalakulásával olyan új alapokra helyezett termelési irányt tűztünk ki, mely előreláthatólag a szabadpiaci vevői igények megelégedésére szolgáló termékek és szolgáltatások fejlesztését vonja maga után. A mostani átalakulás és a büntetés-végrehajtási szervezet piaci nyitása lehetőséget ad arra, hogy felelősséggel és elkötelezettséggel vizsgáljuk az új lehetőségeket, valamint új, piacképes, modern termékekkel megfeleljünk a szabadpiaci vevői igényeknek. Mindezt úgy, hogy a fogvatartotti munkahelyeket fenntartjuk és keressük a bővítés lehetőségét.

A Bv. Holding Kft. a bv. gazdasági társaságok uralkodó tagjaként segíti azok munkáját, illetve a jövőképhez és a jövőbeni elvárásokhoz igazodva támogatja és fejleszti az egyes működési területeket, mely a következő évek sikerének egyik kulcsa lehet.

Fotó: Bv. fotó

Halász-Szabó Ágnes

Fogvatartotti munkáltatás az Ipoly Cipőgyár Kft.-ben[1, 2]

Prisoner employment at Ipoly Cipőgyár Ltd.

Balassagyarmaton egymás mellett, párhuzamosan működik az intézeti, és egy, a központi ellátásban szerepet vállaló gazdasági társaság – jelen esetben az Ipoly Cipőgyár Kft. – által történő munkáltatás. Tanulmányomban bemutatom az Ipoly Cipőgyár Kft.-nél szerzett tapasztalataim alapján az itt fogvatartottak munkáltatásának és oktatásának jellemzőit, kitérek továbbá a központi ellátás szerepére is.

Kulcsszavak: munkáltatás, gazdasági társaság, Ipoly Cipőgyár Kft., Bv. Holding Kft., Központi Ellátó Szerv

In Balassagyarmat, the employment of prisoners is realized side by side and in parallel in the prison limited company taking part in the central supply system - in this case Ipoly Cipőgyár Kft. – and in the Balassagyarmat Strict and Medium Regime Prison. In my study, I present the characteristics of the employment and education of the prisoners based on my experience at Ipoly Cipőgyár Ltd., and I also cover the role of central supply system.

Keywords: *employment, limited company, Ipoly Cipőgyár Ltd., Bv. Holding Ltd., central national supply system*

1 Készült az Ipoly Cipőgyár Kft.-nél tett látogatásaim során szerzett tapasztalatok alapján.

2 Jelen tanulmány Halász-Szabó Ágnes kutatásainak eredményeit tartalmazza, amelyeket diplomamunka formájában sikeresen megvédett. A teljes diplomamunka a Börtönügyi Szemle című kiadvány terjedelmi korlátai miatt nem publikálható, azt az érdeklődők megtalálhatják a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának könyvtárában.

Bevezetés

Az 1950-es évek elején a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Közérdekű Munkák Igazgatósága (a továbbiakban: KÖMI) létrehozta a KÖMI vállalatokat, mely vállalatok a büntetés-végrehajtási intézeteken belül foglalkoztatták az elítélteket. Ennek keretében került sor az Ipoly Cipőgyár Kft. jogelődjének megalapítására is. KÖMI/105. sz. vállalat néven 1954 januárjában kezdte meg működését.

Kezdetben a termelés főként a fatalpú bakancsra és a sportlabda készítésére koncentrálódott – a cipőgyártás a termelés mindössze harminc százalékát tette ki –, a munkát többségében betanított elítéltek végezték. A bonyolultabb feladatok elvégzésére a hosszabb idejű szabadságvesztésüket töltőket tanították be. A sportlabdák gyártásában kiemelkedő volt a vállalat. Dokumentáció hiányában sajnos nem maradt fenn írott formában az a technológia, amelyet használtak. Akkoriban még szakképzések nemigen voltak, így egymástól tanulták el a munkafolyamatokat a műhelyekben dolgozók.

A gyár már fennállásának első évében új üzemmel bővülhetett, majd 1956-ban a márianosztrai börtönüzemben működő kötélmanufaktúra mellé telepítettek cipészetet. Az igazgatói jogosultságokat Márianosztrán is a balassagyarmati börtönparancsnok gyakorolta, az anyavállalat képviseletében.

1957-ben megszüntették a KÖMI vállalatokat, és ettől kezdődően Ipoly Cipőgyár néven folytatódott tovább a gyártás, a Belügyminisztérium alárendeltségében és a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának felügyelete alatt.

Az 1960-as évek végén a termelés a sportcipők és a munkavédelmi lábbelik irányába tolódott. A fejlődések eredményeképp az épület bővítése vált szükségessé, valamint a márianosztrai üzemegység gyáregységgé lépett elő. Sajnos azonban 1976-ban a márianosztrai üzem kivált, és önállóan folytatta tovább tevékenységét, Börzsöny Vegyesipari Vállalat néven. Még ebben az évben Miskolcon és Egerben létesített újabb üzemegységet a gyár, előbbiben munkavédelmi kesztyűket készítettek (a Rákospalotai Bőrkonfekció Vállalat részére), utóbbiban pedig írószer-összeszereléssel foglalkoztatták a csökkent képességű fogvatartottakat.

A hetvenes évek második felében a fejlesztéseknek köszönhetően technológiai változások következtek be. Elkezdték felváltani a korábbi mechanikai módszereket kémiai, majd pedig a vállalat profilját ma is meghatározó direktfröccsöntött gyártási eljárással. Az 1980-as évektől kezdődően a precízebb, magasabb minőségi követelményeknek való megfelelés érdekében, és a gyártástechnológiai változásoknak köszönhetően, egyre több polgári munkavállalót kezdtek alkalmazni, és varrónők is ekkoriban kerültek

a vállalathoz. 1982-ben immár Szolnokon is fióktelepet létesítettek a helyi büntetés-végrehajtási intézetnél. A nyolcvanas évek a korszerűsödés évtizedének tekinthető a gyár történetében.

Az Ipoly Cipőgyár 1994-ben alakult át gazdasági társasággá. Korlátolt felelősségű társaságként a gyár a balassagyarmati központi egységen kívül egy egri fióktelepen működik,[3] miután 1991-ben a szolnoki, 1996-ban pedig a miskolci üzem is megszűnt. Fő tevékenységi köre a munkavédelmi kesztyűkre és cipőkre, valamint a forma- és egyenlábbelikre, szolgálati bakancsokra terjed ki, de klumpákat, vászoncipőket és speciális papucsokat is gyártanak.[4] A cipőgyár mind a hazai, mind a nemzetközi piacon versenyképes termékekkel van jelen. Ez köszönhető annak a beruházásnak is, amely 2012-ben valósult meg. Ekkor – Magyarországon egyedülálló módon – került beüzemelésre a poliuretán gumitalpszerkezetek előállítására alkalmas, DESMA típusú direktfröccsöntő gép. A technológiai és a gyártási folyamatok folyamatos fejlesztésének, korszerűsödésének, a beruházásoknak és bővítéseknek köszönhetően új modelleket fejlesztettek ki, magasabb minőségben tudnak termelni. A hatékonyságot igazolja az 1997-től alkalmazott ISO Minőségirányítási Rendszer és a 2012-ben bevezetett AQAP 2120 Minőségirányítási Rendszer. A Központi Ellátó Szerv 2011. évi megalapítását, és ezáltal a gazdasági fellendülést követően – jelentős árbevétel- és foglalkoztatotti létszámnövekedés mellett – a kft. a mai napig pozitív mérleggel zárja üzleti éveit.[5]

2011-től az Ipoly Cipőgyár Termelő és Szolgáltató Kft. részt vesz a büntetés-végrehajtás központi ellátásában, valamint 2015 óta a Bv. Holding elismert vállalatcsoport tagja.

A Központi Ellátó Szerv és a Bv. Holding Kft.

Tanulmányom témáját tekintve elengedhetetlennek tartom, hogy szóljak a Központi Ellátó Szerv és a Bv. Holding vállalatcsoport létrejöttéről és működéséről.

2010-ben fogalmazódott meg az a cél, hogy minden, jogerős szabadságvesztés-büntetését töltő elítélt, aki képes is rá, munkát végezzen. Ennek megvalósítása érdekében a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága 2011-ben – a Kormány utasítására – létrehozta a Központi Ellátó Szervet, amely az alapját képezi a büntetés-végrehajtás önfenntartásra törekvésének, a fogvatartotti teljes foglalkoztatás megvalósításának és a költségvetési források megfelelő felhasználásának. Ebben ipari és mezőgazdasági gazdasági társaságok vannak a segítségére, melyek a büntetés-végrehajtási intézetekkel

3 2020 májusában Almáskamaráson egy újabb fióktelep kezdte meg működését, ahol munkavédelmi cipők gyártásával foglalkoznak. Forrás: http://www.ipolycipo.hu (Letöltés ideje: 2020. 08. 15.)
4 http://www.ipolycipo.hu (Letöltés ideje: 2017. 03. 01.)
5 Vaskor I. (2014)

közösen látják el a fogvatartottak foglalkoztatását.[6] Két rendeletet is alkottak ennek szabályozására, *A büntetés-végrehajtási szervezet részéről a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter vezetése, irányítása vagy felügyelete alá tartozó szervek irányában fennálló ellátási kötelezettségről, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatása keretében előállított termékekről és szolgáltatásokról, azok átadás-átvételéről és az ellentételezés rendjéről szóló 9/2011. (III. 23.) BM rendelet*et és *A büntetés-végrehajtási szervezet részéről a központi államigazgatási szervek és a rendvédelmi szervek irányában fennálló egyes ellátási kötelezettségekről, a termékek és szolgáltatások átadás-átvételének és azok ellentételezésének rendjéről szóló 44/2011. (III. 23.) Kormányrendelet*et.

A központi ellátás működőképességéhez elengedhetetlen, hogy a kedvezményezettek[7] a fogvatartottak által előállított termékek és szolgáltatások körében felmerülő igényeiket kizárólag általuk elégítsék ki, a szervezetet pedig e tekintetben ellátási kötelezettség terheli.[8]

Szintén 2011 óta a gazdasági társaságok által előállított termékek az ÁLLAMI PARTNER® védjegy használatával kerülnek forgalomba. *„Az ÁLLAMI PARTNER védjegy a minőség, a biztonság és a megbízhatóság szimbóluma, és egyben kifejezi a magyar nemzetgazdaság fejlődésében az állami szerepvállalás iránti elkötelezettséget. Használója előmozdítja a nemzetgazdaság fejlődését, s ezzel együtt támogatja a társadalmi hasznosság iránti törekvéseket és tevékenységeket. Kifejezi azt, hogy gazdasági és társadalmi többletértéket képvisel a termék- vagy a szolgáltatáscsoport, melyet védjegyünk összefog."*[9]

2015-re a hazai fogvatartotti foglalkoztatási ráta a központi ellátásnak köszönhetően elérte a 87%-ot, mely térségünkben kiugróan magasnak számít, ez körülbelül nyolcezer elítélt munkavégzését jelenti.

A központi ellátásban részt vevő gazdasági társaságok összefogása érdekében 2015-ben került megalapításra a Bv. Holding Kft., amely a Bv. Holding vállalatcsoport uralkodó tagja lett. *„A fogvatartottak foglalkoztatása mellett elsődleges feladata, hogy biztosítsa az elismert vállalatcsoport tagjainak összehangolt működését, a csoport szintű optimum elérését, ezáltal a bv. szervezet közfeladatainak minél hatékonyabb ellátását."*[10]

6 5 éves a központi ellátás

7 A központi államigazgatási szervek, a rendvédelmi szervek, az egészségügy területén működő országos intézetek, a szociális intézmények és a Magyar Honvédség.

8 http://bv.gov.hu/5-eves-a-kozponti-ellatas (Letöltés ideje: 2017. 03. 01.)

9 http://www.allamipartner.hu/allami+partnerseg/vedjegyunk/vedjegyunk+2.html (Letöltés ideje: 2017. 03. 01.)

10 A Büntetés-végrehajtási Szervezet 2015. évi évkönyve, p. 45.

A gazdasági társaságok sokszínűségének köszönhetően, csaknem teljes egészében önellátóvá vált a büntetés-végrehajtási szervezet. A beruházások és fejlesztések eredményeként folyamatosan bővül a kereslet, a kínálat és a szerződéses partnerek köre – amelyek a bevételekre is kedvező hatást gyakorolnak –, valamint egyre több fogvatartott foglalkoztatását tudják biztosítani.

Munkáltatás

A Balassagyarmati Fegyház és Börtönben fogvatartottak többségének – körülbelül az ötven százalékának – a munkáltatása az Ipoly Cipőgyár Kft.-nél (a továbbiakban: Kft.) történik. A gyár és a börtön területileg egyazon helyen található, így kapcsolatrendszerük szoros együttműködésen alapul. A fogvatartottak munkába állítása és a munkakörök meghatározása a gazdasági társaságok esetében is a Befogadási és Fogvatartási Bizottság feladata – a Kft. igényeihez igazítottan. A Bv. Kódex lehetővé teszi, hogy az előzetesen fogvatartott személyek kérelmükre munkát végezhessenek. A Kft. munkáltatásában folyamatosan részt vesznek letartóztatottak is, számuk átlagosan hat és tíz fő közé tehető.

Számos üzemegységben folyik a munka, hiszen a cipő felsőrészének szabásától kezdve, a talp fröccsöntésén át, egészen a csomagolásig végigkísérhető a lábbelik készítésének folyamata. A felügyeletet a hivatásos állomány tagjai látják el, akik a börtönnel állnak hivatásos szolgálati jogviszonyban, azonban munkavégzésre a gazdasági társasághoz vannak vezényelve. A felügyelet szempontjából megkülönböztetünk kiemelt művezetőt, művezetőt és foglalkoztatási felügyelőt. Ez utóbbit betöltheti polgári munkavállaló is, ugyanis több civil is dolgozik a társaság üzemeiben. Ők minden esetben szakképzettséggel rendelkező személyek. A felügyeleten kívül a művezetők feladata a fogvatartottak munkáltatási adatainak nyilvántartása és pontos vezetése. Ez alapján történik havonta a munkadíjak elszámolása.

A munka díjazása megvalósulhat a tisztán ledolgozott idő vagy az egyéni teljesítmény alapján, mindkettőre találunk példát, de meg kell említeni a tanulóbért – amelynek mértéke az alapmunkadíj ötven százaléka, és maximum hatvan munkanapra állapítható meg –, és a havibért is. A polgári munkavállalók esetén kizárólag ez utóbbit használják. Az időbérben és a teljesítménybérben foglalkoztatottak esetén különböző bérkategóriákat alkalmaznak aszerint, hogy a tevékenységet milyen körülmények között végzik, és az milyen képzettséget igényel. Az üzemek egy, kettő, és szükség esetén három műszakos munkarendben működnek, a munkaközi szünetek egyik esetben sem képezik részét a munkaidőnek, ahogyan az előkészítő és a befejező tevékenységek[11] sem. Többműszakos munkarend esetén a műszakbeosztás hetente kerül változtatásra.

11 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 177. §

Kétféle részmunkaidős foglalkoztatás zajlik, ötórás és hétórás munkaidővel – munkaterápiás foglalkoztatásban részt vevő fogvatartott jelenleg nincs a társaságnál. Mindkét esetben összesen fél óra munkaközi szünet jár, melyet több részletben adnak ki. Kivételt képeznek ez alól a takarítók, mivel az ő hétórás munkaidejük osztott, délelőtt és délután egyaránt tizenöt perces munkaközi szünettel.

A gazdasági társaságnál leginkább betanított munkások dolgoznak, csak elvétve fordul elő olyan fogvatartott, aki cipész végzettséggel rendelkezik, esetleg a szabadságvesztés büntetésének végrehajtása során szerezett szakképesítést. Ez alól kivételt képez az üzemfenntartásért felelős részleg, itt értelemszerűen igyekeznek az adott szakmához értőket foglalkoztatni. A Kft. ennek ellenére megtesz mindent annak érdekében, hogy dolgozói a lehető legtöbbet tudják kihozni magukból a munkavégzés során. Ezt betanított és OKJ iskolarendszerű képzések szervezésével segítik elő.

A kockázat szempontjából itt bármelyik biztonsági csoportba sorolt fogvatartottal találkozhatunk, üzemegységenként konkretizálva az ott dolgozókra vonatkozó feltételeket.

Munkaruha tekintetében kötelező a zárt cipő, több helyen a munkavédelmi kesztyű viselése, egyéb, a munkavégzéshez szükséges védőfelszerelést az egyes munkakörök esetében egyéniesítetten határoznak meg – mint például füldugó vagy védőmaszk használata. Természetesen a formaruha hordása az elítéltek számára kötelező, ez alól a letartóztatottak sem képeznek kivételt, ha munkát végeznek. Munka- és tűzvédelmi oktatásra havonta, a hónap első munkanapján, új fogvatartott esetén a munkába állást megelőzően, termelési értekezletre pedig félévente kerül sor. Munkavédelmi vizsga letételére az üzemfenntartási osztály valamennyi dolgozója, valamint a veszélyes gépekkel dolgozók kötelesek.

Minden fogvatartott rendelkezik munkáltatási engedéllyel és munkáltatási könyvvel, melyek nyilvántartásáért és kezeléséért a munkaügyi csoport felel. A munkáltatási könyv tartalmazza mellékletként az orvosi alkalmassági vizsgálat eredményét – ez minden esetben kötelező a munkába állást megelőzően –, a fogvatartott besorolását és munkadíját, a munkaköri leírását, valamint a szabadságát nyilvántartó lapot.

Alább a cipőkészítés egyes fázisai szerint mutatom be a különböző üzemi területeket, és az ott irányadó, eltérő szabályozásokat.

Szabászat

A gyártás a különböző bőralkatrészek, a cipő felsőrészének szabásával indul meg. Az eltérő típusú és méretű lábbelik esetében különböző alkotóelemek kivágása szükséges a bőr terítékekből, az erre a célra rendszeresített, lengőfejes szabászgépek segítségével.

A gyártási folyamatnak ez a legérzékenyebb területe, hiszen az a minőségi bőr, amivel dolgoznak, magas értéket képvisel, a munkavégzés pedig nagy odafigyelést igényel, ezáltal az itt dolgozókra is nagyobb felelősség hárul. Fontos a precíz, pontos munkavégzés, hogy minél kevesebb selejt termék forduljon elő. Ebben az üzemegységben alacsony és közepes biztonsági kockázatba sorolt fogvatartottak foglalkoztathatók, egy műszakban. Egyaránt alkalmaznak teljesítménybérben (darabbérben) és időbérben fizetetteket. Polgári munkavállaló nem dolgozik ebben az üzemegységben. Az átlagos foglalkoztatotti létszám tizenöt fő.

Tűzöde és kesztyű üzem

A tűzöde és a kesztyű üzem egy műhelyben található, itt történik a kiszabott cipőfelsőrészek, valamint a munkavédelmi kesztyűk összevarrása, kézi anyagtovábbítás útján. Elég munkaigényes, összpontosítást kívánó tevékenység a varrás, így minden fogvatartott önállóan dolgozik és egy-két munkaműveletet végez. Nemcsak a mennyiségre, hanem a minőségre is nagy hangsúlyt fektetnek. Mivel többszörösen zárt helyiségről beszélünk, ezáltal mindhárom biztonsági kockázatba sorolt fogvatartott dolgozhat itt. A munka két műszakban, délelőtt és délután folyik mindkét üzemegységben, a bérezés időbér és teljesítménybér alapján is történhet. Itt már alkalmaznak polgári munkavállalót is. Átlagosan húsz fő dolgozik a tűzödében a délelőtti és a délutáni műszakban egyaránt, a kesztyű üzemben pedig körülbelül tizenöt fő, ugyanilyen megoszlásban. Itt megjegyezném, hogy az Egerben található fióktelepen ezeket a varrási tevékenységeket női fogvatartottak végzik.

Bőrtermék műhely

A bőrtermék műhelyben kerülnek előállításra a fegyveres szervek egyenruhájához a pisztolytáskák, tokok, gumibot tartók, övek és övtartók. Ezen kívül készítenek olyan bőrövet is, amely a gyár mintaboltjában megvásárolható bárki számára. Mindezeken túl szükség esetén besegítenek a cipőfelsőrész előállításába, kapcsozási tevékenységgel. Szintén többszörösen zárt helyiség lévén itt is bármelyik biztonsági kockázatba sorolt elítélt dolgozhat – de erről külön feljegyzést kell vezetni –, valamint a korábban alkalmazott munkaterápiás foglalkoztatás megvalósulására is itt került sor. A munka egy – délelőttös – műszakban folyik, a bérezés pedig a munkában töltött idő alapján történik. Polgári munkavállalót nem alkalmaznak. Az átlagos foglalkoztatotti létszám tizenöt fő.

Alsórész összeszerelő szalag

Röviden csak „aljaszalag”, így hívják belsős körökben azt az üzemet, ahol a már összevarrt cipőfelsőrész fára foglalása történik, két műhelyben. Ezen kívül itt végzik a

varratok takarását és a talpöntéshez szükséges előkészületeket. A cipő innen kerül a fröccsöntő műhelybe, majd onnan újra ide vissza, tehát már a kész lábbeli is megfordul itt. A talp túlfolyt részeinek kijavítása és tisztítása után a termék innen kerül a készáru raktárba. A munka két, kötött ütemű szalag mellett folyik. A legegyszerűbb munkaműveleteket hajtják itt végre, amik kevesebb tudást igényelnek és amelyeket bármelyik biztonsági kockázatba sorolt fogvatartott végezhet. A munkavégzés egy műszakos, délelőttös munkarendben, a díjazás időbér és teljesítménybér alapján történik. Polgári munkavállalót a nagyobb tudást igénylő, bonyolultabb munkafolyamatok elvégzésére alkalmaznak. Huszonöt-huszonöt főt foglalkoztatnak átlagosan mindkét szalag mellett.

Direktfröccsöntő műhely

A poliuretán direktfröccsöntés technológiájával, külön erre a célra kifejlesztett – DESMA típusú –, speciális gépekkel történik a cipőtalpak előállítása. Ezt a technológiát már 1986 óta alkalmazza a gyár. A fröccsöntés alkalmával a poliuretán gumitalpszerkezet közvetlenül a formázott, kész bőr felsőrész aljára kerül folyékony állapotban, majd a formában szilárdul meg. Így – a ragasztásos eljáráshoz viszonyítva – lényegesen termelékenyebbé válik a cég, valamint a minőségre is pozitív hatást gyakorol. Ez az egyetlen egység a Kft.-nél, ahol szükség esetén három műszakban is folyhat a gyártás. Jelenleg azonban két műszakban dolgoznak a kizárólag alacsony biztonsági kockázatba sorolt fogvatartottak. A munka díjazása időbérben történik, valamint polgári munkavállalót is alkalmaznak. Az itt dolgozók létszáma nem éri el a tizenöt főt.

Félkész raktár

A félkész raktár szolgál a bejövő és kimenő, félkész áruk és alapanyagok raktározására, mozgatására és tárolására. Más néven a „cipőgyár lelkének” is hívják. A munkáltatás ötórás és hétórás, délelőttös műszakban történik. A biztonsági besorolás szerint alacsony és közepes kockázatba tartozók dolgoznak itt, időbérben. Az adminisztrációs és árumozgatási feladatok ellátására polgári munkavállalókat is alkalmaznak. Körülbelül tíz fő végezheti ezt a munkát.

Készáru raktár

A készáru raktárba az „aljaszalagról” kerül az elkészült cipő. Az itt dolgozók csomagolási tevékenységeket végeznek, és aszerint csoportosítják a felcímkézett dobozokat és gyűjtőket, hogy azok a külső raktárházba kerülnek, vagy innen történik az elszállításuk. Meghatározott időközönként a leltározás is a feladatok között szerepel. Az alacsony és a közepes biztonsági kockázatba sorolt fogvatartottak egy műszakban, délelőttönként végzik a munkát, és ezért órabér alapján kapják a fizetésüket. Az egy fő

civil munkavállaló, aki sofőr feladatokat is ellát, teljes munkaidőben foglalkoztatott. A félkész raktárhoz hasonlóan itt is átlagosan tíz fő dolgozik.

Textilvágó műhely és kesztyűszabászat

Egy helyiségben dolgoznak a munkavédelmi kesztyűket szabó, valamint a külföldről érkező ruhákból – gépek tisztításához – rongyokat daraboló, bérmunkában dolgozó fogvatartottak. A textilvágó üzem a legújabb üzemrész a gyárban, a 2016. év elején kezdte meg működését. Egyebekben a kesztyűszabászat a cipőfelsőrész-szabászattal alkot egy gyártási egységet, így előfordulhat az is, hogy kesztyű helyett cipőfelsőrészt szabnak segítségképp. A biztonsági besorolás szerint a magas kockázatú személyek munkáltatására itt nincs lehetőség. Délelőttönként, egy műszakban dolgoznak, és a teljesítményük vagy a munkában töltött idő után kapnak díjazást az itt foglalkoztatottak. A textilvágók esetén a munkabért a megrendelő fedezi. Polgári munkavállaló alkalmazására nem kerül sor. A foglalkoztatotti létszám alakulása a kesztyűszabászat esetén átlagosan öt fő, a textilvágó műhely esetében pedig tíz fő.

Üzemfenntartás (TMK)

A TMK[12] részleg felel az üzemszerű működés és a gyártás folyamatosságának biztosításáért. Itt főként karbantartási, üzembehelyezési, javítási munkálatokat végeznek a többségében szakképzettséggel – villanyszerelő, esztergályos stb. – rendelkező fogvatartottak a polgári munkavállalókkal közösen. Ezen kívül a szabászkések gyártására is itt kerül sor. Alacsony és közepes biztonsági kockázatba sorolt személyek dolgozhatnak a műhelyben, délelőttös műszakban, azonban van egy fő, aki állandó délutános műszakra van beosztva. Munkájukért időbérben részesülnek. Tizenöt és húsz fő között alakul a foglalkoztatottak létszáma.

Oktatás

Az Ipoly Cipőgyár Kft. az intézetben folyó oktatáson és képzéseken túl, a munkáltatásban részt vevő fogvatartottak számára biztosít további fejlődési lehetőségeket. Főként olyan területeken történnek mindezek, amelyek a cég működésében minőségbeli változást eredményezhetnek, az elítéltek számára pedig mindez potenciált biztosít a munkáltatásban való szélesebb körű részvételre. 2010 óta rendszeresen szerveznek betanított képzéseket, továbbá 2013-ban elindult egy cipőkészítő OKJ iskolarendszerű képzés is, a Dunavecsei Református Kollégium Bella István Gimnázium Általános és Szakképző Iskola közreműködésével. Az oktatást az iskola részéről civil pedagógusok tartják. A betanított munkás kurzusok rövidebb időtartamúak – átlagosan 4-8 hét – és nem

12 Tervszerű megelőző karbantartás

igényelnek előképzettséget. Ilyen tanfolyamok keretében valósult meg például a cipőfelsőrész-összeállító, tűző, szabász vagy bőrdíszműves betanított képzések lefolytatása.

Az egri fióktelep

Az Ipoly Cipőgyár Kft. 1976-ban létesített fióktelepet Egerben, ahol kezdetben a pomázi írószergyártó üzem számára írószer-összeszereléssel foglalkoztak a csökkent munkaképességű fogvatartottak.[13] A Heves Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben az 1972-es elszállításukat követően, 1982 óta helyeznek el újra börtön fokozatú női elítélteket, akik a gazdasági társaság jóvoltából vesznek részt a munkáltatásban, polgári munkavállalókkal együtt.

Kirendeltség lévén itt csak egy szabászat és két tűzödei műhely működik. A női dolgozók az elvárt színvonalon teljesítenek a munkáltatási követelmények tekintetében, így minőségi cipőalkotórészek kerülnek előállításra. Átlagosan negyven fő körül alakul a foglalkoztatotti létszám.

Az egri fióktelepen is az Ipoly Cipőgyár Kft.-nél foglalkoztatott fogvatartottak Munkáltatási Szabályzata van érvényben. A szabályzat a balassagyarmatiakra irányadó szabályokhoz képest eltérést tartalmaz a munkaidőt tekintve. Egerben csak egy műszakban, délelőtt dolgoznak a fogvatartottak, azonban itt is öt- és hétórás részmunkaidőben, valamint a takarítók munkaideje szintén osztott.

A Kft. Egerben is szervezett cipőfelsőrész készítő betanított képzést.

Záró gondolatok

Az Ipoly Cipőgyár Kft.-nél tett látogatásaim során sikerült bepillantást nyernem a fogvatartottak és az ott dolgozók mindennapjaiba, és az Ipoly Cipő gyártási folyamataiba, a mosoda, a konyha és a házi műhely működésébe. Sokat segítettek a téma feldolgozásában az ott dolgozókkal folytatott beszélgetéseim is.

A munka és az oktatás nemcsak a szabad életben, hanem a börtön falain belül is meghatározó momentuma az emberek hétköznapjainak. Ez is inspirált a témaválasztásomban, hiszen azért tanulunk, hogy azután munkát végezzünk, és azért végzünk munkát, hogy önmagunkat és a családunkat eltarthassuk. A munka szerves részét képezi az emberi életnek. Sajnálatos módon a büntetés-végrehajtási intézetekben fogvatartottak túlnyomó többsége a fogvatartása előtt még sosem állt munkaviszonyban.

13 Vaskor I. (2014) p. 26.

Nemcsak a munkáltatás, hanem az oktatás révén is próbálják elősegíteni az elítéltek társadalmi reintegrációját. A fogvatartottak iskolázottsága ugyanis a társadalmi átlag alatt helyezkedik el. A képzések főként olyan szakmákra irányulnak, melyekben a hazai munkaerőpiacon hiány van. A foglalkoztatásban való részvételük segítségével a korábbi rendszertelen, csapongó életmódjukat felváltja a hétköznapok megszokott ritmusa. A rendszeresség által fegyelmet tanulnak, fejlődik a személyiségük. Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy a munkavégzés következtében az elítélt hozzájárul tartási költségeinek fedezéséhez, de a fennmaradó keresményéből családját is tudja támogatni, és a személyes szükségleteire is fordíthat. Nem nagy az az összeg, amit a munkával megkeresnek, de sok esetben még így is több mint amennyivel korábban, a „szabad" életben rendelkeztek. Máig ható elv, hogy csak azt lehet visszavezetni a társadalomba, aki munkaképes. Nem véletlenül írták a reformáció korában a hamburgi fenyítőház homlokzatára az alábbi gondolatot: *„labore nutrior, labore plector"*.[14]

A hazai büntetés-végrehajtási szervezet és a Kormány 2011-ben célként tűzte ki a fogvatartottak teljes foglalkoztatottságának megvalósítását, a hasznos munkával való ellátást. Ennek kivitelezésében meghatározó pont volt a Központi Ellátó Szerv létrehozása, hiszen a 2011-es évet követően ugrásszerűen megnőtt a büntetés-végrehajtási gazdasági társaságok árbevétele, és az ott foglalkoztatott elítéltek létszáma egyaránt. A büntetés-végrehajtás mindent megtesz annak érdekében, hogy a legrenitensebb elítélt számára is megmutassa a helyes utat, amely a társadalomba vezet vissza. Ehhez viszont elengedhetetlen a pozitív munkamorál elsajátítása.

14 „a munka nevel, a munka fegyelmez", Mezey B. (2012) p. 104.

Felhasznált irodalom

5 éves a központi ellátás, Kiadta a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, a Budapesten, 2016. szeptember 26-án tartott Jubileumi konferencia és kiállítás alkalmából

A Büntetés-végrehajtási Szervezet 2015. évi évkönyve, Kiadja a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Budapest, 2016

Az Ipoly Cipőgyár Kft.-nél foglalkoztatott fogvatartottak Munkáltatási Szabályzata

Belovics Ervin – Vókó György (2014): A büntetés-végrehajtási törvény magyarázata, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest

Boros János – Csetneky László (2002): Börtönpszichológia, Rejtjel Kiadó, Budapest

Budai István: A Balassagyarmati Fegyház és Börtönben alkalmazott reintegrációs módszerek az intézményi együttműködések tükrében. Forrás: http://www.kimisz.gov.hu/data/cms19468/Budai_Istvan_2009_09_24.pdf (Letöltés ideje: 2017. 02. 22.)

Budai István: Az elítéltek költségvetési foglalkoztatása (A Kriminálexpón – 2009. május 6-án – elhangzott előadás szerkesztett változata.), Börtönügyi Szemle, 2009/2. szám

Csodaszarvas a börtönből, Börtönújság 2016. augusztusi szám

Fogvatartottak Munkáltatási Szabályzata a Balassagyarmati Fegyház és Börtönben

Heinrich-Tamáska Péter (2013): A Balassagyarmati Fegyház és Börtön története, Börtönügyi Szemle 2013/3. szám

Jó tett helyébe… - Önkéntes munka, Adomány a börtönből; Börtönújság 2016. februári szám

Kabódi Csaba – Lőrincz József – Mezey Barna (2005): Büntetéstani alapfogalmak, Rejtjel Kiadó, Budapest

Király Eszter – Koósné Mohácsi Barbara (2014): Büntetés-végrehajtási és szabálysértési jog, Novissima Kiadó, Budapest

Kőszegi Szilvia (2010): A fogvatartottak oktatása és képzése, Börtönügyi Szemle 2010/3. szám

Kőszegi Szilvia – Varga Zoltán (2013): A fogvatartottak oktatása, Könyvtári Figyelő 2013/2. szám

Megújult a balassagyarmati étkezde is, Bv. Hírlevél 2016/5. szám

Mezey Barna (2012): A fenyítőházak forradalma: A modern büntetés-végrehajtás alapvetése Európában, Gondolat Kiadó, Budapest

Szabó István (2002): Arcképcsarnok - Kertész Sándor bv. ezredes, a Balassagyarmati Fegyház és Börtön parancsnoka, Börtönügyi Szemle 2002/2. szám

Vaskor István (2014): Az Ipoly cipő útja 1954-2014, Ipoly Cipőgyár Kft., Balassagyarmat

Vókó György (2006): Európai büntetés-végrehajtási jog, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs

Vókó György (2015): Büntetés-végrehajtási jog és szabálysértési tételek, Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs

Felhasznált jogszabályok

23/1990. (X. 31.) AB határozat

470/B/2006 AB határozat

684/B/2001 AB határozat

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény

A büntetések, az intézkedések, az egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának 66/2015. (VIII.18.) OP szakutasítása a Befogadási és Fogvatartási Bizottság részletes feladatairól, tagjairól és eljárásrendjéről, valamint a fogvatartottak munkáltatásához kapcsolódó egyes szabályokról

A büntetés-végrehajtási szervezet részéről a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter vezetése, irányítása vagy felügyelete alá tartozó szervek irányában fennálló ellátási kötelezettségről, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatása keretében előállított termékekről és szolgáltatásokról, azok átadás-átvételéről és az ellentételezés rendjéről szóló 9/2011. (III. 23.) BM rendelet

A büntetés-végrehajtási szervezet részéről a központi államigazgatási szervek és a rendvédelmi szervek irányában fennálló egyes ellátási kötelezettségekről, a termékek és szolgáltatások átadás-átvételének és azok ellentételezésének rendjéről szóló 44/2011. (III. 23.) Kormányrendelet

A szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet

Alaptörvény

Emberi Jogok Európai Egyezménye

Európa Tanács Miniszteri Bizottság R (87) 3 Ajánlás az európai büntetőszabályzatra

Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya

Felhasznált internetes hivatkozások

http://bv.gov.hu/5-eves-a-kozponti-ellatas (Letöltés ideje: 2017. 03. 01.)

http://bv.gov.hu/adventi-koszoru-es-betlehem-a-bortonbol (Letöltés ideje: 2017. 02. 24.)

http://bv.gov.hu/balassagyarmat (Letöltés ideje: 2017. 02. 12.)

http://bv.gov.hu/balassagyarmat-az-intezet-tortenete (Letöltés ideje: 2017. 02. 12.)

http://bv.gov.hu/betanitott-cipofelsoresz-keszito-tanfolyam-egerben (Letöltés ideje: 2017. 03. 02.)

http://bv.gov.hu/bunmegelozesi-palyazat-kereteben-nyilt-kiallitas-balassagyarmaton (Letöltés ideje: 2017. 02. 25.)

http://bv.gov.hu/csodaszarvast-keszitettek-a-balassagyarmati-fogvatartottak (Letöltés ideje: 2017. 02. 12.)

http://bv.gov.hu/eger-az-intezet-tortenete (Letöltés ideje: 2017. 03. 02.)

http://bv.gov.hu/fogvatartottak-ujitottak-fel-az-ovodat (Letöltés ideje: 2017. 02. 12.)

http://bv.gov.hu/fogvatartotti-foglalkoztatas-bovitese-balassagyarmaton (Letöltés ideje: 2017. 02. 12.)

http://bv.gov.hu/jovatetelkent-adomanyoztak-a-fogvatartottak (Letöltés ideje: 2017. 02. 24.)

http://bv.gov.hu/karacsonyi-jovateteli-programok-balassagyarmaton (Letöltés ideje: 2017. 02. 25.)

http://bv.gov.hu/meglepetes-a-balassi-balint-megyei-konyvtarnak (Letöltés ideje: 2017. 02. 24.)

http://bv.gov.hu/oteves-a-mesekor-program (Letöltés ideje: 2017. 02. 12.)

http://bv.gov.hu/ott-voltunk-a-x-megyenapon (Letöltés ideje: 2017. 02. 24.)

http://bv.gov.hu/szakkepzesek-zarasakent-tettek-vizsgat-a-fogvatartottak (Letöltés ideje: 2017. 02. 12.)

http://www.ipolycipo.hu

Fotó: Bv. fotó

Hartai László

Az Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. pékipari tevékenységének hatása a munkáltatásra, a reintegrációra, valamint a gazdálkodásra[1]

The impact of the bakery activities in Annamajori Agricultural and Trade Ltd. on employment, reintegration and management

Tanulmányomban részletesen megvizsgáltam az Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. tevékenységeinek, azon belül is a péküzemnek a hatásait, különböző területekre lebontva, úgymint munkáltatás, reintegráció vagy gazdálkodás. Továbbá kitértem arra, hogy az annamajori pékség civil piaci tendálása miként tudja segíteni a fogvatartotti foglalkoztatás növelését, valamint a kiszámítható gazdálkodás biztosítását.

Kulcsszavak: Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft., gazdasági társaságok, fogvatartotti foglalkoztatás, munkáltatás, pékség

In my study, I examined in detail the effects of the activities of Annamajori Ltd., including the bakery, broken down into different areas, such as employment, reintegration or farming.
I also elaborated on how the civilian market tendency of the bakery in Annamajor can help increase the employment of prisoners and ensure predictable management.

Keywords: *Annamajori Agricultural and Trade Ltd., limited companies, prisoner employment, employment, bakery*

1 Jelen tanulmány Hartai László bv. százados kutatásainak eredményeit tartalmazza, amelyeket diplomamunka formájában sikeresen megvédett. A teljes diplomamunka a Börtönügyi Szemle című kiadvány terjedelmi korlátai miatt nem publikálható, azt az érdeklődők megtalálhatják a Büntetésvégrehajtás Országos Parancsnokságának könyvtárában.

Bevezetés

A 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról (a továbbiakban: Bv. Kódex) a szabadságvesztés végrehajtásának központjába a reintegrációt helyezi és e cél megvalósulása érdekében egy komplex feladatrendszert határoz meg a büntetés-végrehajtás számára, amelynek legfontosabb eszköze a fogvatartotti munkáltatás.

A Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet egyike az olyan speciális intézeteknek, amely mellett gazdasági társaság, az annamajori kft. működik.

A gazdasági társaságok olyan, 100%-ban állami tulajdonban lévő szervezetek, amelyek hozzájárulnak a fogvatartotti foglalkoztatáshoz és annak növeléséhez.

A téma helye, szerepe, jelentősége, aktualitása

A jelenlegi börtönviszonyok között, amikor a fogvatartottak reintegrációja a büntetés-végrehajtás egyik leglényegesebb sarokpontja, nagy figyelem hárul a fogvatartotti munkáltatásra.

Ennek függvényében, valamint a szakmai és társadalmi elvárásokra való tekintettel, alapvető célként fogalmazódik meg a 100%-os foglalkoztatottság, valamint a büntetés-végrehajtás rendszerének önellátóvá tétele a belső ellátást illetően.

A kutatás módszertana

Éves beszámolók, üzleti tervek és ezek mellékletei segítségével végeztem elemző munkát, valamint több évre visszamenőleg tanulmányoztam az Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. éves nettó árbevételét pékipari, valamint összesített vonatkozásban is.

Látogatást tettem a péküzem területére, megfigyelhettem a fogvatartottak foglalkoztatásának jellemzőit, betekintést nyertem a munkafolyamatok sajátosságaiba. A belső ellátás, valamint az, hogy a gazdasági társaság fogvatartotti munkáltatás céljából lett létrehozva, nagyban szabályozza az innovatív lehetőségek körét.

Büntetés-végrehajtás és a szabadságvesztés végrehajtásának feladata, célja

„1. § (1) A büntetés-végrehajtás feladata a büntetési célok érvényesítése a büntetés, illetve az intézkedés végrehajtásán keresztül, azzal a célkitűzéssel, hogy a végrehajtás során az

egyéniesítés szempontjait biztosítani kell annak érdekében, hogy az megfelelően szolgálja az egyéni megelőzési célok elérését.

(2) A büntetések és az intézkedések végrehajtásának rendjét úgy kell kialakítani, hogy:

a) a büntetésben és az intézkedésben megnyilvánuló joghátrányon, illetve a megelőzést szolgáló rendelkezések érvényesítésén túl elősegítse az elítélt társadalmi beilleszkedését és a jogkövető magatartás kialakulását,

83. § (1) A szabadságvesztés végrehajtásának célja az ítéletben meghatározott joghátrány érvényesítése, valamint a végrehajtás alatti reintegrációs tevékenység eredményeként annak elősegítése, hogy az elítélt szabadulása után a társadalomba sikeresen visszailleszkedjen és a társadalom jogkövető tagjává váljon.”[2]

Ehhez meg kell őrizni és fejleszteni kell a fogvatartott testi és szellemi képességeit, amit különböző reintegrációs tevékenységeken keresztül lehet elérni (oktatási vagy foglalkoztatási programok). A foglalkoztatás körébe tartozik a fogvatartottak rendszeres iskolai oktatása, a szakképzés, a művelődési tevékenységek, a sportolási programok, a személyiségfejlesztő és gyógyító-rehabilitációs programok, valamint a munkáltatás is.

A foglalkoztatás

„Munkáltatáson, képzésen és nevelésen alapuló értékteremtés.”[3]

A reintegráció – a fogvatartottak szabadságvesztésének letöltését követően történő társadalomba való visszavezetés –, valamint a fogvatartotti foglalkoztatás szoros kapcsolatban állnak egymással. A foglalkoztatás további segítséget nyújt e cél eredményes elérése érdekében. A fogvatartottak munkáltatása, oktatása, a jóvátételi programokba történő bevonása vagy éppen a társadalmi felelősségvállalásuk erősítése egyaránt segítséget nyújt abban, hogy csökkentsük a visszaesésük kockázatát. Az elítéltek kötelező munkavégzését törvény írja elő, így széles körben végeznek munkát szakmájuk, végrehajtási fokozatuk vagy éppen rezsimbesorolásuk alapján. Különböző munkáltatási formák jelennek meg a börtönök karbantartásával járó és a konyhai munkáktól a büntetés-végrehajtási gazdasági társaságoknál különböző tevékenységben végzett termelői munkákig. A munkakultúra elsajátítása, az értékteremtés lehetősége elősegíti az önbecsülés és a felelősségérzet növekedését, de lehetővé teszi a hozzátartozók anyagi támogatását, és a szabadulásra való tartalékolást is.

2 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

3 https://bv.gov.hu/hu/foglalkoztatas (2019. 02. 17. 18:15)

A munkáltatás

A Bv. Kódex értelmező rendelkezésében meghatározza a munkáltatás fogalmát:

„3. § munkáltatás: a reintegrációs tevékenység azon formája, amikor az elítéltek vagy a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy és a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető munkavégzése szervezetten, rendszeresen, haszon- vagy bevételszerzési céllal, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) által szabályozott munkaviszonytól eltérő, jogszabályban meghatározott feltételekkel és díjazás ellenében történik, az így létrejövő munkáltatási jogviszony alanyai munkáltatóként a bv. intézet, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaság vagy a bv. szerv szerződése és az elítéltek vagy a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy és a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető hozzájárulása alapján más gazdálkodó szervezet, valamint munkavégzőként - a reintegrációs őrizetben lévő elítélt kivételével - az elítélt, a kényszerintézkedés hatálya alatt álló személy vagy a szabálysértési elzárásra kötelezett elkövető.” [4]

Tehát a fogvatartotti munkáltatás egy olyan tudatosan összeegyeztetett tevékenység, amely szoros kapcsolatban áll az elítélt, illetve más jogcímen fogvatartott reintegrációjával.

Az elítélt munkadíjat kap, nem pedig munkabért. Ennek oka, hogy az elítélt a büntetése alatt büntetés-végrehajtási jogviszonyban, nem pedig munkaviszonyban áll. Ezáltal a díjazás mértékét a büntetés-végrehajtási törvény határozza meg, nem pedig a Munka törvénykönyve. E szabályzó alapján:

„258. § Az alapmunkadíj a kifizetés évét megelőző év első napján a munkaviszonyban álló dolgozókra megállapított kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) összegének legalább egyharmada, az országos parancsnok által normatív utasításban, évente meghatározott összeg.”[5]

Nem minősül munkáltatásnak a díjazás nélküli munkavégzés, vagyis az intézet vagy intézmény tisztántartásában és ellátásában való kötelező részvétel időtartama, amelynek során a munkavégzés a napi 4 órát, havonta pedig a 24 órát nem haladhatja meg.

A munkáltatás fogvatartottakra gyakorolt hatása

Több szempont alapján is fontos az elítéltek munkáltatása, többek között:

4 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

5 2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

- Az elítélt lelki és fizikai egészségének megőrzését segíti, amely alapvető cél.
- Jövedelemszerzési lehetőség, ezáltal lehetősége nyílik szükségleti cikkek vásárlására, amely az aktuális életkörülményeit jobbá teheti.
- Elősegíti, hogy az elítélt hasznosnak érezze magát, mely a szabadulása után a beilleszkedésének egyik fontos mozgatórugója lehet.
- Büntetés-végrehajtási szempontból az egyik leghatásosabb eszköze a belső biztonság fenntartásának, a fogvatartottak magatartási viselkedésének és fegyelmi helyzetének javítása érdekében.
- Ezen túl bevételi forrást jelent a központi költségvetésnek a munkadíjból levont tartási költséghez való kötelező hozzájárulás.

A teljes fogvatartotti foglalkoztatás a 2017. év végére valósult meg, amelynek keretén belül az oktatási, szakképzési tevékenység biztosításával, piacképes szakmai ismeretek átadásával, munkatapasztalatok megszerzésével kapnak lehetőséget a fogvatartottak a szabadulás utáni visszaesést elkerülő, jogkövető életforma kialakítására, valamint a munkaerőpiaci elhelyezkedésre is.

A munkáltatás formái

Négyféle munkáltatási formát különböztetünk meg: a költségvetési munkáltatást, a külső gazdálkodó szervezet által történő munkáltatást, a PPP munkáltatást és a gazdasági társaságoknál történő munkáltatást.[6] Alapvető különbség ezen tevékenységek között, hogy mely fogvatartottak vehetnek részt benne, milyen formában, hol történik a munkavégzés, valamint, hogy a munkáltatói feladatkört mely társaság vagy szervezet látja el.[7]

Költségvetési munkáltatás

A büntetés-végrehajtási intézet fenntartásához és folyamatos működésének biztosításához szükséges folyamatok tartoznak ebbe a formába.

Az intézeti munkavégzés keretein belül figyelmet fordítanak arra, hogy az adott elítélt a végzettségének megfelelő területen legyen foglalkoztatva, kivéve, ha ennek lehetőségétől a bíróság jogerősen eltiltotta.

A munkavégzés helye általában a házi műhely, ahol a börtönben lévő karbantartásokat végzik, az étkeztetéshez szükséges konyha, és a körletrészek, ahol az épülettakarítók, ételosztók, fodrászok dolgoznak. A költségvetési munkáltatás révén az intézeteknek

6 EFOP Tájékoztatás a fogvatartotti munkáltatásról és képzésről (2018)
7 Cséri Z,. Hirják A. P. (2009)

alacsonyabb százalékban kell külső vállalkozókra támaszkodni a börtön fenntartásának, ellátásának érdekében, ezzel segítve a kormányzati kiadások csökkentését.

Releváns cél a büntetés-végrehajtási intézetek tárgyi és technikai feltételeinek oly mértékű karbantartása, melyet az aktuális területhez értő, szakképesített elítélt elvégezhet. Az intézetben történő takarítási, javítási és karbantartási feladatok elvégzésében csak azon elítélt vehet részt, aki rendelkezik fizikai munkaellátásra alkalmas orvosi engedéllyel.

Külső gazdálkodó szervezet által történő munkáltatás

Külső gazdálkodó szervezetek számára is van lehetőség fogvatartotti munkáltatásra.

A munkáltatási helyhez közel lévő büntetés-végrehajtási intézettel szerződéskötés keretében történhet a munkáltatás, ami alapján szabadságuktól megvont személyeket foglalkoztathatnak a vállalkozásukban.

A munkáltatási tevékenységnek biztonságos körülmények között kell történnie. Az állam az ilyen munkáltatási formát működtető szervezeteket adó- és járulékkedvezményekben részesíti, ösztönözve az efféle foglalkoztatás elterjedését, segítve továbbá az elítélt szabadulás utáni munkaerőpiaci elhelyezkedését is.

Külső gazdálkodó szervezet általi foglalkoztatáshoz a fogvatartott hozzájárulása is szükséges. A börtön falain kívüli munkavégzés esetén az elítélt közelebb érezheti magát a szabad élethez, és a munkahely szabad megválasztásának szünetelő jogát enyhébben élheti meg.

A vállalkozásnál a munkafolyamatokat oktatás vagy általános tapasztalatszerzés által sajátíthatják el a fogvatartottak, ami hasznos lehet a későbbiekben.

További előnyként jelentkezhet, hogy a munkaadó szabadulás után továbbra is számíthat az elítélt munkájára, ha hasznosan, legjobb tudása szerint dolgozott. A fogvatartott visszaesési kockázata ezáltal csökkenhet, hiszen szabadulásakor már munkahellyel fog rendelkezni, megélhetése biztosítva lesz, kisebb eséllyel fog újabb bűncselekményt elkövetni.

PPP munkáltatás (Public-Private Partnership) konstrukció

A Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet és a Tiszalöki Országos Büntetés-végrehajtási Intézet külső vállalkozás által került megépítésre és általuk is üzemeltetett.

Az itt folyó fogvatartotti munkáltatást nevezzük PPP munkáltatásnak. E konstrukció újdonságot jelentett a magyar büntetés-végrehajtási rendszerben azért, mert a

kivitelezés és a feladatellátás a magántőke bevonásával valósult meg. Az üzemeltető minden esetben szerződésében vállalja az adott intézetben elhelyezett, meghatározott számú fogvatartott munkáltatását, az ahhoz szükséges infrastruktúra és munkáltatási feladatok folyamatos biztosítását.[8]

Gazdasági társaságoknál történő munkáltatás

Néhány büntetés-végrehajtási intézet mellett és velük közvetlen kapcsolatban működnek gazdasági társaságok, amelyek a fogvatartotti foglalkoztatás által folytatják tevékenységeiket.

Ezek mezőgazdasági, kereskedelmi és ipari tevékenységi körrel rendelkező társaságok. A társaságok széleskörű tevékenységének köszönhetően nyílik lehetőség a belső ellátásra, ilyen termékértékesítések és szolgáltatások a következők: élelmiszer, ruházat, nyomdaipari termékek, bútorgyártás, hulladékgazdálkodás, textiltisztítás.

Ezek azok a munkáltatási területek, amelyek segítségével a gazdasági társaságok hozzájárulnak a büntetés-végrehajtás teljes mértékű önfenntartóvá tételéhez. A munkavégzés tekintetében a fogvatartottak oktatásban is részt vesznek, amely szabadulásuk után segítő tényezőként tud hatni a későbbi munkahelykeresés vonatkoztatásában.

A munkáltatási formák megoszlása

A büntetés-végrehajtási intézetek, valamint a büntetés-végrehajtási gazdasági társaságok által történő munkáltatás a foglalkoztatás jelentős részét teszi ki, melynek mértéke folyamatos növekedést mutat az éves börtönstatisztikai adatok alapján. E két munkáltatási forma közül is a gazdasági társaságok által foglalkoztatottak vannak túlnyomó részben, ezáltal egyértelműen megállapítható szerepük fontossága a büntetés-végrehajtásban.

A büntetés-végrehajtás önfenntartásának elemei

Gazdasági társaságok

A büntetés-végrehajtás kiemelt célja segítése érdekében létrehozott gazdasági társaságok állami tulajdonban vannak.

A fogvatartottak kötelező foglalkoztatása keretében előállított termékek és szolgáltatások biztosítása tekintetében a büntetés-végrehajtási szervezetet ellátási kötelezettség terheli a miniszter vezetése, irányítása vagy felügyelete alá tartozó szervek tekintetében.

8 EFOP Tájékoztatás a fogvatartotti munkáltatásról és képzésről (2018)

Kormányrendelet határozza meg, hogy mely szervezetek, szervek részére terheli ellátási kötelezettség a büntetés-végrehajtási szervezetet:[9]

- a Magyar Honvédség,
- a kormányrendeletben meghatározott központi államigazgatási szerv,
- az autonóm államigazgatási szerv,
- az egészségügyért felelős miniszter irányítása alatt álló, az egészségügy területén működő országos intézet,
- az állam tulajdonába, illetve fenntartásába tartozó fekvőbeteg-szakellátás vagy fekvőbeteg és hozzá kapcsolódó járóbeteg-szakellátást végző egészségügyi szolgáltató,
- tankerületi központok,
- a szociál- és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter irányítása és felügyelete alá tartozó szociális intézmény.

A büntetés-végrehajtási szervezetet nem terheli ellátási kötelezettség a Magyar Honvédség tekintetében, ha a honvédelemért felelős miniszter rendelkezése alapján egyéb beszerzési eljárást folytat le.[10]

A gazdasági társaságoknál és a fogvatartottak foglalkoztatására létrehozott költségvetési szerveknél alkalmazottak hivatásos szolgálati jogviszonyban, rendvédelmi igazgatási jogviszonyban vagy munkaviszonyban állhatnak.[11]

Belső ellátás

Társadalmi elvárás, hogy a fogvatartott járuljon hozzá a tartási költségéhez, illetve legyen teljes a foglalkoztatottság, mellyel tudatosan, tervezetten önellátóvá lehetne tenni a büntetés-végrehajtást.

Ezeken túlmenően a jelenlegi szabályozás célként tűzte ki, hogy mind a munkához, a szakmai képzéshez, mind a rendszeres életvitelhez is szokjon hozzá a fogvatartott, elősegítve a szabadulása utáni társadalomba történő visszailleszkedését.

9 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről

10 44/2011. (III. 23.) Korm. rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet részéről a központi államigazgatási szervek és a rendvédelmi szervek irányában fennálló egyes ellátási kötelezettségekről, a termékek és szolgáltatások átadás-átvételének és azok ellentételezésének rendjéről

11 1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről, 10 § A büntetés-végrehajtási szervezet személyi állománya

Ennek érdekében 2011-ben létrehozásra került a Központi Ellátó Szerv, amely által a büntetés-végrehajtási intézetek bevonásra kerültek a központi ellátási rendszerbe és így a belső ellátásba is.

A központi ellátó rendszer alapvetően két fő közfeladatot lát el, egyfelől biztosítja a fogvatartotti foglalkoztatást, másfelől a civil, államháztartási szerveknek nyújt folyamatos ellátást a büntetés-végrehajtási gazdasági társaságok által előállított termékekkel, illetve működtetett szolgáltatásokkal.

A belső ellátás keretében a bv. gazdasági társaságok biztosítják az intézetek élelmiszer-ellátásának egy részét, valamint az általuk gyártott termékek megtalálhatók a fogvatartotti zárkákban és a fogvatartotti ruházatot is így biztosítják. A belső ellátás szűkebben értelmezett megközelítésben az intézetek önálló élelmiszerellátása.[12] A Központi Ellátó Szerv létrehozása előtti időszakban a büntetés-végrehajtás gazdasági társaságainak nagy része az elvárásoknak, a fogvatartotti foglalkoztatás követelményeinek csak központilag történő beavatkozásokkal, valamint központilag támogatott többletforrások biztosításával tudott megfelelni. Majd 2011-től a kedvezően változott jogszabályi háttérnek és az eredményes beruházásoknak köszönhetően, a büntetés-végrehajtás gazdasági társaságai mennyiségben és minőségben is ugrásszerűen fejlődtek a belső ellátás terén.

Az Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. bemutatása

Történeti visszatekintés

Az elítéltek munkáltatását biztosító gazdaságot a Minisztertanács alapította 1953. február 2-án KÖMI-203 számú Annamajori Célgazdaság néven, amely a jelenlegi intézet elődjeként létrehozott Baracskai Gazdaság Őrparancsnoksághoz kapcsolódott.

A Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet baracskai objektuma és az Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. Fejér megyében, Baracska község közigazgatási területén helyezkedik el, 1 157 hektáros területen. Az intézet és a gazdasági társaság feladatai az 1950-60-as években nem különültek el egymástól, így a történeti jellemzőit nem lehet és nem is érdemes külön részletezni.

A terület jelentős része Dreher Antal földbirtokos tulajdonában volt. A Dreher birtokon állandó cselédséget alkalmaztak, akik különböző tanyákon, cselédlakásokban éltek.

12 https://bv.gov.hu/hu/kozponti-es-belso-ellatas (2019. 03. 08. 16:50)

Kampánymunkára – mint az aratás, kukoricatörés és cukorrépaszedés – a környéken lévő napszámosokat, úgynevezett summásokat foglalkoztattak.

Az 1920-as években jelentős területtel rendelkezett egy Hollósi nevű birtokos, akié Annamajor is volt. Évtizedeken keresztül Hollósi tanyaként is emlegették a mai Annamajort. A Dreher tulajdonában lévő birtokba több tanya, valamint majorság terjeszkedett be. Többek között: Pessei, Vass, Búza, Mecséri, Mérai, Csölle tanyák, amely területeken jómódú parasztok és vitézi renddel kitüntetettek gazdálkodtak.

Egy-egy ilyen tanyához, majorsághoz általában 40-100 katasztrális hold terület tartozott. Az akkori infrastruktúrához képest színvonalas és minőségi gazdálkodást folytattak, korszerű gazdálkodási elvek alapján, mint például a traktor, cséplőgép, villanyáram vagy a fúrt kút használata. Dreher tulajdonába tartozott még a Roboz-tanya, valamint Mátyás-puszta, amelyet akkoriban Gróf-tanyaként ismertek. Később elárverezték a területet és egy Stayd nevű birtokos vette meg. A Stayd-birtok 1945 után, a nagybirtokok államosításakor állami tulajdonba került. Az annamajori terület nagyjából 80-100 katasztrális holdja ekkor került az Igazságügyi Minisztériumhoz.

Az Igazságügyi Minisztérium tulajdonát képező annamajori terület a Budapesti Gyűjtő Fegyházhoz tartozott. Ezen a területen mezőgazdasági munkahelyet hoztak létre, ahol mintegy 70-80 jogerős elítéltet foglalkoztattak, 5 fő büntetés-végrehajtási beosztottal. 1950-ig mindössze ennyi létszámmal működött a gazdaság, az elítélteket a háború előtti épületekben szállásolták el.

A személyi állomány váltását a Gyűjtő biztosította, az elhelyezésüket pedig a régi cselédházakban oldották meg. Elítélt szakács főzött az őrség és az elítéltek részére is addig, amíg az őrök családjai beköltöztek a régi cselédházakba. Az elítéltek élelmezésének biztosítása Budapestről történt. Az az őr, aki ezzel a feladattal volt megbízva, lovasfogattal indult a fővárosba reggel 3 órakor és késő este ért vissza Annamajorba.

Az elítéltek tisztálkodási, valamint ruházati ellátását és felszerelését is hasonló módon biztosították. A háború pusztításai következtében nem volt villanyáram, a világítás mindenhol petróleumlámpákkal történt.

A földek működtetése és a gazdálkodás során kezdetben lényegében mindent kézi erővel oldottak meg. Búzát, kukoricát és takarmánynövényeket termesztettek. A terület 1950-től először a budapesti Markó, majd később a Székesfehérvári Megyei Börtön alárendeltségébe tartozott. Az 5 fő büntetés-végrehajtási beosztott mellé 3 fő polgári vállalati alkalmazott került.

1952. március 1-jétől a büntetés-végrehajtás szervezetileg az Igazságügyi Minisztériumból átkerült a Belügyminisztériumhoz. Ez az időszak 1963-ig tartott, amely idő alatt az annamajori területhez hozzácsatolták Roboz-tanyát.

Ekkor kezdődött meg a gazdaság fejlesztése, különböző földek kerültek a már meglévő területekhez. Ennek következtében megindultak az építkezések, elkészült a robozi parancsnoki épület, különböző istállók, szolgálati lakások. Az építkezésekhez biztosítani kellett a villamosvezeték-hálózatot és kutat kellett fúrni. Ebben az időszakban már 30 főből állt az őri állomány, akik 200-300 fő elítéltet foglalkoztattak.

1953. március 1-jén az intézet önálló lett, Büntetés-végrehajtás Munkahely Parancsnokság Baracska néven. Ekkor alakították ki az intézet parancsnokságát és a szakszolgálatokat, melyek biztosították az intézet őrzését, az anyagi és az egészségügyi ellátását. Három különböző őrparancsnokság is létrehozásra került: az annamajori, a robozi és a mátyási. Mindhárom körleten voltak elítélt szállások és a testületi tagok részére szolgálati lakások. Ekkor a büntetés-végrehajtásban dolgozók létszáma 120 fő volt, az elítélteké pedig 1 000-1 200 főre növekedett.

Az elítéltek őrzését csak külső őrzéssel biztosították, kerítés nem volt. A nyári mezőgazdasági munkák idején a munkaidő napkeltétől napnyugtáig tartott, az elítéltek nagy része kint aludt a határban. A munkáltatás során 1 fő büntetés-végrehajtási állományi tag 150-200 fő elítéltet őrzött, szökések gyakran előfordultak.

Üldözési, elfogási tevékenységet a büntetés-végrehajtási szervek nem hajtottak végre, ez a feladat kizárólag a Belügyminisztérium szerveire tartozott. 1970-ben a korszerűtlenség, a központosítás, az útviszonyok és a létszám-takarékosság miatt a mátyási egység megszűnt. A körlet és a lakóhelyiségek teljesen lebontásra kerültek. Ezzel együtt megszűnt az ottani őrparancsnokság is. Ennek hatására jelentős építkezéseket kellett eszközölni Annamajorban. Nagy összeget fordítottak a szolgálati lakások létrehozására, amelyekre határozottan szükség volt, hiszen a mátyási lakóházak felszámolásra kerültek, illetve a büntetés-végrehajtásban dolgozók létszáma is jelentősen megnövekedett.

1972-ben az intézet a Baracskai Fogház és Börtön nevet kapta, amely azt jelentette, hogy elzárásos, börtön és fogház végrehajtási fokozatú férfiak kerültek itt elhelyezésre. A nyolcvanas évek elején a fogvatartotti állomány a szabálysértőkkel együtt megközelítette a 2 000 főt. A foglalkoztatottság ekkora létszám ellenére is teljesnek volt mondható. E populáció nagyjából egynegyedét a gondatlan elkövetők, illetve a fegyveres katonai szolgálatot megtagadók lélekszáma adta meg. Tulajdonképpen ez utóbbiak tették lehetővé, hogy működhessen a fogvatartotti öntevékeny szervezet. Ez a réteg kevésbé volt veszélyes a büntetés-végrehajtás biztonságára, ők rendszerint valamilyen szakmával vagy képesítéssel rendelkeztek.

Az öntevékeny szervezet nagyban segítette a börtön működésének folyamatát. Közülük épületfelelősöket, sport- és kultúrfelelősöket, sőt ki- és bevonulásokat ellenőrző kapus-szolgálatosokat jelöltek ki. Azon kívül, hogy rendezték a belső életet, a körleteket irányították, a külső megfigyelő tornyokba is őket ültették. Az öntevékeny szervezetek országosan felszámolásra kerültek az 1990-es amnesztia után. Ez a rendszer egyedülállóként és megismételhetetlenként maradt meg a magyar börtönök történetében.

A teljes foglalkoztatottság a célgazdaság, az intézeten belüli és a külső munkahelyek révén valósult meg. Ekkor az állattenyésztés mellett a kertészeti növények és a gyógynövények termesztése, valamint a tökfeldolgozás igényelt jelentős létszámú munkaerőt. Annamajorban cérnázó üzemet létesítettek, ahol három műszakban 300-400 főt foglalkoztattak. Őrzési szempontból rendkívül kedvező volt, hiszen biztonságos munkahelynek minősült, mert a körlethez közvetlen csatlakozott a munkáltatási terület. 1984-től a FÉG gyáregysége került ide, leginkább gázkészülékek és fegyveralkatrészek gyártását végezték. 2000-ben felújításra került az üzemcsarnok és az Eltec Kft. általi bérmunka keretein belül betanított munkát végeztek itt a fogvatartottak. Majd ezen a területen, 2012-ben került létrehozásra az aktuálisan működő pékség.

Annamajor és Roboz területén a Zománc Ipari Művek széles körben foglalkoztattak elítélteket. Szalagszerű munkavégzés folyt, ahol hagyományos tűzhelyeket szereltek össze teljesen kész állapotra, üstöket készítettek és más egyéb alkatrészek is gyártásra kerültek itt. Terápiás foglalkoztatásra is volt lehetőség, méghozzá alumínium és rézkábelbontás feladatkörében.

A székesfehérvári Ikarusz gyárban, valamint a Százhalombattai Falemez Üzemben is történt munkáltatás, ahol szabálysértőket foglalkoztattak.

A 80-as évektől a büntetés-végrehajtás anyagi helyzete lehetővé tette a későbbi beruházásokat. Annamajorban ekkor épült a fogvatartotti konyha és étkezde, majd később a felszerelési raktár, valamint a IV-es, V-ös és VI-os épület. Az akkori pékség is ekkor jött létre, amely a körlet területén belül helyezkedett el. A személyi állomány elhelyezésének jobbá tétele is előtérbe került, új szolgálati lakásokat építettek Annamajorban és Kápolnásnyéken. Célgazdasági viszonylatban is fejlődésről beszélhetünk ebben az időszakban, megnövelték a szarvasmarha állományt, illetve a Vass-tanyán új hizlaldákat hoztak létre. A feldolgozó üzem jelentős bővítésen ment keresztül, ekkor adták át a vágóhidat is. A szükséges berendezésekkel együtt megépítették a lepárlóüzemet, amely a gyógynövények termesztésével kapcsolatosan volt fontos elem.

Ezen beruházások kapcsán nevezhetjük ezt az időszakot úgynevezett aranykornak.

Az 1990-es évek elején bekövetkezett gazdasági átalakulás és a piac által alakult feltételrendszer a Célgazdaság gazdasági környezetére rendkívül negatívan hatott, olyannyira, hogy végül csődbejelentésre került sor. Veszteségessé vált a gazdaság, szinte már a napi alaptevékenységet sem tudta fenntartani, az ipari jellegű munkáltatás azonnal megszűnt. Ennek eredményeképpen a foglalkoztatás a felére csökkent.

Az elítéltek munkáltatására létrehozott gazdaság így már nem felelt meg az alapvető céljának, melynek következménye az lett, hogy 1994-ben az intézet és a gazdaság kettévált. A Célgazdaság jogutódja az Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. lett. A két egység kötődése együttműködési megállapodás által került szabályozásra. A foglalkoztatott fogvatartottak képzése, oktatása folyamatosnak volt mondható. Több alkalommal indult szarvasmarha-, sertéstenyésztő, betanított pék, láng-, ívhegesztő, kisteljesítményű kazánkezelő, szakács, majd 2000-től számítógép kezelői tanfolyam is.

2008-ban a különböző földbérleti szerződések lejártak, ami által az annamajori kft. elvesztette a szántóterületének közel egyharmadát, így elsőre 2009-től 1 084 hektáron gazdálkodtak, majd a 2010-es évtől kezdődően már mindössze 1 057 hektár saját területtel számolhattak.[13]

Aktualitás

A gazdasági társaság 100%-ban az állam tulajdona, tulajdonosa az MNV Zrt. A büntetés-végrehajtás országos parancsnoka gyakorolja a tulajdonosi jogokat, az általa meghatározott személyen keresztül.

Az annamajori kft. alapító okiratában alapvető célként megfogalmazza a fogvatartotti foglalkoztatást, mint állami feladat végrehajtását. Ehhez célszerűen kapcsolódik a gazdasági társaság filozófiája is. Elsődleges célja a fogvatartottak racionális, humánus és gazdaságilag előnyös foglalkoztatása, emellett pedig fontos, hogy a lehetőségekhez mérten elegendő tapasztalatot szerezzenek az adott munkatevékenység elvégzése közben, melyet a szabadulás utáni időszakban hasznosítani tudnak.[14]

Az annamajori kft. nagymértékben hierarchizált felépítésű társaság. Az egyes tevékenységek élén – úgy, mint növénytermesztés, élelmiszeripar vagy állattenyésztés – osztályvezetők állnak, akik közvetlenül az ügyvezető, illetve a gazdasági igazgató alá tagozódnak be.

13 Mészáros L. (2003) p. 3-10.
14 Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. Alapító okirata (2013)

Az annamajori kft. jelenleg több tevékenységet folytat, hogy minél több lábon álljon, ezáltal biztosítva a nyereséges gazdálkodási cél elérését. 2013-tól a mezőgazdasági tevékenység árbevételének aránya a teljes árbevételhez viszonyítva nem haladja meg az 51%-ot, így nem tekinthető kifejezetten mezőgazdasági társaságnak, napjainkban inkább mondható iparinak.

A változó éghajlati viszonyok által befolyásolt növénytermesztés ellenére is az országos átlagot túlszárnyaló termesztés történik búzából, kukoricából és repcéből. Az eredményes működés fenntartása érdekében innovatív technológiákat kell alkalmazni. A fejlesztések fő irányvonala a termelési terület nagy részének öntözhetővé tétele, amely segítségével növelhető lesz a hozam és növekedhet a termelés biztonsága is.

Az annamajori tehenészeti telepen közel 300 db tejtermelő tehén és ezeknek szaporulata található meg. A telep tartástechnológiájának kialakítása során alapvető cél volt, hogy figyelembe vegyék a minél szélesebb körben alkalmazható kézimunkaerőt. Az etetés és a fejés technikáit modern alapokra helyezték, hogy a tejverseny-helyzetnek minőségben meg tudjanak felelni. Folyamatosan, napi rendszerességgel akár 6 500-7 000 liter kiváló minőségű, sajtgyártás alapanyagára szolgáló tejet képesek fejni.

A takarmányozásban – szintén a mai kornak megfelelő lehetőségeket követve – monodiétás vagy fél-monodiétás rendszert alkalmaznak. Ebben az ágazatban a legnagyobb befolyásoló tényező – amely kihatással van a profit volumenére – az a mindig aktuális tejfelvásárlók, tejfeldolgozók által kínált literenkénti ár.

A sertéstelep napjainkban már nem üzemel, mivel a kft. termelőterületeinek eltartóképessége alacsony, a telep elrendezése és építészeti sajátosságai miatt csak hagyományos technológia révén lenne üzemeltethető, ami napjainkban nem hatékony, emellett a sertéshús felvásárlási ára rendkívül alacsony és ingadozó. Ezek következtében a tervezett, nyereséges üzemeltetés kockázatos.

A gazdasági társaság folyamatosan részt vesz a Start Minta Munkaprogramban, előnevelt baromfi előállításával. 2011-től több – a büntetés-végrehajtási intézetben működő – „kiétkezési bolt" átvételére került sor, majd az annamajori kft. a szegedi raktár megnyitásával újabb 8 boltot vett át. Kiskereskedelmi tevékenysége továbbá az annamajori vegyesboltban is megvalósult.

2012-ben adták át a modern sütőüzemet, ahol a magyarországi fogvatartotti állomány több mint felének a mindennapi kenyérrel és pékáruval való ellátására kerül sor.

A kiépített bolthálózat, valamint a pékség a gazdálkodás szempontjából a két legmeghatározóbb tevékenységi forma.[15]

A gazdasági társaság az elmúlt évek alapján szilárd beszállítói és vevői háttérrel rendelkezik. A beszállítók köre elsődlegesen olyan gyártók vagy kereskedők közül kerül ki, akik tartósan, optimális minőségben képesek kielégíteni a vállalkozás szükségleteit és tudnak alkalmazkodni a tevékenység jellegéből adódó likviditási helyzethez.

Péküzem

A pékség létrejötte

1989 óta az annamjori kft. jogelődjének üzemeltetésével működött péküzem a Középdunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetben, mégpedig a körleten belül az V. épület mögött található létesítményben. Kapacitása miatt mindössze csak a börtön saját igényeit tudta kielégíteni, így alapvetően csak a börtön falai között történt a pékáruk felhasználása. Ezután 2012-ben, a kft. felújított üzemcsarnokában került megnyitásra egy korszerű péküzem, 240 millió forintos beruházással. A négyezer m^2-es létesítmény korábban cérnázó üzemként, majd a FÉG gyáregységeként fegyveralkatrészek gyártására volt alkalmazva. Az épület falai téglából, tetőzete könnyűszerkezetes elemekből állt. Az ingatlan kívülről jó állapotban volt, de tetőzete beázott, ennek megszüntetése érdekében széleskörű felújításra került sor. Az épület mintegy harmadában 900 m^2-es péküzem jött létre, amelyhez hozzátartozik további 1 800 m^2-es terület is, ahol előírásoknak megfelelő öltözők, irodák, tantermek és egy 156 m^2-es fagyasztó került kialakításra, amely kettő sokkolót, kettő kelesztőt, egy csomagolót és egy raktárhelyiséget is magában foglal. Ezáltal lehetségessé vált a fagyasztott termékek gyártása, tárolása és értékesítése. Továbbá beüzemelésre került egy számítógép által vezérelt automata tésztafeldolgozó-gépsor is, mely több mint 4 000 darab kész pékterméket képes előállítani óránként. Az ipari csarnok fennmaradó része több élelmiszer-előállító tevékenység lefolytatására alkalmas.[16]

Az alapvetően csak növénytermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkozó annamajori kft. 2012-ben új tevékenységi területbe fogott, a pékipar irányába. E területre történő nyitás mind gazdasági, mind pedig büntetés-végrehajtási szempontok alapján is kedvezően hatott.

A mezőgazdasági terület ki van téve az időjárási viszonyoknak vagy akár a tőzsdei folyamatoknak, ezáltal a bevétel mértéke kevésbé kiszámítható, tervezhető.

15 Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. Üzleti terv (2018)
16 Szalai T. (2012) p. 3.

Ezzel szemben a pékipar esetében tervezhető, irányított piacról beszélhetünk, mert a belső ellátás kapcsán a termékek célközönsége adott. A külső piac felé való terjeszkedés jelenthet profitorientáltabb működést.

A büntetés-végrehajtás részéről elsősorban két oldalról vált fontossá ezen ipari ág. Egyrészt a foglalkoztatás miatt, hiszen a büntetés-végrehajtási gazdasági társaság így jelentősebben tud hozzájárulni az elvárt 100%-os fogvatartotti munkáltatási arány eléréséhez. Másrészt az önellátás kapcsán, miszerint cél, hogy tervezetten önfenntartóvá váljon a büntetés-végrehajtási rendszer.

„A kormány egyik programjának, a fogvatartottak foglalkoztatásának mintája, példája a baracskai pékség. Ez a beruházás is szorosan illeszkedik azokhoz a kormányzati törekvésekhez, amelyek egyrészt a fogvatartottak teljes körű foglalkoztatását, valamint a börtönök önellátását célozzák. Rámutatott arra is, hogy az erős, egészséges rabokat nem a társadalomnak kell eltartania. Az üzemben végzett munka karbantartja a büntetésüket töltők munkavégző képességét, illetve lehetőséget ad számukra tanulásra, egy szakma elsajátítására, jövőképük kialakítására”[17] – mondta Dr. Pintér Sándor belügyminiszter, az annamajori kft. péküzemének átadásakor, 2012. május 31-én.

A péküzem elhelyezkedésének speciális jellemzői

Az üzemcsarnok területe közvetlen a körlethez van csatolva. Ez biztonsági szempontból rendkívül kedvező, nem kell a fogvatartottakat a börtönön kívül mozgatni. Dupla zárral működő kapuval lehetséges megközelíteni a fogvatartotti munkahelyet. Az átjáró kapu a IV-es számú torony előtt helyezkedik el, amely aktív szolgálatteljesítési hely. Az ott szolgálatot teljesítő személyi állományú tag ellenőrzi a ki- és belépők létszámát és az átjárás indokoltságát, valamint – folyamatos összeköttetés mellett – jelentést tesz az ügyelet részére.

Az üzemterület ellenkező oldalán személyi- és gépjármű bejárat található, ahol a szolgálatban lévő személyi állomány, valamint az előállított késztermékek szállítását végző gépjárművek mozgása történik. A megfelelő biztonsági előírásoknak köszönhetően szélesebb körben alkalmazhatóak a fogvatartottak, mint például a tehenészetben, amely egy külső munkahelynek minősül. Ez nagy előnyt jelent az annamajori kft. számára, hiszen nekik cél, hogy hosszú ítéletű szabadságvesztéssel rendelkező fogvatartottakat alkalmazzanak, a hosszú távú munkaerőkérdés megoldása miatt, illetve a pék OKJ-s tanfolyam időtartama is 2-3 év, amely után minőségben, hatékonyan alkalmazhatóak lehetnek.

17 Szalai T. (2012) p. 2.

Ennek kapcsán 2015 után – kifejezetten a pékségben való munkáltatás miatt – hosszú szabadságvesztési idejüket töltő fogvatartottakat kezdtek el foglalkoztatni a munkahelyen.

Ez eredményes és hosszú távú megoldásnak mondható, hiszen a változó létszám ellenére, továbbra is zajlik foglalkoztatásuk rendkívüli esemény nélkül.

A pékipari területre való terjeszkedés után a személyi állomány összetételében is jelentős változásokat kellett eszközölni. Szükség volt szakmai tudással és tapasztalattal rendelkező pékek felvételére, akik polgári alkalmazottak voltak. Hivatásos állományú tagok tekintetében is változások történtek, más területekről átcsoportosított formában vagy új felvételizők személyében.

A péküzem nyereséges gazdálkodásra gyakorolt hatása

Az Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. számára a pékipar teljesen profilidegen volt kezdetben. Az üzemcsarnok testreszabása mellett a gyártáshoz szükséges gépi berendezéseket is be kellett szerezni, a pékáruk szállításához pedig gépjárműveket volt szükséges vásárolni.

Az éves nettó árbevételeket az új pékség nyitása előtti évig visszamenőleg vizsgáltam. A folyamatosan fejlődő és terjeszkedő gazdasági társaság évről évre szignifikáns bevételgyarapodást mutatott. Ahogyan növekedett a sütőüzem éves bevétele, úgy arányosan az éves árbevétel is emelkedő tendenciát mutatott.

A szakképzés reintegrációra gyakorolt hatása

A fogvatartottak sikeres reintegrációjának meghatározó része az oktatás, valamint a piacképes szakképzések biztosítása. A tevékenység alapvető célja – az ismeretek átadása mellett – a szabadságvesztés letöltése utáni munkaerőpiaci visszailleszkedés elősegítése.

A szakképzettséghez előírt ismeretek elsajátítását iskolarendszerű felnőttoktatás és OKJ-képzés keretein belül tudják megszerezni a fogvatartottak.

A szakmaképzés eredményességében fontos szerepet töltenek be a büntetés-végrehajtási intézetek mellett működő gazdasági társaságok is, amelyek gyakorlati képzőhelyekké válnak, majd a szakmát szerzett fogvatartottak foglalkoztatása történik, minőségibb munkavégzés elérése érdekében. A szakma kiválasztása függ a büntetés-végrehajtási gazdasági társaságok aktuális munkaerőpiaci helyzetétől és az adott kft.-k tevékenységi körétől.[18]

18 EFOP Tájékoztatás a fogvatartotti munkáltatásról és képzésről (2018) p. 13-14.

Ennek érdekében egyrészt az alapszakmákban kell képzéseket indítani, mint például targoncavezető, kőműves, burkoló vagy festő. Másrészt a gazdasági társaságok saját tevékenységi köréhez kapcsolódó képzésre van szükség, például: ruházat, cipőipar, nyomda vagy éppen az annamajori kft. vonatkozásában pék képzésre.

A munkáltatás során az elítélt ideális gyakorlati tudást szerezhet, ezáltal segítve a szabadságvesztés letöltését követően történő munkába állása esélyeit.

Az elmúlt évekhez hasonlóan az annamajori kft. aktívan részt vesz a tanfolyamok folyamatos szervezésében. Több éve folyik a pékek képzése, jelenleg hároméves OKJ-s felnőttképzés keretében.

A képzés időtartama alatt állandó a gyakorlati oktatás is, amely a pékségben történik, szakmailag képzett pékmunkáltatók irányítása mellett. Ha a fogvatartott a péküzemben volt foglalkoztatva, akkor kérelmére a szabadulásakor referenciaigazolást kaphat, hogy a pékipar milyen területén szerzett szakmai tapasztalatokat.[20] A pék szakmunkás Magyarország egész területén hiányszakmának számít.

Az annamajori pékség korszerű felszereltsége, a különböző gépek, technikai berendezések, valamint a munkáltatók szakmai tudása lehetővé teszi, hogy az itt dolgozó fogvatartottak a gyakorlati és elméleti tudást is kellő alapossággal sajátítsák el.

A tapasztalatok alapján, aki eredményesen elvégezte a sütőtanfolyamot, majd szabadult, az el tud helyezkedni és meg is állja a helyét, akár egy civil pékségben is.

Innovatív lehetőségek

Fejlődési lehetőségek

Mivel a belső ellátás alapján elvárás, hogy a büntetés-végrehajtás a pékipari termékek vonatkoztatásában is teljes mértékben önellátóvá tudjon válni, ehhez országos szintű lefedettségre volna szükség. 2012-ben még csak a Közép-dunántúli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetet tudta kiszolgálni termékeivel a társaság, majd ezt követően a viszonylag kedvező távolságban lévő intézetekre is kiszélesítette termékértékesítését a kft.

Az annamajori pékségben foglalkoztatottak létszáma elérte maximumát, nagy volumenű létszámnövelésre további börtönökben történő pékség megnyitását követően lesz reális lehetőség.

20 Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. Üzleti terv (2018)

Így mind a belső ellátás, mind a 100%-os foglalkoztatás sikerességének alapja ez a fajta terjeszkedés.

Terjeszkedés a civil szféra irányába

A büntetés-végrehajtási intézetek kielégítése a belső ellátás kapcsán az annamajori kft. által gyártott pékipari termékek nagyjából 80%-át teszi ki. A maradék 20% az, ami a civil szféra felé irányul értékesítésre. Javarészt a régióban elhelyezkedő vállalkozások számítanak felvevőpiacnak, ezek általánosságban kiskereskedelmi élelmiszerboltok, éttermek, szállodák.

Közintézmények esetében is a közeli településeken lévő, önkormányzati tulajdonú intézményellátók, kórházak, oktatási intézmények a mérvadók. E felvásárlói kör több közbeszerzési pályázaton elért eredményes szereplésnek köszönhető.

A péktermékek minőségét fémjelzi, hogy az annamajori kft. beszállítója egy Michelin-csillagos szállodának is. Mivel a fogvatartotti állomány szinte stagnáló célközönség, így a teljes lefedettség célja mellett, keresni kell a lehetőségeket további „külső" piacok irányába is.

Annamajor és a Velencei-tó távolsága rendkívül kedvező. A sütőüzem az elmúlt évben már megjelent termékeivel egy fesztiválon, ez továbbra is tervben van, továbbá a kft. a tóparti büfék, éttermek, boltok számára kíván beszállító lenni. Ez a lehetőség azonban csak időszakos, hiszen a nyári hónapokban jelenthet igazán bevételi forrást.

Hatalmas segítséget jelentenek a nyitáshoz a pékség sokkoló és fagyasztó technikai berendezései.

A kiskereskedelmi áruházláncok nagyobb üzleteiben helyben sütött pékáruk kaphatók, a kisebbekbe már készen érkeznek a termékek. Hasonló a helyzet a pékségek kapcsán is, a nagyobb pékségeknek központosított péküzeme van, ahonnan a beszállítás késztermék formájában történik.

Az általában kisebb lélekszámú településeken működő pékségek pedig csak késztermékekkel, illetve fagyasztott termékekkel dolgoznak. Az ilyen típusú üzletek felé kell orientálódni, itt kerülnek előtérbe a fagyasztott késztermékek.

Összegzés

2012-ben nagy mérföldkőhöz érkezett az Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft., amikor Dr. Pintér Sándor belügyminiszter ünnepélyesen átadta a sütőüzemet.

Az annamajori kft. a pékipari tevékenysége által vált meghatározó részévé a belső ellátásnak. Látható a rendelkezésre álló adatokból, hogy a pékség megnyitása óta folyamatosan lineáris, növekvő árbevétellel rendelkezik.

Pékipari termékek kapcsán a büntetés-végrehajtás önfenntartóvá tétele először szűk körben, majd 100 kilométeres távolságban bontakozott ki. Ezt követően folyamatosan kapcsolódtak be büntetés-végrehajtási intézetek a partnerlistába.

Az annamajori kft. folyamatos fejlesztéseinek köszönhetően süteménygyártó-sor és fagyasztó került megvásárlásra, melyekkel egyfelől stabilabb termelést tudnak biztosítani, másfelől pedig ezek segítik a megnövekvő igényeknek történő megfelelést.

A fejlődésnek köszönhetően nőtt a fogvatartotti foglalkoztatás létszáma. Jelenleg ez az annamjori kft. legnagyobb fogvatartotti létszámot foglalkoztató munkáltatási területe. A személyi állomány terén is bővülés történt, pék szakmunkások és pékmesterek által, akik szaktudásukkal hozzájárulnak a pékipari termékek minőségi gyártásához.

A reintegrációhoz, mint a büntetés-végrehajtás alapvető céljához is nagy segítséget nyújt a kft., hiszen a fogvatartott szakképesítés révén jelentős tudásra és tapasztalatra tesz szert annak érdekében, hogy szabadulása után el tudjon helyezkedni a pékipar területén.

Úgy gondolom, hogy a pékség létrehozása az annamajori kft. életében egy sikertörténet, hiszen az év 365 napján megvalósítják alapfeladatukat, a fogvatartotti foglalkoztatást. Fő cél valósul meg a képzések által, mely szerint a szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkező fogvatartottak visszaesési aránya csökkenő tendenciát mutat.

Felhasznált irodalom

Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. Alapító okirata, 2013

Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. Üzleti jelentés, Kiegészítő melléklet, 2017

Annamajori Mezőgazdasági és Kereskedelmi Kft. Üzleti terv, 2018

Budai Gábor (2017): A fogvatartottak munkaerőpiaci esélyei a szabadulásukat követően, Börtönügyi szemle, 2017, 1. szám, 12-13. oldal

Cséri Zoltán – Hirják András Péter (2009): A fogvatartottak foglalkoztatása és a kapcsolódó gyakorlati problémák a Közép-Dunántúli Országos Bv. Intézetben és az Annamajori Kft.-nél, Börtönügyi szemle, 2009, 2. szám

EFOP Tájékoztatás a fogvatartotti munkáltatásról és képzésről, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Conint-Print Kft., 2018

Hetyei Gábor (2013): Új utakon a foglalkoztatás. A Pálhalmai Agrospeciál Kft. belső ellátási tevékenysége, Börtönügyi Szemle, 2013. évi, 2. szám

Mészáros Lajos (2003): A Baracskai Országos Büntetés-végrehajtási Intézet és az Annamajori Kft. története, DUNA-MIX Kft., Vác, 2003, 3-10. oldal

Szalai Tímea (2012): Új péküzem Baracskán, Bv. Hírlevél, 2012/3.

Uralmi szerződés – Bv. Holding Kft., 2015

Felhasznált jogszabályok

44/2007. (IX. 19.) IRM rendelet a büntetés-végrehajtási szervek területére történő be- és kilépés, valamint a büntetés-végrehajtási szervek területén tartózkodás részletes szabályairól

44/2011. (III. 23.) Korm. rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet részéről a központi államigazgatási szervek és a rendvédelmi szervek irányában fennálló egyes ellátási kötelezettségekről, a termékek és szolgáltatások átadás-átvételének és azok ellentételezésének rendjéről

1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről

2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

Felhasznált internetes hivatkozások

https://bv.gov.hu/hu/foglalkoztatas (2019. 02. 17. 18:15)

https://bv.gov.hu/hu/kozponti-es-belso-ellatas (2019. 03. 08. 16:50)

http://www.bvholdingkft.hu/rolunk (2019. 03. 11. 13:15)

Fotó: Bv. fotó

Juhász Ernő

A Duna Papír Termelő, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. fejlesztései, tevékenységének bemutatása, szerepe a központi ellátásban és a teljes körű foglalkoztatásban[1]

Developments and activities of the Duna Papír Ltd., the role the company plays in the central supply and in the prisoners' full employment

A magyar büntetés-végrehajtási szervezet gazdasági társaságainak alapításánál 1974. január 1-jén a Duna Papír Kft. jogelődje is helyet kapott. Az elmúlt negyvenhat év alatt sok néven és profilváltáson, de nem kevesebb nehézségen keresztül vezetett az út a napjainkban is sikeresen működő társasághoz. Sikere nem csak a törvényben meghatározott feladatai maradéktalan végrehajtásának, hanem a mindig előremutató, fejlődni képes, pozitív hozzáállású üzletpolitikájának köszönhető. Tanulmányomat a társaság töretlen fejlődésének bemutatása kapcsán készítettem, ami által a tisztelt olvasó megismerheti, hogy egy, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására alapított, 100%-ban állami tulajdonú társaság is milyen jelentős sikereket érhet el.

Kulcsszavak: foglalkoztatás, Duna Papír Kft., fejlődés, siker, garancia

When the limited companies of the Hungarian Prison Service were established on January 1, 1974 the legal predecessor of Duna Papír Ltd. also participated in the process. Over the past forty-six years the company went through name changes, profile changes and quite a few difficulties, the road has led to a company that is still operating successfully today. The success is due not only to the full implementation of the statutory tasks, but also to the company's always forward-looking, evolving and positive business policy. I have done my study in connection with the presentation of the unbroken development of the company, by which the deeply respected reader can learn that even a 100% state-owned company based on the compulsory employment of prisoners might reach significant successes.

Keywords: *employment, Duna Papír Ltd., development, success, guarantee*

1 Jelen tanulmány Juhász Ernő bv. százados kutatásainak eredményeit tartalmazza, amelyeket diplomamunka formájában sikeresen megvédett. A teljes diplomamunka a Börtönügyi Szemle című kiadvány terjedelmi korlátai miatt nem publikálható, azt az érdeklődők megtalálhatják a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának könyvtárában.

A Duna Papír Termelő, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. fejlesztéseinek és beruházásainak részletes bemutatása

1995-2000-ig végrehajtott fejlesztések, beruházások, átalakítások

A társaság profilváltása kiemelt feladat volt, mivel a betonelemekről áttért a higiéniai papírtermékek gyártására. Ez nem csak egy megfelelő üzemcsarnok kialakításában merült ki, hanem az ezzel kapcsolatos infrastruktúrát is magába foglalta. A munkálatokban jelentős szerepet vállalt a társaság „Beruházási és Karbantartó üzeme", a költségeket pedig a kft. önerőből finanszírozta.

Az 1999-re átalakított üzemcsarnok a Háztartáshigiéniai Termék Gyártó Üzem (továbbiakban: Eü. Papír) elnevezést kapta, melyben telepítésre és beüzemelésre került egy darab olasz gyártmányú Consani típusú egyrétegű toalettpapír tömeges előállítására képes gyártógépsor, egy darab szintén olasz gyártmányú Perini típusú többrétegű papír termékek előállítására képes gyártógépsor, 3 darab 100-as csomagolású papírzsebkendő gyártó gépsor, egy darab papírcsövet előállító gépsor és a termékek csomagolását elvégző csomagoló gép. 1999-re a profilváltás teljes mértékben megtörtént. A kft. tevékenységi köre fő tevékenységként háztartási és egészségügyi papírtermékek gyártására változott, de bejegyzésre került még 10-féle tevékenység, amellyel foglalkozott a társaság, többek között papíripari rostanyag gyártás, papírgyártás, egyéb fogyasztási cikk nagykereskedelme, hulladék nagykereskedelem, raktározás, tárolás és csomagolás. 1999-ben bevezetésre került az ISO 9002-es minőségirányítási rendszer.

A gépsorok gyártási mennyiségei műszakonként a következők voltak:

- Consani 1 rétegű toalettpapírt gyártó gépsor: 23 040 darab tekercs/műszak
- Perini több rétegű papírterméket gyártó gépsor: 34 560 darab tekercs/műszak
- Papírzsebkendőt (100-as csomag) gyártó gépsor: 5 000 csomag/műszak

Az Eü. Papír Üzem megnövekedett napi termelése kapcsán az alapanyag szükséglet és a készáru mozgatásának hatékonyabb elvégzése érdekében megvásárlásra került egy Desta DV35 típusú villástargonca. A beruházások kiadásait a társaság saját maga finanszírozta.

A fogvatartotti munkáltatás alakulása

A DP. Kft. üzemei a bérmunkapartnerek termelési igényeit kielégítve, jellemzően három műszakos munkarendben működtek. Az erre az időszakra eső munkáltatást kizárólag nagykorú fogvatartottak foglalkoztatásával hajtotta végre. A fogvatartottak

munkaköre a bérmunkapartnerek igényeit kiszolgálva, különböző területekre és munkafolyamatokra tagozódott, de teljes mértékben betanított munkára koncentrálódott. A különböző feldolgozó gépeken munkát végző fogvatartottak munkakörei között volt, „papírzsebkendő szedő", „tálcás", „gépes", „bálázó", „válogató" és az egyszerűbb feladatokat elvégző takarító, rakodó.

A társaság árbevételét 97%-ban a bérmunka bevételek tették ki, az éves beszámolója alapján a 2000-es évet a következőképpen zárta[2]:

- Nettó árbevétele: 282,097 millió forint
- Adózott eredmény: 13,293 millió forint
- Beruházások összege: 19,680 millió forint
- Saját tőke: 252,043 millió forint

2000-2005-ig végrehajtott fejlesztések, beruházások, átalakítások

Ez az időszak volt a Duna Papír Kft. fejlődésének legmeghatározóbb szakasza. Nem csak a beruházásokat és fejlesztéseket, hanem az iparágban szerzett tapasztalati és kapcsolati tőke kiaknázásának idejét tekintve is.

2000-ben a papírfeldolgozásban szerzett szakmai tapasztalatok és a piaci igények értékelése során a Társaság vezetése arra a következtetésre jutott, hogy létre kell hozni Tökölön egy papír alapanyaggyártó üzemet, mely kiszolgálja feldolgozó üzem alapanyag igényét. Mivel az alapanyag helyben készül, ezért a szállítási költségeket minimalizálva, és mivel azonnal feldolgozásra kerül, a raktározási területet is csökkentve, valójában költség nélküli tételekként lehet ezeket kezelni. Az elgondolás röviden összefoglalva azt valósította meg, hogy a Társaság területére érkező újrahasznosítható papírhulladék, ami környezetvédelmi szempontból is jelentős mennyiség volt, különböző kész papírtermékek formájában hagyja el a Társaság területét. Ennek érdekében – mivel több milliárdos beruházásról volt szó – befektetőket kellett keresni, amelynek során a Paper&More Papíripari Újrahasznosító és Termelő Kft. került kiválasztásra. A TOSCHI típusú olasz papír alapanyaggyártó technológia befogadására képes üzemcsarnok tervezési és kivitelezési munkálatai 2001-ben kezdődtek meg. A megegyezés szerint a DP. Kft. felépít egy több mint 1 000 m^2-es üzemcsarnokot a hozzá tartozó kiszolgáló épületekkel együtt, ami képes helyet adni a papír alapanyaggyártó gépsornak. Kiépíti a szükséges infrastruktúrát, mely során a rendszernek magában kellett foglalnia egy olyan víz és villamos hálózat létrehozását, amely képes kiszolgálni a TOSCHI hatalmas gépét. Külön transzformátorház és a papírgyártáshoz szükséges napi több száz köbméter vizet

2 A Duna Papír Kft. 2000. éves beszámolója alapján

biztosító ipari vízkút létesítése volt a feltétele a beüzemelésnek. Természetesen több külső kivitelező vállalat vett részt a háromévesre tervezett projekt megvalósításában. A DP. Kft. a papírgyár építését 2001-ben 48 millió forint, 2002-ben több mint 113 millió forint beruházásával valósította meg. A papír alapanyaggyártó gépet a Paper&More Kft. vásárolta, annak Magyarországra történő szállításáról, összeszereléséről, beüzemeléséről és a használatát biztosító képzésről (a polgári munkavállalók; gépmesterek részére) maga gondoskodott. A gyártógéppel kapcsolatos beruházások több mint 1,5 milliárd forintba kerültek. 2003 második negyedévében került sor a próbaüzem megindítására, majd 2003 végére a tököli papírgyár teljes üzemben működött.

A tököli papírgyár építési beruházásai összességében meghaladták a 160 millió forintot[3].

2003-ban a papírgyárban készített háztartáshigiéniai papíralapanyag feldolgozására, a piaci versenyképesség fenntartására és a Forest Papír Kft. által forgalmazott késztermékek értékesítését végző multinacionális üzletláncok kiszolgálására szükség volt egy nagyobb termelési kapacitással rendelkező feldolgozó gépsorra. Mivel a Fabio Perini nevű olasz vállalattal már kapcsolatban volt a DP. Kft. az üzemeltetett feldolgozó gép által, ezért tárgyalások, egyeztetések és megbeszélések után, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága engedélyt adott egy Perini Sincro 4.0 típusú gyártógépsor kooperációban történő megvásárlására a Forest Papír Kft.-vel. 2003-ban ez a gépsor volt Magyarországon a legmodernebb feldolgozó gép, amely képes volt többrétegű minőségi cellulózból gyártott alapanyagból és válogatott újrahasznosított papíralapanyagból egyaránt lakossági felhasználásra alkalmas toalettpapírt és kéztörlőt előállítani. Még ebben az évben megvalósult a szerződéskötés a DP. Kft., a Forest Papír Kft. és a Fabio Perini között a vásárlásról, amely magában foglalta a gépsor Magyarországra szállítását, összeszerelését, üzembe helyezését és a Forest Papír. Kft., valamint a DP. Kft. gépmestereinek átképzését is. A DP. Kft. üzemcsarnokát alkalmassá kellett tenni gépsor befogadására. Szükség volt egy ipari daru telepítésére saját pályával, ami képes volt a gépsor 1,5 tonnás feldolgozandó papír tekercseinek mozgatására. A minden téren összehangolt és magas színvonalú együttműködés meghozta az elvárt eredményt, miszerint 2003. június hónapban megkezdődtek a munkálatok. A teljes üzemi működés 2003. november 1-jével teljesült. A teljes magyar lakossági fogyasztás 10%-a ezen a gyártógépen készült. A bv. gazdasági társaságok által gyártottak közül ezen termékek jelentek meg először a lakossági piacon.

A Fabio Perini Sincro 4.0 papírfeldolgozó gépsor megvásárlása és üzembe helyezése a DP. Kft.-nek 293,466 millió forintba[4] került.

3 A DP. Kft. 2001-2002. éves beszámolója alapján
4 A DP. Kft. 2003. éves beszámolója alapján

A gép gyártási kapacitása: 20 000 tekercs/óra.

Összehasonlításként, a fent említett, üzemeltetett Perini gépsor többrétegű késztermék előállítási kapacitása műszakonként 34 560 tekercs volt, ami 7 órás termelési idővel számolva, 4 937 tekercs/óra. A Sincro 4.0 ennek négyszeresét volt képes legyártani.

Az üzem folyamatos, három műszakos munkarendben (szombaton és vasárnap is) folytatta a termelést.

2003-ban bevezetésre került az ISO 9001:2000 minőségirányítási rendszer.

A megvásárolt gép termelési kapacitását megismerve, még 2003-ban megkezdődött egy 1 100 m^2-es raktár építése – azt az üzemmel összekötő folyosóval együtt –, ami alkalmas a napi 420 ezer tekercs késztermék elraktározására. A raktár építését kizárólag a társaság Beruházás üzeme hajtotta végre, az oda beosztott 42 fő fogvatartottal. Az épület a terveztetéstől az átadásáig 37,600 millió forintba[5] került.

2004-ben a társaság vezetősége – felmérve a piaci folyamatok előremutatását és a Forest Papír Kft. megrendelési igényeit – megvásárolt egy közületi felhasználásra alkalmas többrétegű egészségügyi papír és kéztörlő előállító áttekercselő gépsort a csomagoláshoz szükséges zsugoralagúttal együtt, több mint 73 millió[6] forint értékben. Mivel a Fabio Perini 702 típusú feldolgozó gép a telepítési paraméterei miatt nem fért el a már működő Eü. Papír üzemben, ezért egy másik üzemcsarnokot kellett átalakítani a telepítés sikeres végrehajtásához. Ekkor hozta létre a DP. Kft. a Háztartás Higiéniai Termék Gyártó II. (a továbbiakban: Közületi) üzemét. Ebbe az üzembe kerülnek majd később áttelepítésre a régebbi típusú gyártó gépek is. Az új üzem gyártását figyelembe véve, szükség volt újabb villás targonca beszerzésére, ami 4,580 millió forintba került. A fogvatartottak betanított munkájára ebben az üzemben is szükség volt, így a foglalkoztatott fogvatartottak létszáma összességében 298 főre emelkedett.

2005-ben a Sincro 4.0 maximális termelési kapacitását kihasználni kívánva, vásárolt a társaság egy Perini 165 E típusú szeletelőgépet 75 millió forint[7] értékben, ami képes négy pályán 160 vágást végezni percenként. Így a termelési kapacitás majdnem duplájára nőt. Az óránkénti 20 000 tekercs 38 400-ra emelkedett. A legyártott mennyiség elegendő volt a bérmunkapartner rendelési igényeinek kiszolgálására. A megnövekedett termelés mozgatásának és raktározásának kezelése érdekében újabb villás targoncára volt szükség, ezért a DP. Kft. ennek beszerzését 4,587 millió forintért[8] megtette. Az

5 A DP. Kft. 2003. éves beszámolója alapján
6 A DP. Kft. 2004. éves beszámolója alapján
7 A DP. Kft. 2005. éves beszámolója alapján
8 A DP. Kft. 2005. éves beszámolója alapján

1,5 tonna súlyú papíralapanyag tekercsek biztonságos kezelése és a munkavédelmi szabályok betartása miatt speciális Cascade típusú tekercsfogó adapter került felszerelésre a súly paramétereknek megfelelő emelőgépre. Ennek a kivitelezése 2,294 millió forintba[9] került.

Az informatikai rendszer kiépítésére, bővítésére, karbantartására több éve nagy hangsúlyt fektetett a társaság, ami jelentősen megkönnyítette mind az adminisztrációt, a napi aktuális és havi összefoglaló termelési jelentések kezelését, mind pedig a telepített kamerarendszer által a felügyelők munkáját.

A foglalkoztatott fogvatartottak állományi létszáma 2005-ben elérte a 345 főt.

A DP. Kft. fejlődésének szemléltetése:

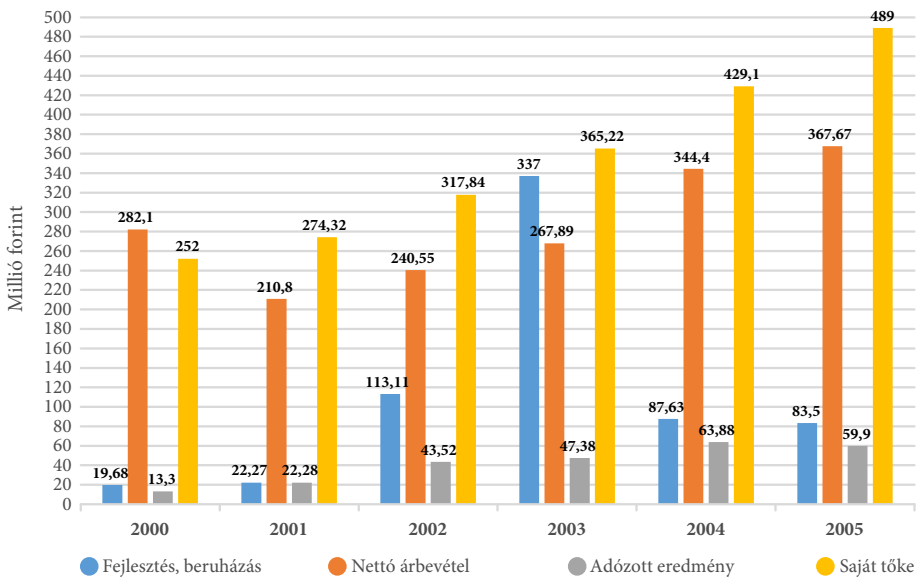

1. ábra: A DP. Kft. fejlődése 2000-2005-ig

Amint az a diagramon is megfigyelhető, jelentős fejlődésen ment keresztül a társaság, mind a nettó árbevétel, mind a saját tőke tartalékba helyezése és hasznosítása tekintetében. A végrehajtott fejlesztések és beruházások a hosszú távú tervek megvalósításának a kezdetét jelentették. A piackutatások, a papíripari szegmens folyamatainak, aktualitásának nyomon követése előre jelezte a biztos, stabil működést. A bérmunkapartnerekkel kötött hosszú távú szerződések lekötötték a társaság erőforrásait. A következő időszak újabb innovatív termelési projektek megvalósításának adott teret.

9 A DP. Kft. 2005. éves beszámolója alapján

2006-2010-ig végrehajtott fejlesztések, beruházások

Ezen időszakot is az előrehaladás szándéka és fenntartása, további beruházások és fejlesztések jellemezték. A piaci helyzet kedvezően alakult, a bérmunkapartnerek stabilitása is biztosította a társaság pozitív jövőképét.

2006-ban az áruházak polcain történő versengés miatt felmerült az igény a DP. Kft. által gyártott és a Forest Kft. által forgalmazott termékek vonzóbbá tételére a vevők számára, ami indokolttá tette egy úgynevezett prégelő henger beépítését a Közületi üzemben folyamatosan termelő Perini gépegységbe. A „prégelés", vagyis a dombornyomás egy olyan technológiai folyamat, mely a sík papírba olyan domborulatot és mélyedést képez, amely szemmel látható és tapintással érzékelhető. Ez a folyamat megnöveli a fajlagos felületet, ezáltal a papír nedvszívó képessége is megnő. Hagyományos prégelési minta a standard egészségügyi papírokon vagy kéztörlőkön található apró barázda. Ez a minta természetesen tetszőlegesen változtatható, a virág mintától akár egy cég logójáig. A technológia lényege, hogy egy klisé henger (amiben a minta van) és egy gumihenger (a negatív oldalt képviseli) között, ami magas nyomáson össze van préselve, átvezetik a mintázandó papírrétegeket, ezáltal a feltekercselendő papírban megjelenik a kívánt mintázat. A DP. Kft. legyárttatta a kívánt mintázatú prégelő hengert és a beépítés is megtörtént, mindösszesen 30,471 millió forint[10] kifizetésével.

A megnövekedett gyártás és a raktárból történő elszállítások sűrűsödése miatt újabb villás targoncák beszerzése vált indokolttá, ezért a társaság adott időszakra vonatkozó beszerzései között szerepel 2 darab Toyota típusú emelőgép is, melyeknek az ára meghaladta a 15 millió forintot.

Az állagmegóvás és a dolgozók munkakörülményeinek javítása érdekében további beruházások történtek az irodaházak vonatkozásában.

2007-ben a tököli papírgyár hulladék felhasználási kapacitását a már említett Méhecskék Kft. nem tudta ellátni, ezért a P&M Kft. – bérmunkaszerződés módosítása mellett – kérte a társaságot egy papírválogató üzemcsarnok kialakítására és abban fogvatartottak munkavégzése által végrehajtott papírválogatás bérmunkában történő végzésére. Ennek érdekében a DP. Kft. a megegyezésben szereplő üzemcsarnok, fogvatartotti tartózkodók és az infrastruktúra felújítása mellett elvégezte az átalakítást 32,187 millió forint[11] értékben. A válogató üzem egyműszakos munkarendben működött, de a nappal 8 órában foglalkoztatott papírgyári fogvatartottak létszámát a 12-ről 33 főre emelték.

10 A DP. Kft. 2006. éves beszámolója alapján
11 A DP. Kft. 2007. éves beszámolója alapján

2007 februárjában a DP. Kft. a termékpalettájának bővítését megcélozva, egy új termék bevezetését, a folpack frissen tartó fólia gyártását valósította meg. A gépsor megvásárlása, telepítése és üzembe helyezése – mivel a már működő Eü. Papír üzem területén került elhelyezésre – mindösszesen 4 millió forintba került. A fogvatartottak betanítása után elkezdődött a 20, 40, 100, 300 méteres kiszerelésű fóliák gyártása.

Még mindig 2007-et írunk, amikor a piackutatás eredménye azt mutatta, hogy a 2006-ban a Perini áttekercselőbe beépített prégelő henger által megmintázott késztermékek értékesítési mutatói javultak. A vezetés úgy döntött, hogy nem várja meg a Sincro 4.0-án legyártott termékek elavulását, ezért megrendelt egy szintén mintás prégelő egységet a gépsorba, aminek az előlege 24 millió[12] forint volt.

A Társaság az egységes és megbízható Toyota géppark kialakítását 4,504 millió forint[13] beruházásával valósította meg.

2008-ban megérkezett és beépítésre került a megrendelt prégelő egység a Sincro 4.0 gyártógépsorba, ami plusz 76,359 millió forint[14] kifizetésével történt. Az üzem által gyártott termékek ezáltal mind minőségben, mind arculatban biztosították helyüket a magyar piacon. A termelés növelésének igénye és a termékek csomagolásának átrendeződése (miszerint legyen még felhasználóbarátibb – a 4 db-os csomagolástól a 64 db-os csomagolásig) indokolta egy modernebb, termelékenyebb csomagológép üzembe helyezését. A vezetés a Casmatic CMW 425 típusú gép mellett döntött. Még ebben az évben megtörtént a beüzemelés, melynek költsége 100 millió forint[15] volt. A Sincro 4.0 termelési kapacitásának maximális kihasználása megtörtént.

A társaság területén – már a kezdetektől – őrhelyként működő tehergépjármű kapu üzemeltetése saját feladat volt. Az őrhely[16] a Tököli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet Biztonsági Osztályához tartozik, de szerepel a Társaság biztonsági rendszerében is. A jogi normákban szabályozva van a területre be- és kilépő tehergépjárművek kísérése és a rakodása közbeni folyamatos felügyelet[17], amit a társaság mindvégig biztosít, mégis magas biztonsági kockázatot rejt magában. A kockázat csökkentése érdekében felújításra került a Társaság területén elhelyezkedő tehergépjármű bejárati kapu. A termelés miatt megnövekedett szállítások okán napi több mint 50 gépjármű be- és kiléptetését kellett szabályosan végrehajtani, ezért új elektromos zsiliprendszer

12 A DP. Kft. 2007. éves beszámolója alapján
13 A DP. Kft. 2007. éves beszámolója alapján
14 A DP. Kft. 2008. éves beszámolója alapján
15 A DP. Kft. 2008. éves beszámolója alapján
16 Biztonsági szabályzat
17 Biztonsági szabályzat

került kialakításra 4 millió forint értékben, megkönnyítve az ott szolgálatot teljesítő biztonsági felügyelő szolgálatellátását.

2009-ben újabb fejlesztés következett. Az Eü. Papír üzemben telepítésre és üzembehelyezésre került egy GASTRO éttermi szalvétát hajtogató gépsor. A fogvatartottak a betanításukat követően önállóan tudtak termelni, természetesen szigorú felügyelet mellett.

A hulladék újrahasznosítás olyan mennyiségben zajlott (napi 30 tonna alapanyag készült, amihez ideális esetben legalább 35 tonna hulladékra volt szükség), hogy a már működésben lévő két válogató üzem nem tudta ellátni a papírgyár felhasználási igényét. A Kft. vezetése arra az elhatározásra jutott, hogy kialakítja saját papír hulladék válogató üzemét. A tervezés és az előkészületek még 2009-ben megkezdődtek.

A társaságnál foglalkoztatott állomány (akár hivatásos, akár polgári alkalmazott) körülményei mindig az elsők között szerepeltek a Társaság prioritásában, ezért jelentős összegeket költött a dolgozók munkakörülményeinek javítására. A biztonság és a biztonságos munkáltatás javításának érdekében bővítésre került az ipari kamerarendszer is.

2010-ben befejeződött a Papírválogató csarnok (mai nevén: Iratmegsemmisítő üzem) kivitelezése. A 770 m^2-es csarnok zárt rendszerű, a belső területén helyezkedik el a felügyelői iroda, az üzemvezetői iroda, a szociális blokkok és a fogvatartottak pihenőidejének letöltésére a törvényben meghatározott dohányzó és nem dohányzó tartózkodók. Megkezdődhetett a fogvatartottak munkáltatása, és a papírgyár hulladék felhasználásához való hozzájárulás. A szóban forgó üzem felépítése meghaladta az 55 millió forintot.[18] A 2010-es év beruházásai ismét az állagmegóvásról és a körülmények javításáról szóltak nagyrészt. A Társaság számos épületfelújítási munkálatot végzett és végeztetett el. Mindezeken kívül vásárolt egy Peugeot minibuszt is a polgári alkalmazottak munkába járását elősegítve. Ennek értéke 7,919 millió forint[19] volt.

A DP. Kft. fejlődésének szemléltetése:

A következő oldalon található diagrammon megfigyelhető, hogy 2006-2007-ig emelkedett, majd 2008-tól csökkent a nettó árbevétel, természetesen ennek függvényében csökkent az adózott eredmény is, aminek a magyarázata, hogy mivel a DP. Kft. bevételeinek a 97%-át a bérmunka teszi ki, ezért a bérmunkapartnerek piaci megrendelései

18 A DP. Kft. 2010. éves beszámolója alapján
19 A DP. Kft. 2010. éves beszámolója alapján

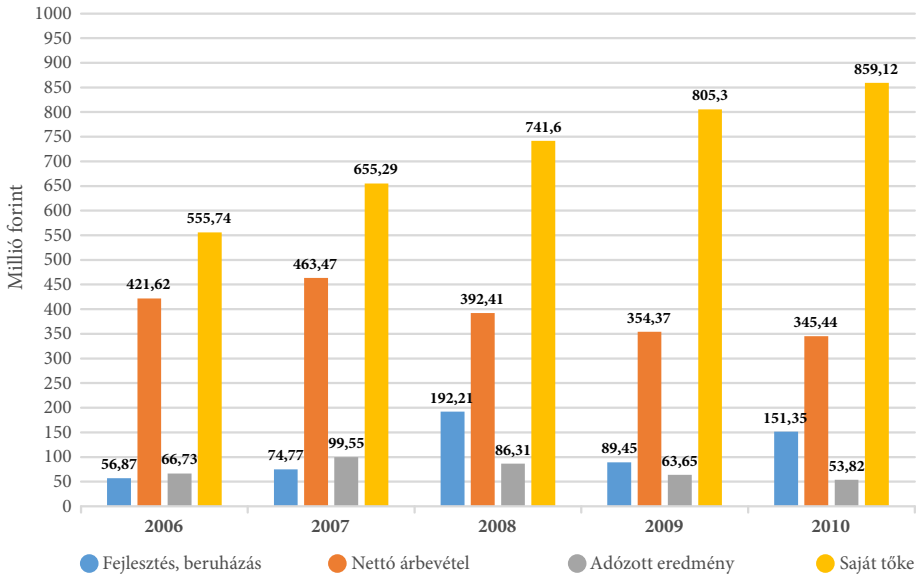

2. ábra: A DP. Kft. fejlődése 2006-2010-ig

közvetlenül kihatnak a társaság bevételeire is (a 2008-as világpiaci válság hatására esett vissza az árbevétel). Viszont a társaság gazdálkodásának köszönhetően – a beruházások végrehajtása mellett – a saját tőke emelkedése szignifikánsan kimutatható.

2011-2015-ig végrehajtott fejlesztések, beruházások

2011 sok nem várt változást hozott a társaság életében, amik mind negatív, mind pozitív irányba módosították a DP. Kft. elképzeléseit. A 2008-as globális világpiaci válság hatásai már érzékelhetőek voltak egyes bérmunkapartnerek likviditási problémáin keresztül, de 2009-ben elérték a társaság kapuit is. Mindezen akadályok leküzdése és további fejlesztések végrehajtása került a Társaság célkeresztjébe, amiket, ha nem is zökkenőmentesen, de sikeresen teljesített. Viszont sok versenytárssal szemben nem csak egyszerűen átvészelt időszak volt, hanem a Társaság minden évet pozitív mérleggel zárt.

2011 első feladata a Papírválogató üzem fejlesztése volt. A még szükséges infrastrukturális, környezeti és járulékos költségek mellett (ami magában foglalta egy 1000 m^2-es tároló udvar aszfaltozását és kerítésének építését) még szükség volt egy, a szállító tehergépjárművek mérlegelésére szolgáló hídmérleg telepítésére is. A beruházásra fordított összeg több mint 21 millió forint[20] volt. Mindeközben sajnálatos módon bérmunkapartnerük, a P&M Kft. (Papírgyár) üzemeltetője és tulajdonosa nem tudta kezelni a

20 A DP. Kft. 2011. éves beszámolója alapján

gazdasági válság kiváltott hatásait, ezért folyamatos termelési problémák jelentkeztek, ami a gyár bezárását eredményezte. Mivel a fentebb említett tervezett folyamatból kiesett a papíripari vertikum igen meghatározó szereplője, más perspektívába kellett helyezni a társaság jövőjét. Az Eü. Papír üzem alapanyag beszállítóinak nem okozott problémát a hiány pótlása. A hiányzó üzemet áthidalva, a vezetőség úgy döntött, hogy a beérkező papírhulladék válogatása után azt meg kell semmisíteni (le kell darálni), és csak ezután kerülhet továbbszállításra más papírt újrahasznosító papírgyárakba. Döntésének megfelelően elindította egy iratmegsemmisítő technológia beszerzését. A választás egy ZERMA ZSS 1500 típusú shredder őrlő gépre esett. A teljesítménye 600 kg/óra, az ára 51,685 millió forint[21] volt. Az Iratmegsemmisítő (Papírválogató névváltoztatása) üzembe beszállított papírhulladék válogatási technológiájának kialakítása azt eredményezte, hogy a beérkezett hulladékot négy osztályozási paraméternek megfelelően kellett szétválogatni. Fehér: 3.05, irodai: 2.05, fatartalmú: 2.03 és vegyes: 1.02-es minőségi és összetételi paramétereknek megfelelve. A válogatást az üzembe beosztott fogvatartottak végezték felügyelet mellett, a hulladék darálásának irányítását a személyzet látta el. A folyamat a következőképpen zajlik: a beérkezett vegyes összetételű irodai papírhulladék fajtánkénti válogatását követően annak fajtánkénti darálása (megsemmisítése) következik. A darálék tömörítése egy bálázógépben történik, ami 50 tonna nyomóerővel összepréseli a ledarált papírt. Ezután a kész bálák rakatolása, valamint mérlegelése történik és a visszakövethetőség érdekében egyedi jelöléssel kerülnek raktározásra.

2011. július 1-jén hatályba lépett a *„44/2011. (III. 23.) Korm. rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet részéről a központi államigazgatási szervek és a rendvédelmi szervek irányában fennálló egyes ellátási kötelezettségekről, a termékek és szolgáltatások átadás-átvételének és azok ellentételezésének rendjéről”*[22] és a *„9/2011. (III. 23.) BM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet részéről a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter vezetése, irányítása vagy felügyelete alá tartozó szervek irányában fennálló ellátási kötelezettségről, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatása keretében előállított termékekről és szolgáltatásokról, azok átadás-átvételéről és az ellentételezés rendjéről”*[23] melyek biztosították a társaság jövőképét. *„A központi ellátó rendszer keretében két közfeladat ellátása történik, mely egyrészről biztosítja a fogvatartottak foglalkoztatását,*

21 A DP. Kft. 2011. éves beszámolója alapján

22 44/2011. (III. 23.) Korm. rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet részéről a központi államigazgatási szervek és a rendvédelmi szervek irányában fennálló egyes ellátási kötelezettségekről, a termékek és szolgáltatások átadás-átvételének és azok ellentételezésének rendjéről

23 9/2011. (III. 23.) BM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet részéről a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter vezetése, irányítása vagy felügyelete alá tartozó szervek irányában fennálló ellátási kötelezettségről, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatása keretében előállított termékekről és szolgáltatásokról, azok átadás-átvételéről és az ellentételezés rendjéről

másrészt az egyes államháztartási szervek folyamatos ellátását a gazdasági társaságok által előállított termékekkel, szolgáltatásokkal."[24].

A jogszabályi háttér a DP. Kft. termékeinek belső ellátásban történő értékesítését és iratmegsemmisítési szolgáltatását garantálta a központi ellátási rendszerben. 2011 előtt a társaság csak kizárólag más bv. szerveknek értékesítette a papírtermékeket, de az ellátási kötelezettség lehetővé tette egy új, saját termékkör megalkotását, a „DUNAPAPÍR"-t. A termékpaletta 25 termékből áll, az egészségügyi papírtermékektől a kéztörlőkig, változatos lakossági és közületi kiszerelésekben.

A társaságra szabott kötelezettség átalakította a termelési irányzatot. Az új termékek megjelenésével sűrűbben ütemezett gyártási időintervallumot kellett bevezetni, és még ez volt a legkisebb feladat. Meg kellett tervezni az új, saját arculatot, meg kellett rendelni a kliséket, le kellett gyártatni a csomagoló anyagot, és nem utolsó sorban ki kellett alakítani a DP. Kft. Saját Termék Raktárát. A szerződések megkötései a kedvezményezetti körrel sikeresen megkezdődtek.

2012-ben sem maradtak el a fejlesztések. A központi ellátási rendszerben vállalt iratmegsemmisítési szolgáltatás keretében, már ebben az évben 85 szerződés született, melyben a társaság vállalja az elszállított irodai papírhulladék zárt rendszerben történő kezelését és megsemmisítését. Nagy biztonságot jelent a partnerek számára, hogy az addig külső cégek által végzett megsemmisítési tevékenység során a belső iratok információ tartalma nem kerül idegen kezekbe, mert a kialakított belső zárt rendszer biztosítja ennek elkerülését. A 2012-ben beszállított és megsemmisített papírhulladék mennyisége több mint 793 000 kg[25] volt. A darálógép őrlés közbeni porképzése miatt, egy nagy teljesítményű por elszívó rendszer került beépítésre, 6,730 millió forintért[26]. A szállítást végző tehergépjárművek raktereinek befogadóképessége korlátozott, ezért a maximális rakodási súlyhatár elérésére törekedve kellett az új bálázási paramétereket meghatározni. Ennek megfelelve egy Orwak 3610-es típusú bálázógép beszerzése történt meg, ami képes a megadott paraméterek szerinti bála (méret és súlyarány) elkészítésére. A bálázógép ára 4,120 millió forint[27] volt.

A saját és bérmunkapartnerek által használatba vett üzemek fejlesztése sem maradt el ebben az évben. Számos állagmegóvási és felújítási munkálat lett végrehajtva, amivel a társaság hozzájárult a saját dolgozói és a fogvatartottak munkakörülményeinek javításához, több millió forint értékben. Az Eü. Papír üzem és a hozzá tartozó raktárak

24 https://bv.gov.hu/hu/kozponti-ellatas (2020. 02. 26. 20:19)
25 A DP. Kft. értékesítési osztályának adatai alapján
26 A DP. Kft. 2012. éves beszámolója alapján
27 A DP. Kft. 2012. éves beszámolója alapján

tűzszakasz elhatárolásának kivitelezése is megtörtént, ahol beépítésre kerültek az elektronikusan vezérelt tűzgátló ajtók.

2013-ban folytatódott a központi és belső ellátási kötelezettség zökkenőmentes végrehajtásához szükséges fejlesztések és beruházások kivitelezése, 43,931 millió forint ráfordításával. A logisztikai feladatok végrehajtása (mint például a késztermékek kiszállítása és visszfuvarban az irodai papírhulladék beszállítása az iratmegsemmisítő üzembe) magas szintű szervező képességet igényelt, ezért külön osztályt hozott létre a Társaság, mely egyben koordinálta a szállításokat és az értékesítést. A zavartalan működés igénye megkövetelte saját tehergépjárművek beszerzését, amely két 3,5 tonnás, 0 km-es járműben megvalósult. Ezek összértéke meghaladta a 9,5 millió forintot.

A működő üzemekben elhelyezett gépek karbantartása folyamatosan zajlott.További fejlesztések jövőbeni kivitelezésének céljából számos üzem átalakítás, raktár átalakítás, felújítás történt, több milliós értékben.[28]

Követve a modernizációt, több üzemegységben került beépítésre telepített, komplett tűzjelző hálózat SIM kártyás értesítő rendszer modullal, ami tűz vagy bármely rendellenes működés esetén értesíti a megadott telefonszámokat, így azonnal reagálhat az eseményre az éjszaka szolgálatot teljesítő biztonsági tiszt is.

2014-ben – az előző évekhez hasonlóan – folytatódott a központi és belső ellátási kötelezettség zavartalan működéséhez kapcsolódó fejlesztések és beruházások kivitelezése, továbbá a ki- és beszállítást végrehajtó tehergépjármű és a rakodásukat biztosító targonca beszerzése történt meg.

Új bérmunkapartnerrel került sor szerződéskötésre – a csepeli telephelyű Inter-Metal Kft.-vel –, aki elektronikai hulladék bontására szerződött a DP. Kft.-vel. Korszerű fűtésberendezések kerültek az üzembe, ami biztosította a felügyelet és a fogvatartottak kényelmes munkavégzését. Az üzem kialakításának beruházási költsége meghaladta a 12 millió forintot.

A saját termékek gyártásának, értékesítésének és szállításának emelkedő száma miatt további raktárak kialakítása és átalakítása történt meg.

2015-ben:

„Az MNV Zrt. 2014. december 17. napján kelt 717/2014. (XII. 17.) számú igazgatósági határozatában jóváhagyott és az Uralkodó Tag, illetve az Ellenőrzött Társaságok között

28 A DP. Kft. 2013. éves beszámolója alapján

létrejött szerződés alapján a fogvatartottak kötelező foglalkoztatása, mint állami feladat és a büntetés-végrehajtási szervezet ellátási kötelezettségének hatékonyabb végrehajtása céljából a Szerződő Felek elhatározták, hogy a Ptk. 3:49-61. §-ai alapján mindazon gazdasági társaságokkal, amelyek megfelelnek a Ptk. 3:49 § (1)-(2) bekezdéseiben foglalt feltételeknek, uralmi szerződést kívánnak kötni annak érdekében, hogy az így létrehozott elismert vállalatcsoportban (továbbiakban: „Bv. Holding") a vállalatcsoport szintű irányítási eszközök segítségével biztosítsák a vállalatcsoport szintű gazdasági érdekek hatékony érvényre jutását." [29]

Az uralmi szerződés alapján a bv. gazdasági társaságok irányítási és ellenőrzési szempontból a Bv. Holding Kft. alá kerültek.

A szerződésben foglaltak szerint, a társaság tevékenysége nem változott, a központi és belső ellátási kötelezettségnek a maradéktalan végrehajtása és a további fejlődés is fő cél maradt. Ennek megfelelve, ebben az évben is számottevő összeg került elkülönítésre fejlesztésekre.

A Közületi üzemben előző évben megkezdett átalakítások – az új kéztörlő hajtogató gépegység érkezésének befogadása és üzembe helyezése kapcsán – sikerrel teljesültek. A Kadilani elnevezésű hajtogatógép telepítése és beüzemelése zökkenőmentesen végrehajtásra került. A gépsor ára 45,105 millió forint[30] volt. A termelés megkezdődött. A gépegység termelési kapacitása 252 doboz/műszak, egy doboz 24 csomag hajtogatott kéztörlőt tartalmaz, ami számszerűsítve 6 048 csomagot jelent 7 óra üzemidő alatt. A csomagolást fogvatartottak végzik, szakmai irányítás alatt és folyamatos felügyelet mellett. A fogvatartotti foglalkoztatási létszám növelése a szóban forgó gépegység üzembe helyezésével szintén emelkedett, az elvárásoknak megfelelően.

2015-ben a DP. Kft. átvette a Tököli Országos Büntetés-végrehajtási Intézet területén működő kiétkező bolt és büfé üzemeltetését. A felújításokat követően megkezdődhetett a kiszolgálás az intézetben dolgozó kollégák és a fogvatartottak vonatkozásában. Raktár átalakítások történtek, klíma berendezés és hűtőgépek beszerzése valósult meg, konyhai szagelszívó került beépítésre. Az informatikai rendszer bővítése elengedhetetlen volt. A fejlesztések költsége mindösszesen 5 millió forint[31] volt. A kiétkező bolt és büfé megfelelő, magas szintű irányítása hozzájárult a társaság pozitív mérlegének eléréséhez.

Fejlesztések történtek a zártláncú kamerarendszerek vonatkozásában is. Több üzemben lecserélték a kamerákat ún. IP kamerákra, melyeknek felbontása nagyobb a korábbiakhoz

29 2015. február 26-án kelt Uralmi szerződés preambuluma
30 A DP. Kft. 2015. éves beszámolója alapján
31 A DP. Kft. 2015. éves beszámolója alapján

képest. A biztonság növelésének érdekében egy jeltovábbító rendszerrel láthatóvá tették a kameraképeket az intézet biztonsági osztályán, a rendkívüli események megelőzése és megszakítása érdekében. A Társaság mindig nagyfokú figyelmet fordított a biztonságra, így a bv. szervezeten belül kiemelkedő volt az általa üzemeltetett kamerarendszer.

A DP. Kft. fejlődésének szemléltetése:

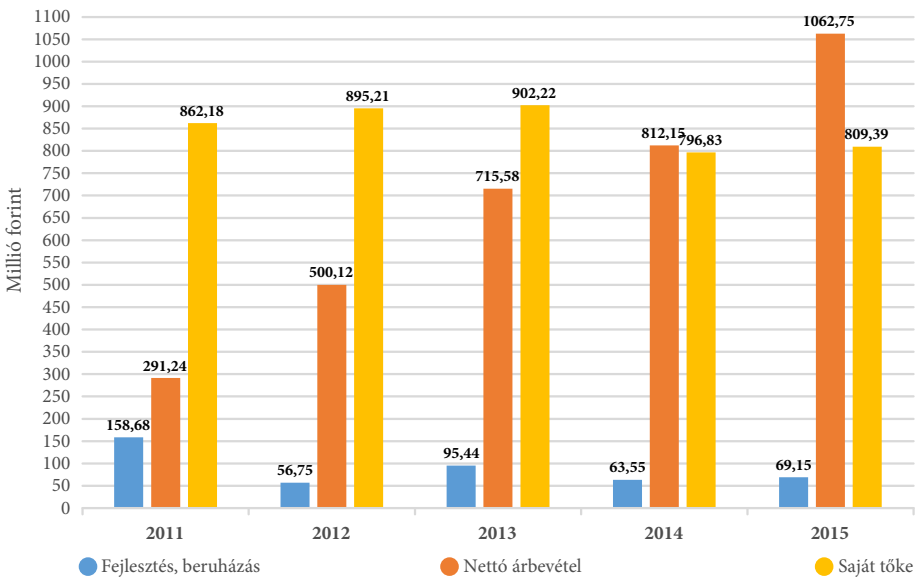

3. ábra: A DP. Kft. fejlődése 2011-2015-ig

A diagramon megfigyelhető, hogy a nettó árbevétel évről-évre növekszik, ami köszönhető a központi és belső ellátásban teljesített sikeres értékesítésnek.

2016-2019-ig végrehajtott fejlesztések, beruházások

A társaság 2016. évi beruházásai a korábbi évekhez hasonlóan a központi és belső ellátás fejlesztésére irányultak. A kedvezményezetti kör szélesedett, ezáltal a kiszállítások volumene növekedett, az iratmegsemmisítési szolgáltatással egyenes arányban. Ennek megfelelően bővíteni kellett a társaság gépjárműparkját is, így további két darab 3,5 tonna raksúlyú gépjármű beszerzésére került sor. További fejlesztésként – a gépjárművek nyomon követhetősége miatt – GPS nyomkövető rendszerek lettek beszerelve a járművekbe. A fogvatartotti foglalkoztatás növelése érdekében a Közületi üzemben Orwak típusú bálázó gép telepítése és üzembe helyezése történt. A Közületi üzemben elhelyezett termelő gépek megnövekedett számának hatására, a villamos hálózat terhelése maximálódott, az esetleges túlterhelésből adódó problémák elkerülése végett

új erősáramú földkábel létesítése valósult meg. A megnövekedett értékesítési kör zavartalan ellátásához további raktárbővítésre volt szükség, mivel a saját termékraktár befogadóképessége teljes mértékben kihasználásra került.

A biztonsági rendszer fejlesztése sem maradhatott el. A Társaság északi határterületén megkezdődött az előírásoknak megfelelő biztonsági kerítés építése.

„A társaság tevékenységi körében változás nem történt, azonban a bérmunka tevékenységből származó árbevétel folyamatos csökkenésével az arányok eltolódtak a saját termékgyártás-, értékesítés, kereskedelmi tevékenység irányába."[32]

A fejlesztések és beruházások 2016. évi összege: 47,305 millió forint[33] volt.

2017-ben új bérmunka partnerrel bővült a társaság. A külső partner villanyóra bontási tevékenység elvégzésére szerződött a DP. Kft-vel. Új belső szigetelés, új világítás és kamerarendszer került kiépítésre az üzemben, valamint korszerű fűtés telepítése történt meg.

Az Inter-Metal Kft. – szerződött bérmunka partner – igényét kiszolgálva, a társaság megteremtette annak lehetőségét, hogy a csepeli telephelyén 5 fő távfelügyeleti eszközzel foglalkoztatott fogvatartott részt vegyen a munkavégzésben. Ez fontos előrelépés volt reintegrációs szempontból, mivel a kiválasztott fogvatartottak – közeledve a társadalmi visszailleszkedéshez – civil munkahelyen tudtak dolgozni. A régebben a polgári alkalmazottakat szállító kisbusz átalakítását a Társaság elvégeztette, amely így megfelelt az előírásoknak és a fogvatartottak szállítására alkalmas lett.

A Közületi üzemben telepített Forest Papír Kft. tulajdonában lévő DCM típusú kéztörlő hajtogató gépet megvásárolta a Társaság, így azokat saját gépsorral gyártotta tovább.

A biztonsági rendszer javítása érdekében folytatódott a 2016-ban megkezdett biztonsági kerítés építése és újabb kamerarendszer, valamint informatikai rendszer bővítések valósultak meg.

Újabb Orwak típusú bálázógép telepítése történt meg az iratmegsemmisítő üzemben, ezzel is emelve a hatékonyságot.

A kiétkező bolt és büfé fejlesztése is megtörtént. A biztonsági előírásoknak megfelelően kialakításra került a helyiség, amely a hétvégi látogatófogadás alkalmával, a

32 A DP. Kft. 2016. éves beszámolója alapján
33 A DP. Kft. 2016. éves beszámolója alapján

hozzátartozók vásárlását biztosította a fogvatartottak részére, őket élelmiszerrel és háztartáshigiéniai termékekkel kiszolgálva.

A fejlesztések összértéke 74,127 millió forintot[34] emésztett fel.

2018-ban a Bv. Holding Kft.-vel folytatott egyeztetések eredményeként az a megállapodás született, hogy a biztonsági határzárhoz szükséges drótfonat gyártását végző üzemet Tökölre helyezik. Az üzem kialakítása egy raktározásra használt épület felújításával kezdődött. A megfelelő infrastruktúrát kiépítve, a padlózatot műgyanta borítással ellátva, 20 darab IP kamerás rendszert telepítve, megfelelő műhely helyiséget biztosítva a Bv. Holding Kft. kihelyezett munkairányítójának és karbantartójának, felújítva és klimatizálva a felügyelői iroda helyiségét és létrehozva a fogvatartotti tartózkodókat, megkezdődhetett a drótfonatgyártó gépek telepítése.

Új mérföldkőhöz érkezett a DP. Kft. a Magyar Piszke Papírral (névváltoztatás: Forest Papír Kft-ről) közös kooperációban, mivel a már 15 éve működő Sincro 4.0 gyártó gépsor lecseréléséről döntöttek. A Fabio Perini vállalat MYSINCRO elnevezésű gyártó gépsorát megrendelték. A gép beépítési paraméterei nem egyeztek az üzemben működő gépével, ezért az átalakítások végrehajtásra kerültek (tetőszerkezetet, híddaru). A padlózat műgyantájának felújítása után megkezdődhetett a gyártógépek cseréje. Az épülettel kapcsolatos átépítések, felújítások költsége: 22,334 millió forint[35] volt.

2019 februárjában következett a Sincro 4.0 szétszerelése és a MYSINCRO telepítésének a megkezdése. A munkálatok összehangolt rendszerben működtek, mely igen nagy szervezőképességet igényelt az érintettektől. A gép cserében együttműködő felek az olasz vállalat munkatársai, a Magyar Piszke Papír Kft., a DUNA PAPÍR Kft. és számos külső munkavállaló, mint a Lóránt Acél Kft., valamint kifejezetten géptelepítéssel foglalkozó egyéb külső cégek voltak. A MYSINCRO DP. Kft-re eső részlete: 249,762 millió forint[36] volt. A próbaüzem 2019 márciusában kezdődött, az olasz vállalat munkatársainak közreműködésével. Májusban megtörtént az átadás, a MYSINCRO teljes üzemben tudott működni.

A MYSINCRO termelési kapacitása: 50 400 tekercs/óra, ami műszakonként 7 óra üzemidővel számolva 352 800 tekercs/műszak. Visszatekintve 2005-re, amikor a Sincro 4.0, a szeletelőgép üzembe helyezésével elérte a termelési kapacitása maximumát, az 38 400 tekercs/óra volt, ami 268 800/műszak. A termelt mennyiségek közti különbség tehát jelentős.

34 A DP. Kft. 2017. éves beszámolója alapján
35 A DP. Kft. 2018. éves beszámolója alapján
36 A DP. Kft. 2018. éves beszámolója alapján

A DP. Kft. fejlődésének szemléltetése:

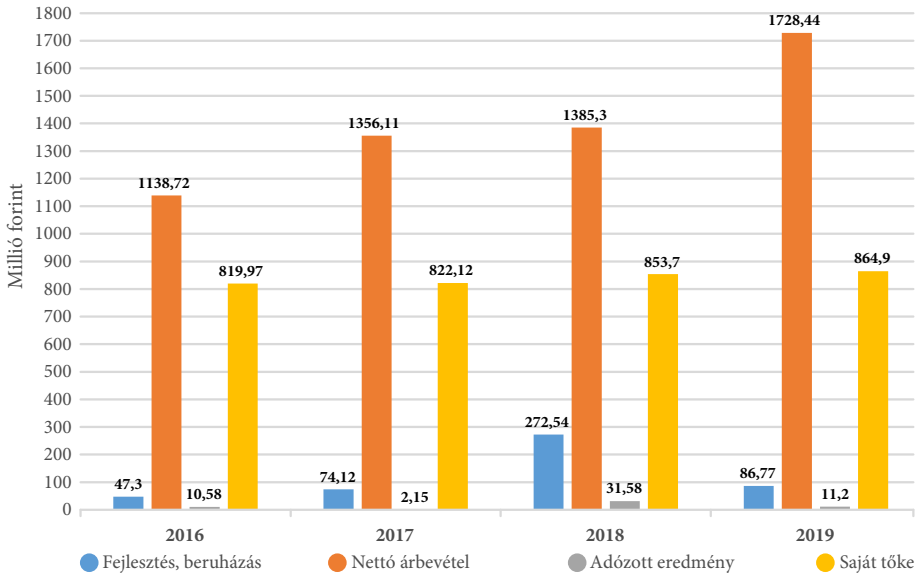

4. ábra: A DP. Kft. fejlődése 2016-2019-ig

2019-ben a DP. Kft. elérte eddigi legmagasabb nettó árbevételét, köszönhetően a központi és belső ellátási értékesítéseknek és szolgáltatásoknak. A gazdálkodási eredmények kiemelkedők. További sikeres gyarapodás látható a sajáttőke vonatkozásában és a fejlesztések és beruházások összegei sem elhanyagolhatók.

A háztartáshigiéniai termék gyártó üzem tevékenysége, szerepe a központi ellátásban és a teljes körű foglalkoztatásban

Az üzem tevékenységének bemutatása

Az előzőekben bemutattam az I. üzem: Eü. Papír és a II. üzem: Közületi üzemegységek fejlesztéseit. A rendszeresen karbantartott géppark alkalmassá tette a Társaságot a bérmunkapartnerek megrendeléseinek teljesítésére, valamint 2011 óta a központi és belső ellátási igények kiszolgálására. A bevezetett termékcsalád – a DUNAPAPÍR – magas minősége megfelel az elvárásoknak. A két üzemegység sajátként 33-féle terméket gyárt, bérmunkában pedig 53-féle szerepel. Természetesen átfedések vannak, de úgy gondolom, hogy a termék portfólió így is több mint elegendő és minden igény kielégítésre kerül. A termékek különböző kiszerelésekből, eltérő rétegszámokból és meghatározott papíralapanyag minőségekből lettek kialakítva (tartalmaz egészségügyi papírt, tekercses, illetve hajtogatott kéztörlőt, orvosi lepedőt, papír zsebkendőt és éttermi szalvétát).

A termelési folyamatok termékcsoportonként eltérnek. A gyártógépek üzemeltetését és karbantartását nagyrészt a több mint 20 éve sikeresen és eredményesen együttműködő, mai nevén Magyar Piszke Papír Kft. (régebben: Forest Papír) magas színvonalon képzett gépmesterei biztosítják.

A termelési folyamat rövid bemutatása az egészségügyi termékek vonatkozásában

Az egészségügyi papíralapanyagot 1,5-2 tonnás, átlagosan 280 cm-es tekercsekben szállítják a társaság raktáraiba. A kéztörlőkhöz, zsebkendőkhöz, szalvétához használt alapanyag méretei eltérnek ettől. Az alapanyagot gépmesterek helyezik a letekercselő egységbe, ahonnan a folyamat – köszönhetően a modern technológiának – automatikus. A letekert alapanyag felcsévélésre kerül egy ún. dudára (ez a toalettpapírban található barna színű keményebb belső rész), lapszám szerint. A 280 cm-es papírtekercsek ezután továbbítva vannak a szeletelő egységbe, ahol a beállított paraméterek alapján felszeletelik a csévetesteket. Szállítószalag továbbítja őket a csomagoló egységbe, ahol a megadott és beállított darabszám szerint csomagolásra kerülnek. A késztermékét raklapra helyezik, szigorúan szám szerint, és egyedi jelölést kap minden egyes csomag. Ezután egy gép körbefóliázza és átszállításra kerül a raktárakba. A saját termékek esetében azokat a Termék Raktárban a megrendelések alapján komissiózzák és a társaság tehergépjárművei kiszállítják a megadott címre.

A Háztartás Higiéniai Termék Gyártó Üzem szerepe a központi és belső ellátásban

A „*9/2011. (III. 23.) BM rendelet*" kötelezettségként három tevékenységet határozott meg a DP. Kft. részére. A „*9. 17.22 Háztartási, egészségügyi papírtermék gyártása Háztartási toalettpapír, közületi toalettpapír, háztartási kéztörlő, közületi kéztörlő, papír zsebkendő, szalvéta, orvosi lepedő.*" és a „*28. 38 Hulladékgazdálkodás Irodai, nyomdai, irattári papírok, valamint műanyag alapú adathordozók gyűjtése és válogatása, hasznosítása, megsemmisítése.*"[37] pontjai alapján. A termékek gyártását a Háztartás Higiéniai Termék Gyártó Üzem (I. II.) végzi, a hulladékgazdálkodást az Iratmegsemmisítő Üzem. A rendelet hatályba lépését követően a társaság bérmunka és saját termék gyártásának aránya jelentős mértékben eltolódott. 2011 előtt a gyártás 97%-a bérmunkapartnereknek történt, ezt követően az ellátási kötelezettség teljesítése ezt kiegészítette, valamint később arányaiban felváltotta.

37 9/2011. (III. 23.) BM rendelet

A következő ábrán szemléltetem a *44/2011. (III. 23.) Korm. rendelet* és a *9/2011. (III. 23.) BM rendelet* DP. Kft.-re gyakorolt hatását a központi és belső ellátási szerződések és azok értékeinek vonatkozásában.

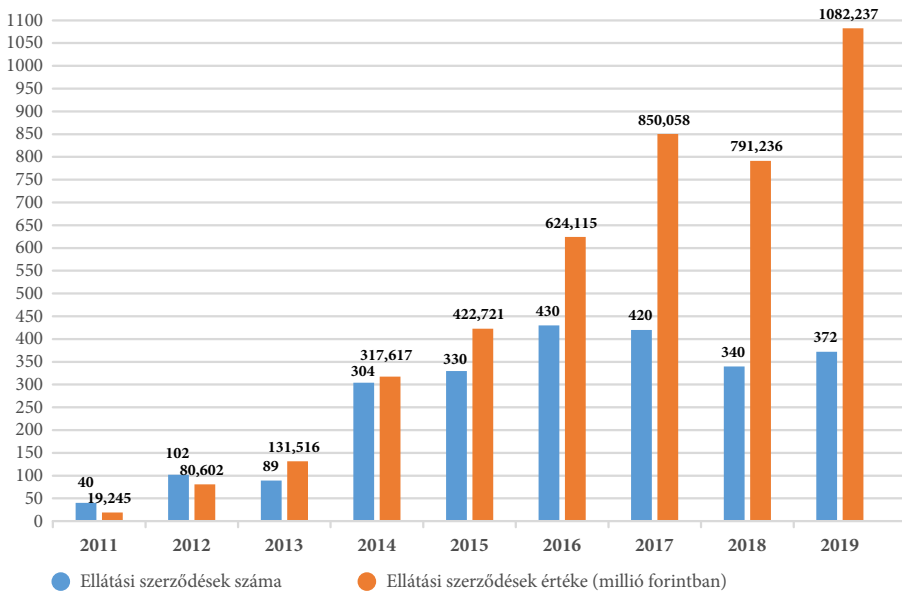

5. ábra: A DP. Kft. ellátási szerződéseinek száma és értéke

A diagramon megfigyelhető a megkötött szerződések számának és értékeinek szignifikáns emelkedése 2011-től 2016-ig. Ezt követően a szerződésszámokban bekövetkezett csökkenést a változó érékesítési kör és a rendeletben meghatározott 100 ezer forintos minimális értékhatárt nem minden rendeléssel elérő kisebb partnerek együttesen eredményezik. Viszont az is látható, hogy a szerződött partnerek szerződéseinek értéke jelentősen növekedett.

A következő ábrán bemutatom az árbevétel arányaiban bekövetkezett változásait, a bérmunka és a sajáttermék gyártása vonatkozásában.

A diagramot elemezve megfigyelhető, hogy az ellátási rendeletek hatályba lépését követően, a társaság által gyártott és értékesített termékek bevételi mutatói jelentősen emelkednek. 2014-ben átveszik a bérmunkában gyártott termékektől a vezető szerepet és magasan meghaladva azokat, tartják is a pozíciójukat.

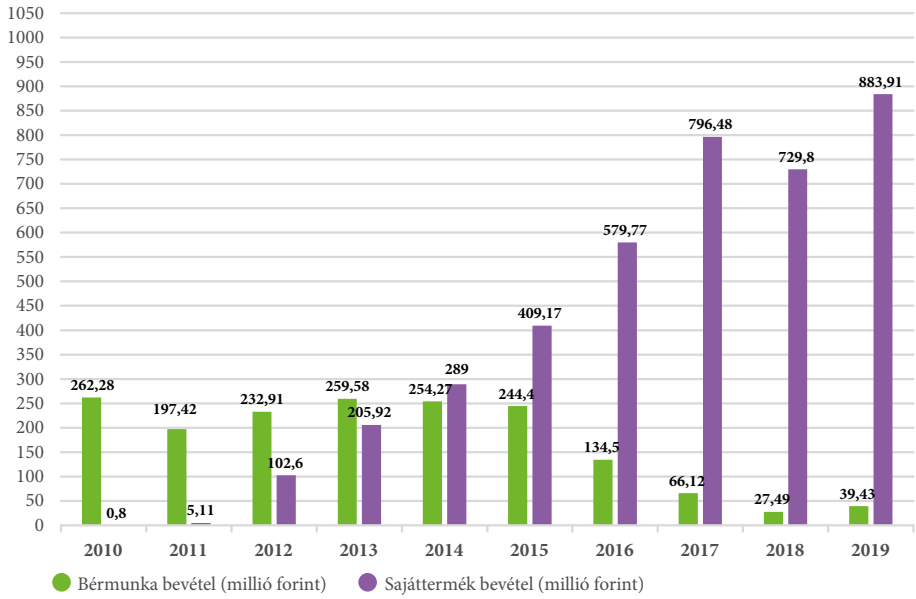

6. ábra: A DP. Kft. árbevétel aránya a sajáttermék és a bérmunka vonatkozásában

Csak szemléltetésként szeretném bemutatni a következő ábrán, a központi és belső ellátási kötelezettség teljesítése révén emelkedő szerződésszámokat és a beszállított irodai papírhulladék mennyiségét, a társaság iratmegsemmisítési szolgáltatásának vonatkozásában.

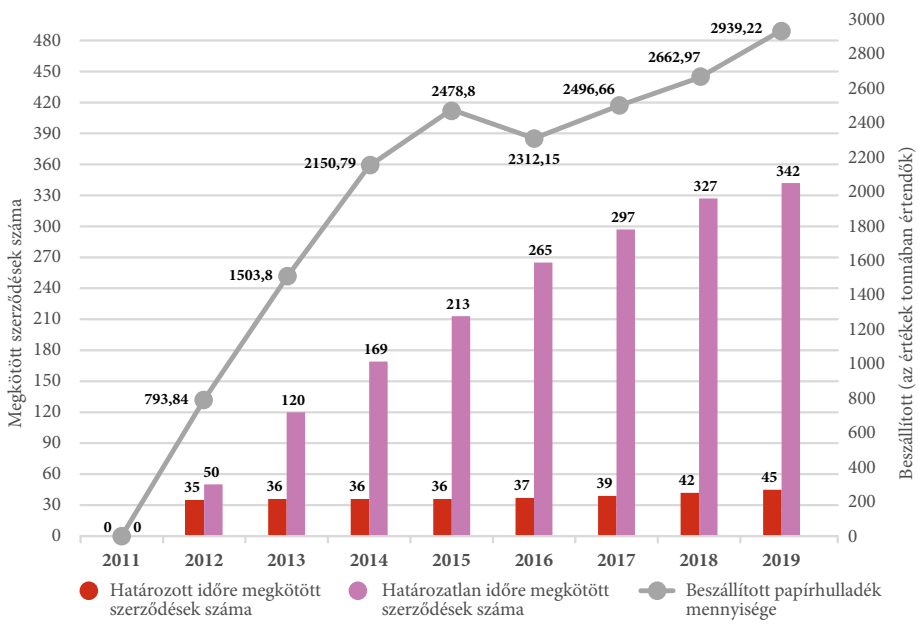

7. ábra: A DP. Kft. árbevétel aránya a sajáttermék és a bérmunka vonatkozásában

A társaság iratmegsemmisítési szolgáltatását is évről-évre többen veszik igénybe, ezt bizonyítja a 2019-ben majd 3 millió kg papírhulladék kezelése és a szerződések növekvő száma.

Összefoglalás

A Duna Papír Kft. a Tököli Országos Büntetés-végrehajtási Intézetbe és a Fiatalkorúak Büntetés-végrehajtási Intézetébe befogadott fogvatartottak foglalkoztatására alakult. Fennállásának évtizedei alatt mindig arra törekedett, hogy aktuálisan végzett tevékenysége értékteremtő, eredményes és előremutató legyen. A Társaság a szervezetek zavartalan ellátásának teljesítése, a bérmunkapartnerek elégedettsége és munkavállalói körülményeinek javítása érdekében milliárdos nagyságrendű összeget költött versenyképességének fenntartására.

Fejlődésének köszönhetően nőtt a fogvatartottak foglalkoztatási létszáma, mellyel hozzájárult a teljes körű, 100%-os foglalkoztatás eredményes eléréséhez.

Felhasznált irodalom

2015. február 26-án kelt Uralmi szerződés
A DP. Kft. 2000. éves beszámolója
A DP. Kft. 2001. éves beszámolója
A DP. Kft. 2002. éves beszámolója
A DP. Kft. 2003. éves beszámolója
A DP. Kft. 2004. éves beszámolója
A DP. Kft. 2005. éves beszámolója
A DP. Kft. 2006. éves beszámolója
A DP. Kft. 2007. éves beszámolója
A DP. Kft. 2008. éves beszámolója
A DP. Kft. 2009. éves beszámolója
A DP. Kft. 2010. éves beszámolója
A DP. Kft. 2011. éves beszámolója
A DP. Kft. 2012. éves beszámolója
A DP. Kft. 2013. éves beszámolója
A DP. Kft. 2014. éves beszámolója
A DP. Kft. 2015. éves beszámolója
A DP. Kft. 2016. éves beszámolója
A DP. Kft. 2017. éves beszámolója
A DP. Kft. 2018. éves beszámolója
A DP. Kft. 2019. éves beszámolója

BVOP 2014. Régóta foglalkoztat c. kézirata, 6. o.

Börtönstatisztikai Szemle 2019/1. száma

Dunai Vegyesipari Kft. alapító okirata

Kövér Ágnes (1994): Rabmunka. (Történeti áttekintés a 18. századtól). Börtönügyi Szemle, 1994. I. szám, 81. o.

Felhasznált jogszabályok

6/1996. (VII. 12.) IM rendelet a szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól

9/2011. (III. 23.) BM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet részéről a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter vezetése, irányítása vagy felügyelete alá tartozó szervek irányában fennálló ellátási kötelezettségről, a fogvatartottak kötelező foglalkoztatása keretében előállított termékekről és szolgáltatásokról, azok átadás-átvételéről és az ellentételezés rendjéről

35-Hi-856/1973 IM Bv. számú határozat

44/2011. (III. 23.) Korm. rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet részéről a központi államigazgatási szervek és a rendvédelmi szervek irányában fennálló egyes ellátási kötelezettségekről, a termékek és szolgáltatások átadás-átvételének és azok ellentételezésének rendjéről

2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról

3065/1992. Kormányhatározat

Biztonsági szabályzat

Felhasznált internetes hivatkozások

https://bv.gov.hu/sites/default/files/Alafok%C3%BA%20reintegr%C3%A1ci%C3%B3%20jegyzet%202018%2009%2001.pdf (2020. 01. 31. 12:41)

https://bv.gov.hu/sites/default/files/Alafok%C3%BA%20reintegr%C3%A1ci%C3%B3%20jegyzet%202018%2009%2001.pdf (2020. 01. 31. 13:00)

https://bv.gov.hu/hu/kozponti-ellatas (2020. 02. 14. 11:49)

https://bv.gov.hu/hu/kozponti-ellatas (2020. 02. 14. 12:00)

https://bv.gov.hu/hu/annamajori-kft (2020. 02. 10. 16:36)

https://bv.gov.hu/hu/bufa-kft (2020. 02. 10. 16:47)

https://bv.gov.hu/hu/duna-mix-kft (2020. 02. 10. 16:52)

http://www.ipolycipo.hu/magunkrol/bemutatkozas/bemutatkozas+2.html (2020. 02. 10. 17:10)

https://bv.gov.hu/hu/kozponti-ellatas (2020. 02. 26. 20:19)

Fotó: Bv. fotó

Kapusi Tamás

A precíziós szántóföldi gazdálkodás műszaki lehetőségei és alkalmazásának tapasztalatai a Pálhalmai Agrospeciál Kft.-nél

Technical prospects and observations after introduction of precision agriculture at Pálhalmai Agrospeciál Ltd.

A precíziós gazdálkodás korunk mezőgazdaságának kimagasló, innovatív vívmánya. Több technológiai elem bevonásával egyesíti a szántóföldi termesztés kezdetén kialakult helyspecifikus műveleteket a modern mezőgazdaság teljesítményelvárásaival, egyben segítséget nyújt az eredményesebb gazdálkodáshoz. Ez a komplex rendszer a helymeghatározást és a térinformatikát közösen alkalmazza a termelők igényeként felmerült, vagy már alkalmazott technológiai elemek pontos, térben megismételhető folyamatainak vezérlésére. A Pálhalmai Agrospeciál Kft. 2014-től vezette be a precíziós gazdálkodás egyes elemeit. Tapasztalataink alapján minőségi és mennyiségi javulás történt a termelésünk azon részeiben, ahol a helyspecifikus termesztés elemeit alkalmaztuk. Fontos kiemelni, hogy a bemutatott technológia eredményes használatához irányítói és alkalmazói szinten is az eddigitől eltérő szakmai szemléletre van szükség.

Kulcsszavak: innováció, helyspecifikus, precíziós növénytermesztés, helyspecifikus gazdálkodás, szemléletváltás

Precision agriculture (PA) is considered a paramount innovative achievement of our time. By incorporating several technological aspects, it combines site specific processes conceived at the early days of arable farming with the expected productivity of modern agriculture, achieving a more economic resource management. This complex system employs both positioning (GPS) and geographic information systems (GIS) in order to help control and precisely carry out spatially repeated processes, both which are already implemented, and those that are yet to be implemented by producers. Pálhalmai Agrospeciál Ltd. introduced certain elements of PA in 2014. We have observed qualitative and quantitative improvements in sectors of our company that adopted site specific cultivation practices. It's also important to note the need of a change of professional attitude on the management and operative levels in order to efficiently implement the presented technologies.

Keywords: *innovation, site specific, precision agriculture (PA), site specific site farming, change of approach*

Bevezető

A Föld népessége 2011-ben meghaladta a 7 milliárd főt, és becslések szerint 2040-re elérheti a 9 milliárd embert. A népesség növekedésével párhuzamosan növekszik az élelmiszerszükséglet. Ugyanakkor az ehhez szükséges alapanyag előállítására képes mezőgazdasági terület – a klímaváltozásból és az okszerűtlen szántóföldi gazdálkodásból eredően – folyamatosan csökken. Az okszerű, környezettudatos és egyben hatékony szántóföldi művelésre jelenthet egyfajta alkalmazható műszaki megoldást a precíziós gazdálkodás, vagy más néven helyspecifikus művelés alkalmazása.

A precíziós növénytermesztés meghatározása

A precíziós növénytermesztés fogalmát sokan, sokféleképpen határozzák meg. Egyesek szerint a legkorszerűbb technológia alkalmazása elengedhetetlen. Mások szerint a helyspecifikus gazdálkodás lényege, hogy tábláinkon belül, a valós igényeknek megfelelően avatkozunk be, annak megfelelően juttatunk ki tápanyagot, növényvédőszert. Ennek köszönhetően javul a szántóföldi növénytermesztés jövedelmezősége és csökken annak környezetterhelő hatása.[1] A gondolkodásmód, a szemlélet a legfontosabb és az, hogy a helyspecifikus gazdálkodás akár új eszközök, vagy technológiai elemek nélkül is megvalósítható.[2] A Blackmore által említett példák – tea vagy datolya kézzel végzett, érettség, minőség alapján válogatott betakarítása – első hallásra tőlünk távolinak, idegennek hatnak. De ha jobban belegondolunk, könnyen találunk rá példát a mi szűkebb környezetünkben, a fogvatartotti foglalkoztatásban is. Ilyen tevékenység a Pálhalmai Agrospeciál Kft.-nél a bio kultúrák gyomtalanítása, illetve a vetőmagnak termesztett őszi vetésű gabonák idegenelése[3].

Elég, ha a kiskertekre gondolunk, vagy ha egy kicsit visszatekintünk az időben. Nagyapáink, vagy az ő felmenőik, lényegében helyspecifikus gazdálkodók voltak. Sőt, a növénytermesztés kialakulásánál fogva nem lehetett más, csak helyspecifikus, hiszen minden műveletet kézzel, kézi eszközökkel végeztünk. Ennek megfelelően ott, akkor és olyan mértékben avatkozunk be, ahol, amikor és amilyen mértékben arra szükség volt. Idővel aztán elindult a növénytermesztés gépesítése és egyre inkább előtérbe került a területteljesítmény és a hatékonyság. Egyre nagyobb területeket kezdtünk megművelni, ennek megfelelően egyre kevésbé volt már esély a táblán belüli változékonyság fejben tartására és eszköz sem állt rendelkezésre az azt figyelembe vevő művelésre. A hatékonyság és a területteljesítmény hajhászása idővel mindent felülíró szemponttá vált. Szélsőséges példája ennek a sztahanovizmus, mely a mezőgazdasági termelésben

1 Pierce, F.J., Nowak, P. (1999)
2 Blackmore, B.S. (1999)
3 A fajtától eltérő egyedek eltávolítása.

1. ábra: Napraforgó kézi gyomlálása (A szerző által készített fotó)

is a mennyiséget, az egységnyi idő alatt megművelhető terület nagyságát tekintette az egyetlen mérőszámnak. Az elvégzett munka minőségének kérdése háttérbe szorult, a helyspecifikusság pedig fel sem merülhetett.

A kívülállók számára a mai mezőgazdasági termelés sokszor egy romantikus világnak tűnhet. De valójában a növénytermesztés egy olyan tevékenység, melynek sikerét számos tényező befolyásolja, olyanok is, melyre a termelőnek nincs, vagy csak korlátozott mértékben van befolyása. Ilyen az input anyagok, illetve a megtermelt termények eladási ára, az időjárás, a vadkár vagy a napjainkban ismételten aktuális ár- és belvizek, illetve a részben ezen tényezőkkel összefüggésben, részben attól függetlenül is megjelenő növénybetegségek. Sőt, ha jobban belegondolunk, a növénytermesztés alapvetően is egyfajta harc. Harc a természettel szemben, hiszen míg a természet a sokszínűségre törekszik, mi egyetlen fajt szeretnénk a területünkön látni. Ez az állapot rendszeres energiabefektetéssel (talajművelés, mechanikus és kémiai gyomszabályozás stb.) tartható csak fent. Ennek mértékét befolyásolja a gyomok, kórokozók, kártevők jelenléte. És ha még jobban leegyszerűsítjük a dolgot, ez így egy gazdasági tevékenység, ahol a működés sikerét a költségek és bevételek mérlege határozza meg. Mit tud tenni a gazdálkodó? Ott kell beavatkozni, ahol be tud – a termelés költségeit kell ésszerűsíteni. És ebben lehet segítségükre a precíziós-helyspecifikus növénytermesztés, ami a korai idők helyspecifikusságát ötvözi a korszerű, gépesített mezőgazdasági termelés területteljesítményével.

A biztonságos takarmánynövény és élelmiszer alapanyag előállításához, annak műszaki feltételrendszerét tovább kell fejlesztenünk. Igazi áttörést az Információs Társadalom és az Információs Technológia (IT) megjelenése és tömegessé válása jelenti. Ennek az Információs Társadalomnak a mezőgazdasági szakterületi leképeződése az úgynevezett precíziós mezőgazdaság.[4]

A helyspecifikus gazdálkodás célja

Termelési cél

A precíziós gazdálkodás célja, hogy jó minőségű és biztonságos élelmiszert állítson elő úgy, hogy a rendelkezésre álló erőforrásokat (vetőmag, műtrágya, növényvédőszer, víz, energia stb.) a lehető leghatékonyabban használja fel. Ez persze semmiben nem különbözik a hagyományos gazdálkodásban megfogalmazott céloktól, de a különbséget az adja, hogy az információszerzés hatékonysága a digitális technológiák alkalmazásával jobb.[5] A helyspecifikus művelés tehát a digitális megoldások alkalmazását jelenti a mezőgazdaságban, ugyanis a fejlesztések arra irányulnak, hogyan lehet versenyképes módon gazdálkodni és az eredményességet növelni úgy, hogy közben a környezeti fenntarthatóságra is nagy hangsúlyt helyeznek. A precíziós gazdálkodás a gazdálkodást szabályozottabbá és pontosabbá teszi. Egyszerűbben fogalmazva, a hagyományos megközelítéstől abban különbözik, hogy lehetővé teszi a döntést négyzetméterenként, vagy akár növényenként.

Főbb különbségek a hagyományos és a precíziós gazdálkodás között:

Hagyományos	Precíziós
Mezőgazdasági kezelési és szervezési egység a mezőgazdasági tábla, amelyet homogén termőhelyi tulajdonságúnak fogadunk el	Mezőgazdasági és szervezeti egység a termőhely, amelyet pontról-pontra eltérőnek és táblaszinten heterogénnek fogadunk el
Átlagolt mintavételezésen alapuló tápanyag gazdálkodás	Műholdas helymeghatározás alapú, pontszerű mintavételezés és adatgyűjtés (talajállapot, növényállapot) és ezek alapján geostatisztikai interpolálás[6]
Átlagolt növényvédelmi bonitálás[7]	„Homogénként" lehatárolt táblán belüli termőhelyek
Azonos tőszám, fajta	Helyspecifikus tőszám, fajta
Homogén vízgazdálkodás	Termőhely szintű vízgazdálkodás
Azonos gépüzemeltetés	Termőhelyenként változó gépüzemeltetés
Táblaszintű átlagtermés	Táblaheterogenitás termésmegoszlás

1. táblázat

4 Erdeiné K., G. Sz. (2020)
5 Halas V., Tóth T. (2017)
6 Értékelés
7 Matematikai megközelítés

A precíziós növénytermesztés fogalmában azonban ott szerepel a környezetterhelés csökkentése is. Sajnos ma még Magyarországon nem látjuk, hogy ez valós ösztönző erővel bírna, és ezért válnának a termelők „precíz gazdákká". Másrészt viszont, bármilyen okból is kezd bele az ember, működése környezetbarátabbá válik a GPS eszközök használatával.

Gazdasági cél

A közgazdasági kutatók már megalkották az üzemi méretre alkalmazható, precíziós növénytermesztésre vonatkozó matematikai jövedelemfüggvényt.

$$NJ_p=\Sigma_{n-i}((H_i \cdot \lambda \cdot Ár_{hi} + Tá - K_{öp})\cdot T_i)$$

ahol:

NJ_p = precíziós modell nettó jövedelme (Ft/gazdaság)
H_i = hozam 8 (t/ha)
λ = 1,1 t
$Ár_{hi}$ = hozamár (Ft/t)
Tá = támogatás (Ft/ha)
$K_{öp}$ = összes költség – anyagmektakarítás (10%) x (műtrágya és növényvédőszer költség) + (termelési költség-anyagköltség) x művelési költségnövekedés (1,05) + beruházás többletköltsége/5 (amortizációs időszak)
T_i = vetésterület (ha)
N = növénytermesztési ágazatok száma.[8]

A fenti összefüggéssel megvizsgálhatók a nagyobb befektetéseket megelőzően a várható ökonómiai hatások.

Az optimalizációs modell lényege, hogy a kiinduló feltételek és a korlátozó tényezők együttes figyelembevételével keresi azt a legjobb megoldást, amely a célként megfogalmazott érték szempontjából maximalizálandó cél esetén a legnagyobb értéket, míg minimalizálandó cél esetén a legkisebb értéket veszi fel.

A helyspecifikus gazdálkodás műszaki háttere

A precíziós mezőgazdaság definíciója műszaki-informatikai szempontból alapvetően a helyspecifikus, pozícionált (adott helyre vonatkozó) információ gyűjtésére és kezelésére épül. Nem szerencsés csupán a precíziós (precíz) fogalom értelmezésére támaszkodni,

8 Takácsné Gy. K. (2011)

hiszen lehet egy technológia nagyon pontos, mégsem ebbe a fogalomba tartozik akkor, ha egy adott termelési egységen (tábla) belül az eltérő körülményeket nem képes figyelembe venni, és nem ennek megfelelően változtatja a kezelések jellemzőit (pl. dózis). Miután a gazdasági szempontok itt sem hagyhatók figyelmen kívül, vizsgálni kell, hogy milyen pontosságra van szükségünk a termelési célok megvalósítása érdekében. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a biológiai rendszerek tudnak tolerálni, illetve korrigálni bizonyos pontatlanságokat. Műszaki oldalról ebben a témakörben szinte minden megvalósítható, ugyanakkor a pontosság növelésével ugrásszerűen növekednek a szükséges anyagi ráfordítások, megnőnek a berendezések üzemeltetési költségei. Tapasztalataink szerint viszont érdemes egy precíziós elemet tartalmazó gép megvásárlásánál a beszerzéskor rendelkezésre álló legújabb fejlesztésű felszereltséget választani, mivel a nagyon gyors ütemű technikai fejlesztések miatt, ezzel kitolhatjuk a technológiai elavultság idejét.[9]

Helymeghatározás

A precíziós, helyspecifikus mezőgazdaság elsődleges célja a téridőben megfelelő művelés megvalósítása, ezért a helymeghatározás pontossága elsődleges feladat. A helyspecifikus mezőgazdaság nemcsak azt jelenti, hogy a mezőgazdasági gép pozícióját meghatározzuk, hanem azt is, hogy a különböző érzékelőkkel gyűjtött adatok helyét is, sőt, a szükséges beavatkozások megállapítását követően – visszatérve az adatgyűjtés helyére – pontosan az általunk meghatározott helyen végezzük el azokat. Jó példa erre a néhány másodpercenként gyűjtött hozamadatok alapján készített hozamtérkép, ami az adatok feldolgozását követően alapul szolgálhat egy tápanyag kijuttatási tervnek. Az adatokat akár valós időben (real-time), akár utólag is feldolgozhatjuk (post processing). A helyspecifikusan gyűjtött adatok alapján az egyes jellemzők eddig még nem ismert összefüggései is feltárhatók.[10]

Azokat a műholdakon alapuló rádiónavigációs rendszereket, amelyek a világ bármely pontján, folyamatosan, a nap 24 órájában képesek korlátlan számú felhasználó számára navigációs szolgáltatást nyújtani, globális navigációs műholdrendszereknek (Global Navigation Satellite System, GNSS) nevezzük. Ezek a rendszerek háromdimenziós helyzet-, sebesség-, és időinformációt szolgáltatnak, amely a megfelelő passzív vevőkészülékkel rendelkező felhasználó számára időjárástól függetlenül – a földfelszín bármely pontján vagy annak közelében – elérhető.

A legelső globális lefedettségű navigációs műholdrendszer az USA védelmi minisztériuma által, elsődlegesen katonai igények kielégítésére létrehozott és üzemeltetett Navstar Global Positioning System (GPS, globális helymeghatározó rendszer).

9 Németh T., Neményi M., Harnos Z. (2007)
10 Németh T., Neményi M., Harnos Z. (2007)

Jelenleg a GPS-en kívül az Oroszország által üzemeltetett GLONASS navigációs rendszer nyújt globális elérhetőséget, melynek fejlesztését az egykori Szovjetunió kezdeményezte. A civil felhasználói szegmensben egyre több olyan készülék jelenik meg, amely a GPS mellett a GLONASS műholdak jeleit is képes felhasználni, így növelve a helymeghatározás pontosságát.

A GPS és a GLONASS rendszerek kifejlesztését elsősorban katonai igények kielégítése vezérelte. Ezzel szemben az Európai Unió és az Európai Űrügynökség (ESA) által közösen fejlesztett, jelenleg kiépítés alatt álló Galileo navigációs rendszer polgári célokat szolgál. A Galileo képes együttműködni a többi meglévő globális navigációs műholdrendszerrel. Ez azt jelenti, hogy lehetővé válik olyan vevőkészülékek gyártása, amelyek több működő GNSS szolgáltatás alapján, kiegészítő módszerek nélkül is képesek elérni akár a centiméteres pontosságot is.

Mindhárom rendszer esetében szükség van egy földi követő állomásrendszerre, amely feladata, hogy vizsgálja a műholdpályák változásait, szinkronizálja és kalibrálja a műholdakon található órákat, illetve megbecsüli a következő 24 órára várható műholdpályát.[11]

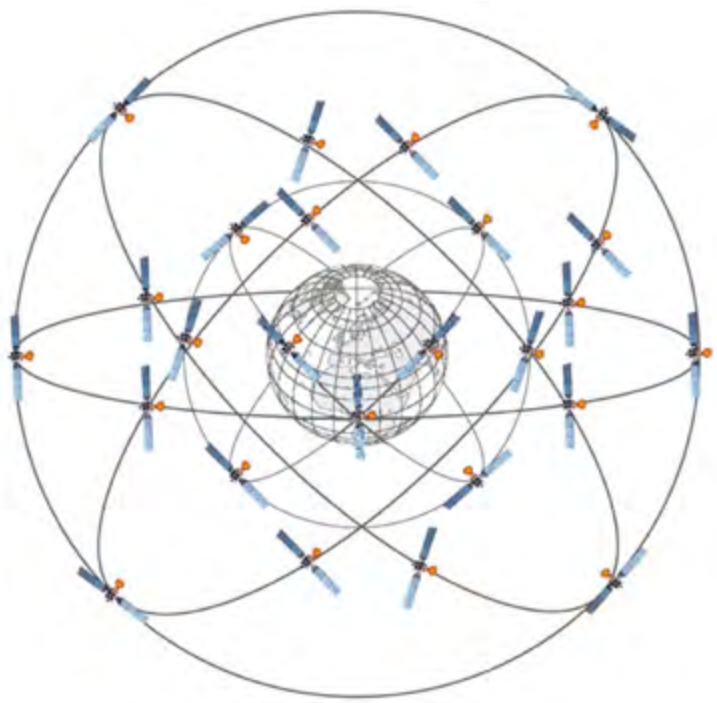

2. ábra: Helymeghatározó műholdak pályáinak sematikus ábrázolása (Forrás: http://www.salt.org.hu/gps-es-tarsai/)

11 Szalai I. (2014)

Térinformatika

A térinformatikai rendszer a szervezeti hatékonyságot növelő speciális térbeli információs eszköz. A GIS (Geographical Information System – Földrajzi Információs Rendszer) olyan eszköz, amellyel a földrajzi helyhez köthető adatokat tartalmazó adatbázisból információk vezethetők le. Technikáját tekintve a GIS egy olyan számítógépes rendszer, melyet ezen földrajzi helyhez kapcsolódó adatok gyűjtésére, tárolására, kezelésére, elemzésére, a levezetett információk megjelenítésére, a földrajzi jelenségek megfigyelésére, modellezésére dolgoztak ki. A hálózatok terjedésével egyre nagyobb hangsúlyt kap az információk elérését, továbbítását szolgáló szerep. Alkalmazási oldalról a GIS egy eszköz a térképhasználat, pontosabban a földrajzi adatok használatának fejlesztésére. A GIS lehetőséget ad nagyszámú helyzeti és leíró adat gyors, együttes, integrált áttekintésére és elemzésére, legyen az a talajellenállás térképe, tápanyag kijuttatási térkép, hozamtérkép, gyomborítottság.[12]

A térinformatika egyrészt a technikát képviseli, ami az adatok megfelelően szervezett térbeli információs rendszerekbeli, térben kezelhető tárolását biztosítja, másrészt egyre nagyobb mértékben teszi lehetővé az ezekben tárolt adatok széleskörű elemzését és felhasználóspecifikus szolgáltatását. A térinformatika alapját a szakértelem, adat, szoftver és hardver négyes egysége képezi.[13]

3. ábra: Gabonatábla vírtuális NDVI térkép
(Forrás: https://kpravda.ru/wp-content/uploads/2020/07/geomonitoring.jpg)

12 Németh T., Neményi M., Harnos Z. (2007)
13 Schmidt J. (2011)

A térinformatikai adatnyerés napjaink leghatékonyabb módszere a távérzékelés. A műholdakra elhelyezett szenzorok a földfelszín és tárgyai, valamint a növényzet által különböző hullámhosszon visszavert, vagy kisugárzott elektromágneses hullámok adatait gyűjtik, melyek megfelelő képfeldolgozást követően információval szolgálnak a vizsgált területről. Ez a módszer képes a talaj és a növényzet állapotának, összetételének elemezhető módon történő térképes megjelenítésére. Egyik kifejlesztett alkalmazása az NDVI (Normalized Difference Vegetation Index), mely a növényzet vegetációs aktivitását ábrázolja.

Adatgyűjtés, adatfeldolgozás

Azt gondolom, hogy napjainkban a precíziós gazdálkodás hatékony alkalmazásának legnagyobb megoldandó feladata a begyűjtött hatalmas adatmennyiség (Big Data) tárolása, feldolgozása. Big Data-ról akkor beszélünk, amikor nagy mennyiségű, nagy sebességű (azaz valós idejű, folyamatosan érkező) és nagy változatosságú (azaz sokféle tartalmú és formátumú) adatokkal dolgozunk. A Big Data tulajdonképpen döntési szabályok gyűjteménye és alkalmazása – az adatfeldolgozás egy olyan módja, ahol nagy mennyiségű, sokrétű és strukturálatlan adat tárolásáról és feldolgozásáról van szó. A Big Data jövőjével kapcsolatban számos jóslatot, előrejelzést lehet hallani, ami viszont biztos, az az, hogy a térhódításának üteme nem fog lassulni az elkövetkező években, így mind az adatgenerálás, mind az adatgyűjtés volumene várhatóan tovább fog növekedni. Ezt pedig a technológiák fejlődése is támogatni fogja.

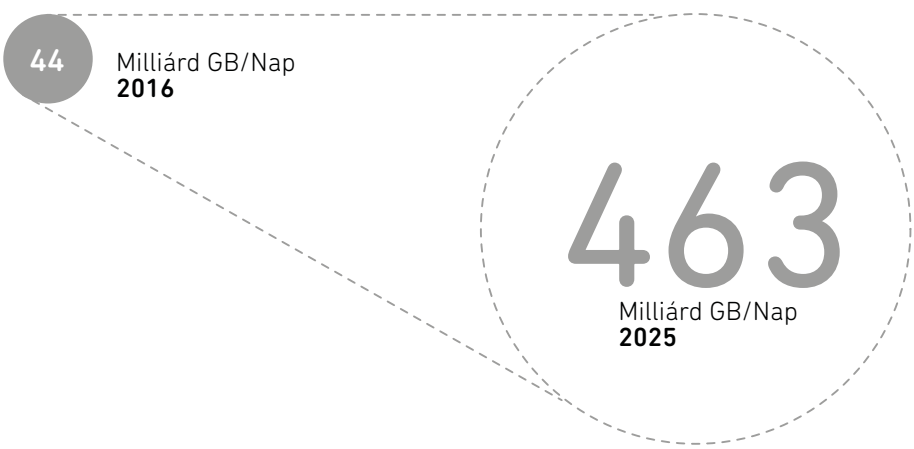

4. ábra: Az adatok mennyiségének becsült növekedése a világban
(Forrás: https://www.kite.hu/tudastar/innovativ-mezogazdasag-mi-is-az-a-big-data/151)

Egyre nagyobb jelentőséggel bír az adatok feldolgozása, hiszen egyre több adat képződik, ill. válik elérhetővé egyre több forrásából (talajanalízis, hozammérés, távérzékelési adatok stb.). Ahhoz, hogy ezek hasznos információvá váljanak, feldolgozni, elemezni

kell őket. Minél több adattal rendelkezünk egy területről, annál nagyobb az esély, hogy feltárjuk azokat a tényezőket, melyek az elérhető termésszintet korlátozzák, így azok megszüntethetők, vagy a termelés hozzájuk igazítható.

Az adott koordinátákhoz felvett adat csak abban az esetben válik a termesztést elősegítő, döntést megalapozó információvá, ha szakmailag pontos feldolgozása megtörténik. Sok gazdaságban csak az adatok felvételéig jutnak el, és az adatokat nem dolgozzák fel. Ennek két oka lehet. Az esetek egy részében a sok teendő miatt háttérbe szorul az elemzés elvégzése. A másik esetben hiányzik a szakértelem. Mindkét esetre megoldás lehet az erre szakosodott, szaktanácsot nyújtó vállalkozások felkérése. Ezek a cégek rendelkeznek megfelelő szoftveres támogatással, továbbá az általunk nem elérhető, vagy túl magas költségen igénybe vehető, távérzékeléssel megszerezhető adathalmazzal, mellyel kiegészíthetik az általunk vett adatokat.

Precíziós gazdálkodás eszközrendszere

Sorvezetés, kormányautomatika

A precíz járműirányítás alapvetően határozza meg az input anyagok kijuttatásának pontosságát. Ennek feltétele a megfelelő csatlakozási pontossággal történő munkavégzés. Ha ez nem teljesül, vagy elhagyással, vagy felesleges átfedéssel dolgozunk. A rossz látási viszonyok, az összetett alakú táblák vagy a domborzat megnehezítik a gépkezelők dolgát. A GPS sorvezetők és a robotpilóta rendszerek segítik a pontos munkavégzést, csökkentik a felesleges átfedést. Nagyobb sebességgel végezhetők el a legkényesebb műveletek is (pl. sorközművelés), illetve nem kell feltétlenül magunk mellé fordulni, dolgozhatunk fogásokban. Ezáltal javul a területteljesítmény, csökken a tábla végi talajtaposás és gépkopás (nem kell tolatgatni). Ezzel kapcsolatban talán keveseknek jut eszébe a talajművelésben való használat, pedig az egyrészt jellemzően nagy energiaigényű művelés, másrészt jelentős átfedéssel szoktuk végezni. Ha egy

5. ábra: Kisebb átfedéssel a menetek száma csökkenthető (A szerző által készített ábra)

4,5 m széles munkagépből indulunk ki, kézi kormányzásnál 40-50 cm átfedést biztos ráhagyunk. Ez 10%-os átfedést jelent. Azaz minden tizedik menetben feleslegesen égetjük az üzemanyagot. Kormányautomatika – és megfelelő pontosságú műholdjel – használatával, ez az átfedés lényegében egy nagyságrenddel csökkenthető. Ennek megfelelően nem minden tizedik, csak minden századik, de legrosszabb esetben is minden nyolcvanadik menetben jelentkezik felesleges üzemanyag-felhasználás (5. ábra).

RTK korrekció

A kormányautomatikák előnyét a legpontosabb, 2,5 cm visszatérési pontosságot biztosító RTK (Real-time Kinematic – Valós idejű kinematikus mérés) korrekciós jel használatával lehet igazán kihasználni. Ezek a jelek a fixen telepített állomásokról, jó vételi körülmények között, 0,5 és 1,5 másodpercenként érkeznek az erőgépeket vezérlő egységhez. Míg a klasszikus esetben ehhez saját bázisállomásra volt szükség, ma már országos lefedettséggel bíró hálózatokról – előfizetés után – elérhető a korrekciós jel. Ezek egy része egybázisos, rádiós hálózatú, de e mellett megtalálható egy szerveren keresztül hálózatba kötött bázisállomások rendszere is, melyek esetében a háttér infrastruktúrának köszönhetően a bázisállomások működése, illetve a felhasználók vételi viszonyai folyamatosan kontrollálhatóak és optimalizálhatóak, ezzel állandó, nagyobb biztonságú szolgáltatás nyújtható.

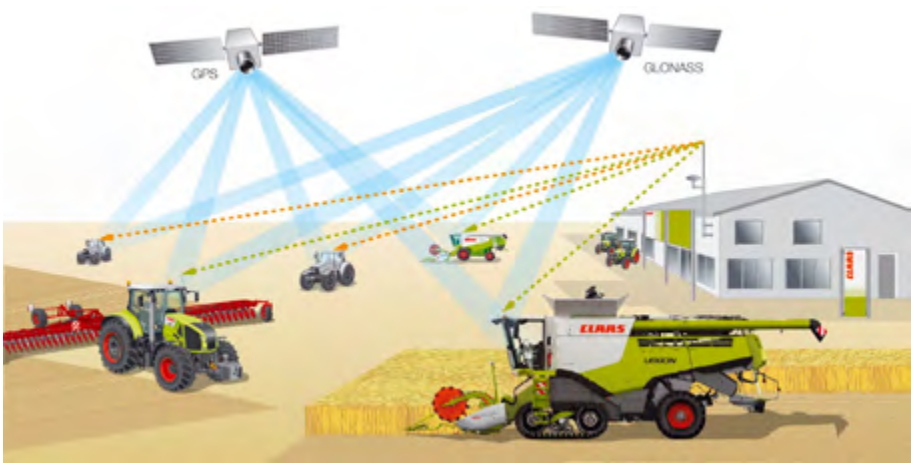

6. ábra: A műholdak méteres pontosságú helymeghatározását az RTK jelek akár 2,5 cm-re pontosítják (Forrás: https://www.axial.hu/cikkek/hirek/claas-smart-farming-koncepcio-a-gyakorlatban)

Automatikus szakaszvezérlés, sorelzárás

A vetőgépek és permetezőgépek automatikus szakaszvezérlő rendszere lekapcsolja azokat a vetőelemeket és szórókeret szakaszokat, amelyek már a vetett, vagy permetezett részeken haladnak. Szabálytalan formájú táblaszéleken, táblán belüli tárgyak

kerülésekor, illetve a szegett területeken jelentős vetőmag és vegyszer megtakarítás érhető el használatukkal. Ezek kialakítása lehet pneumatikus vagy elektromos vezérlésű.

7. ábra: Automatikus sorelzárással, táblaszéli ráfedés nélkül vetett kukorica (A szerző által készített fotó)

Helyspecifikus tápanyag-visszapótlás

Táblaszinten gondolkodva, egy terület tápanyag-visszapótlásának tervezésekor a táblára jellemző átlag értékből tudunk kiindulni. Ha ez alapján határozzuk meg a kijuttatandó műtrágya mennyiségét, az átlagnál jobb ellátottságú táblarészeken túltrágyázunk, az átlagnál gyengébb tápanyaggal rendelkező részeken pedig nem érjük el a tervezett hozamhoz szükséges tápanyag ellátottságot.

A különböző ellátottságú táblarészekre külön-külön megtervezett tápanyag dózist kijuttatva lehetőség van egy valóban kiegyenlített tápanyag ellátottság elérésére. A precíziós mintavétel előre meghatározott művelési zónákra alapozva kijelölt pontokon történik.

A művelési zóna lehatárolása történhet több évnyi hozamtérkép-adatsor vagy a tábláról készült NDVI felvételek feldolgozása alapján. Azonban, ha az azonos adottságú talajfoltokat szeretnénk megtalálni, a legmegbízhatóbb módszer a talajszkennelés, amely az elektromos vezetőképesség (EC) mérésével pontos lehatárolást tesz lehetővé.

Említést érdemelnek a növények vegetációs aktivitását mérő és az alapján N fejtrágyázást vezérlő szenzorok, hiszen segítségükkel a növények valós igényeihez lehet alakítani a növénytáplálást.

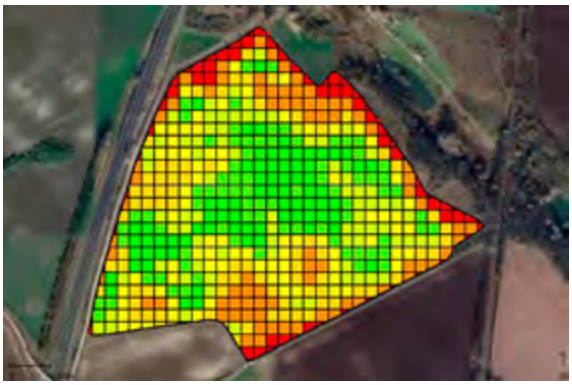

8. ábra: Egy tábla termőképességét ábrázoló műholdas térkép (Forrás: a Pálhalmai Agrospeciál Kft.-nek készített szakmai anyag)

Differenciált tőszámú vetés

Ez a vetés végrehajtásának egy alternatív megközelítését jelenti. Abból indul ki, hogy a táblák jobb tápanyag-ellátottságú, a növényzet számára kedvezőbb részei sűrűbb, gyengébb részei ritkább növényállománynak képesek optimális feltételeket biztosítani. Itt tehát a növényállományt, a tőszámot igazítjuk a természetes adottságokhoz – szemben a helyspecifikus tápanyag-kijuttatással, amikor a tápanyag-szolgáltató képességet próbáljuk kiegyenlíteni homogén állománysűrűség mellett. Azon vetőgépeknél, ahol a vetőelemek hajtása elektro- vagy hidromotorokkal történik, a sorelzárás és a tőszámszabályozás funkciója adott. A hagyományos kialakítású szemenkénti vetőgépeknél a vetőelemek meghajtását függetleníteni kell a haladási sebességtől – a talajról származó hajtás helyett hidromotoros meghajtás kerül kiépítésre. Ez lehetővé teszi a vetőtengely, illetve a vetőelemek fordulatszámának széles tartományban történő szabályozását. Ennek – utólagos kiépítés esetén – csak GPS-es vezérléssel van létjogosultsága, hiszen így mód van előre elkészített kijuttatási terv alapján a táblán belüli differenciált tőszámmal történő vetésre.

A legfejlettebb utólag felszerelhető univerzális vetésvezérlő rendszerek egyidejűleg alkalmasak a vetőgép sorainak automatikus elzárására, a tőszám terv szerinti szabályozására és a vetőgép megfelelő kialakítása esetén a műtrágyaládákból kijuttatott műtrágya mennyiségének kontrollálására és ennek szakaszvezérlésére is. Vetésellenőrző funkció szintén elérhető. A helyspecifikus vetés technikai háttere akár a legújabb, akár a meglévő, hagyományos vetőgépek esetén rendelkezésre áll. Alkalmazásával kézzelfogható, közvetlen vetőmag-megtakarítás érhető el.

Hozammérés

A hozamtérkép adja az egyik legjobb visszajelzést területeink heterogenitásáról. Ráadásul olyan adatgyűjtési módszer, amely a betakarítással egy menetben történik,

tehát nem igényel külön műveletet, a terület újabb bejárását és taposását. Fontos információ, hiszen egyfajta kontrollt jelent tápanyag-felhasználásunk, lényegében az adott szezonon belüli gazdálkodásunk eredményességéről. Nem utolsó sorban, utat nyit a helyspecifikus gazdálkodás irányába.

A kombájnnal történő hozammérés legelterjedtebb műszaki megoldása a szemtermés mennyiségét optikai szenzor segítségével méri. Az elevátorban elhelyezett jeladó-jelfogó pár közötti infravörös jel útját az elhaladó szem-halmaz megszakítja – minél több, annál hosszabb időre. Ezt az időtartamot mérve, a hektoliter súlyt és a szemnedvességet figyelembe véve, a szemtermés súlya meghatározható. Mivel a betakarító gép dőlésével a szemhalom formája torzul, a rendszer a gép dőlését is méri és a súly meghatározását ezzel korrigálja.

A hozammérő rendszer része a szemnedvesség mérő szenzor is, amely az elektromos vezetőképesség elvén méri a szemek nedvességtartalmát.

Több év adatai alapján, a hozammérés önmagában is ad érdemi információt a táblán belüli heterogenitásról. Nagy jelentősége van a tápanyag-visszapótlás tervezésében, hiszen a talajvizsgálatok közötti években a hozamtérképek adnak visszajelzést arról, hogy a tábla különböző részein a kijuttatott tápanyag milyen mértékben hasznosult, illetve mennyi növényi származadvány maradt vissza.

9. ábra: A kombájn magfelhordójában elhelyezett infravörös szenzor (Forrás: https://www.trimble.com/agriculture/yield-monitoring.aspx?tab=product_overview)

Precíziós növénytermesztés Pálhalmán

A Pálhalmai Agrospeciál Kft. alapvető célja – a precíziós gazdálkodás fokozatosan történő bevezetésével – a növénytermesztés, és ezen keresztül az egész gazdasági társaság jövedelmezőségének javítása. Ebben a helyspecifikus termesztés a ráfordítások csökkentésével (kevesebb input anyag), a másik oldalról pedig a várható hozamok növelésével (nagyobb termésmennyiség), így az önköltségek javításával segíthet. Társaságunk a helyspecifikus gazdálkodás területén 2014 óta folyamatosan keresi azokat az újításokat, megvalósítható lehetőségeket, melyekkel a gazdálkodás egyre nyereségesebb és termelékenyebb lehet. Mára számos precíziós technológiai fejlesztés, mint például a GPS pozícionálás, az automata kormányzás, az automata szakaszolás, a hozamtérképezés és a szenzorvezérlés teszi lehetővé a pontosabb munkavégzést a szántóterületeinken. A helyspecifikus gazdálkodás társaságunk esetében is több elemből áll össze, melyek részben, vagy egészben egymásra épülnek.

Első lépcsőként beüzemelésre került egy saját bázisállomás, mellyel egy időben olyan robotkormánnyal, valamint fedélzeti monitorral felszerelt erőgépeket vásároltunk, melyek képesek a GPS vezérlés, valamint az RTK korrekció segítségével többször is nagy pontossággal (2,5 cm) ugyanazon a nyomvonalon haladni.

10. ábra: Az erőgép fülkéjében elhelyezett a robotkormányzást és a precíziós tevékenységet vezérlő monitor (A szerző által készített fotó)

Tapasztalataink szerint a GPS alapú navigáció a szántóföldi körülmények között is tökéletes megoldás a pontos, gyors és hatékony munkavégzéshez. Ugyanazokban a haladási mintákban dolgozik a gép, ami csökkenti a kihagyott területeket és az átfedéseket, kiküszöbölve az emberi tényezőből eredő hibákat. A gép mozgása egy képernyőn nyomon követhető, így vizuálisan is látja a kezelő, hogy mely területek lettek művelve, és melyek nem, ami egy folyamatos, azonnali visszajelzés az elvégzett feladat minőségére vonatkozóan.

A navigációs rendszerek másik fő előnye, hogy más rendszerekkel összehangolva képessé teszik a gépet az automatikus kormányzásra, így a kezelőnek több ideje marad haladás közben az általa üzemeltetett munkaeszköz ellenőrzésére. Ennek az a pozitív hozadéka, hogy hamarabb észlelésre kerül egy esetleges meghibásodás, valamint az elvégzett feladat minőségére jobban oda tud figyelni a gépkezelő.

A betakarítást végző gépparkunkból három Claas Lexion 670 típusú kombájn hozammérő eszközökkel került felszerelésre. Üzemeltetőként elmondható, hogy a taglalt precíziós eszközök közül, a gyakorlatban a hozammérés adja a legnagyobb szakmai kihívást. A betakarítás kezdetén elvégzett alapkalibrálások sokrétűek, és nagyfokú precizitást igényelnek, továbbá folyamatosan kontrollálni kell az adatrögzítéseket. Állandó kapcsolatfenntartás szükséges az irányító vezető, a gépkezelő és a magtári vezető hármasa között.

11. ábra: Hozammérésre alkalmas kombájnok éjszakába nyúló őszi árpa betakarítása (A szerző által készített fotó)

Bizonyítva azt, hogy nem csak az újonnan fejlesztett eszközök alkalmasak a precíziós művelésre, két régebbi beszerzésű szemenkénti vetőgépünk került átalakításra, így alkalmassá tettük mind a kettőt az automatikus sorelzárásra. Az automatikus szakaszolással elkerüljük a táblavégi felülvetéseket, amely számunkra vetőmag megtakarítást jelent a korábbi évekhez képest, továbbá kedvezőbb térállást biztosít a növények számára, ezzel az érintett táblarészek esetében kedvezőbb hozamokat értünk el. A vetőgép pontos beállítása időigényes és kellő tapasztalatot megkövetelő folyamat.

12. ábra: Automatikus szakaszolásra alkalmas függesztett, 12 soros vetőgép (A szerző által készített fotó)

A permetezési technológiánk is megfelel a precíziós törekvéseinknek. Már a második teljes évben üzemeltetjük azt a két JD M952i permetező gépet, melyek nagy munkaszélességük mellett, automata szakaszvezérléssel rendelkeznek. Ezzel elértük azt a fő célt, hogy nincs kezeletlen terület, illetve olyan művelt terület, melyet dupla dózissal permeteznénk. A vegyszerezők három szenzor (radar) segítségével, automatán tartják a beállított keretmagasságot. A szórókeret így mindig ugyanabban a magasságban halad a talaj, illetve a kultúra fölött. Ez a technológia pontosabb kijuttatást, jobb növényenkénti vegyszerborítottságot, ezáltal hatékonyabb növényvédelmi beavatkozásokat eredményez számunkra.

Bio termesztésünkben évek óta – a megfelelő műszaki megoldás hiányában – nagy problémát jelentett a széles sortávú kultúra (kukorica, napraforgó) gyomszabályozása. 2018-ban beszerzésre került egy hatsoros, sorvezérelt kultivátor. A talajművelő eszköz RTK rendszert alkalmazó, automata kormányzású erőgéppel került összeszerelésre, mely már magában is 2-3 cm pontosan tud a „vetőgéptől átvett egyenesen" haladni. A kultivátor – a traktortól függetlenül – egy szenzor segítségével érzékeli („látja") a sort, és korrigálja oldal irányban, hogy ne sértse meg a kultúrnövényt. A technológia

13. ábra: 30 méter széles szórókerettel rendelkező, automata szórófejelzárású vontatott permetező (A szerző által készített fotó)

egyik előnye, hogy a termesztett növény korai fejlődési fázisában elvégezhető az első művelés, amikor a gyomok is csíráznak, vagy éppen kikeltek. Az ekkor elvégzett gyommentesítés a leghatékonyabb mechanikai gyomirtás. A második előnyként a növény sorától megtartandó védőtávolság csökkentése emelhető ki. Ennek a pozitivitása abban mérhető, hogy a termesztett növény közvetlen közelében is el tudjuk végezni a beavatkozást, ezzel csökkenteni lehet a műveletlen terület nagyságát. Az eszköznek köszönhetően, az elmúlt három évben jelentős eredményt értünk el a gyommentesítés terén a kapás biokultúráinkban.

2019-ben egy 116 hektár nagyságú területünk kapcsán az egyik szolgáltató partnerünket kértük fel, hogy műholdas elemzés alapján készítsen kijuttatási tervet differenciált tőszámvetésre, majd biztosítson egy vetőgépet, mely képes ezen adatok alapján a kukorica és napraforgó eltérő tőszám vetésére. Az így elvetett tábláinkról hozammérésssel takarítottuk be a termést. Hasznos volt „testközelből" látni, hogy a technológia működik, és a mi körülményeinkhez is adaptálható. A vetéskor rögzített adatokból ellenőrizhető volt, hogy valóban úgy történt meg a vetés, ahogy az a kijuttatási tervben rögzítésre került. Megtapasztaltuk azt is, hogy a különböző gyártású és fejlesztésű eszközök, szoftverek tudnak együtt dolgozni, kezelik egymás adatait. A betakarítást követő elemzések alapján jelentkezett hozamnövekedés a hagyományos műveléshez képest, de úgy gondolom egy év tapasztalata nem elég a technológia eredményességének vizsgálatához.

A 2020-as évben a szokványos, kapás kultúráinkban használt kultivátorok egyikének átalakítását, fejlesztését hajtottuk végre. A kultivátorozással egy menetben kijuttatott műtrágyát szilárdról folyékonyra váltottuk. Ennek a gépészeti, műszaki megoldásában szorosan együttműködtünk egy magyar mezőgazdasági fejlesztő- és gépgyártóval. Ez a fejlesztés az első állomása a differenciált tápanyag kijuttatás társaságunknál

14. ábra: Differenciált tőszámú vetésre alkalmas vontatott vetőgép munkavégzés közben (A szerző által készített fotó)

történő bevezetésének. Az első évben azt kívánjuk felmérni, hogy a folyékony műtrágya kedvezően hat-e a növények fejlődésére. Amennyiben igen, a másik kultivátort is átalakítjuk és egy-egy vezérlőegység beszerelésével alkalmassá tesszük mind a kettő művelő eszközt műtrágya differenciált módon történő kijuttatására.

15. ábra: Az erőgép hátsó kerekei mögött lévő tárcsák segítségével kerül a folyékony műtrágya a talajba (A szerző által készített fotó)

A precíziós növénytermesztés fejlesztéseinek fő célja a termőhely térbeli heterogenitáshoz illeszkedő, gazdaságos és fenntartható gyakorlati növénytermesztés alkalmazása. A jövőben törekednünk kell arra, hogy olyan eszközöket próbáljunk ki, és szerezzünk be, melyek képesek lesznek a területeinken az inputanyagok differenciált kijuttatására.

A Pálhalmai Agrospeciál Kft.-nél végrehajtott többlépcsős innovációnak kiemelt jelentősége az is, hogy illeszkedik a fenntartható gazdálkodáshoz, mivel a kevesebb vegyszer, valamint a tudatosabb műtrágya-felhasználás kisebb terhelést jelent a környezetünkre. Szántóföldi gazdálkodóként valljuk, hogy legnagyobb értékünk a földfelszín termékeny külső rétege, a talaj. Ennek a bonyolult ökoszisztémának a hosszú távú fenntartása csakis okszerű talajműveléssel valósítható meg úgy, hogy azt a jövő nemzedékei is használni tudják. Gyakorló szakemberekként látjuk, hogy ezekben a törekvéseinkben nagy segítségünkre lehet a helyspecifikus gazdálkodás minél nagyobb arányú bevezetése.

A helyspecifikus gazdálkodás az új műszaki megoldásokon túl új szemléletet is igényel. A precíziós növénytermesztésben eltöltött hét év tapasztalatai alapján kijelenthető, hogy ez a gazdálkodási forma akkor válik hatékony termeléssegítő technológiává, ha nem csak a gépek és az eszközök precízek, hanem az azokat irányítók és kezelők gondolatai is azok.

Felhasznált irodalom

F. J. Pierce – P. Novak (1999) Aspects of Precision Agriculture, Advances in Agronomy, 67. p. 1-85.

Halas Veronika – Tóth Tamás (2017): Precíziós állattartás és takarmányozás, Agrárium, 10. o. 28-32.

Németh Tamás – Neményi Miklós – Harnos Zsolt (2007): A precíziós gazdálkodás módszertana, JATE Press-MTA TAKI, Szeged

Schmidt Jenő (2011): Földműveléstan, Pannon Egyetem, Keszthely

Simon Blackmore (1999) Remedial correction of yield map data, Precision Agroculture, 1. p. 53-66.

Szalai István (2014): Mechatronikai rendszerek speciális érzékelői és aktuátorai, Pannon Egyetem, Keszthely

Takácsné György Katalin (2011): A precíziós növénytermelés közgazdasági összefüggései, Szaktudás Kiadó Ház Rt., Budapest

Felhasznált internetes hivatkozások

Erdeiné Késmárki-Gally Szilvia (2020): A precíziós gazdálkodás jelentősége a mezőgazdaság versenyképességében, Multidiszciplináris kihívások, sokszínű válaszok.
Online: https://doi.org/10.33565/MKSV.2020.02.03 (Letöltve: 2020. július 30.)

Fotó: Bv. fotó

Ondok Roland

A büntetés-végrehajtási szervezet helye, szerepe a védelmi igazgatás rendszerében

I. rész

The place and role of the Prison Service in the system of defense administration

Part I.

Tanulmányom első része kiindulópontként szolgál a második részben kifejtésre kerülő fő téma megértéséhez és annak alapjairól nyújt általános áttekintést. Ennek keretében egyfelől a bv. szervezet és feladatai, másfelől pedig Magyarország honvédelme és védelmi igazgatási rendszere kerül bemutatásra. A bv. szervezet feladatainak összetevőit egyes igazgatási tevékenységek vonatkozásában határozom meg, a honvédelem, valamint a védelmi igazgatás rendszerének bemutatásakor a lényegre fókuszáló megközelítést alkalmazok. Ezek értelmezését követően, a második részben könnyebben szemléltethetővé válnak a bv. szervezet védelmi feladatai, valamint a védelmi igazgatás rendszerével fennálló kapcsolata, amely a tanulmány második részének fő irányvonalát alkotja.

Kulcsszavak: bv. szervezet feladatai, rendészet, honvédelem, védelmi igazgatás, különleges jogrend

The first part of my study serves as a starting point for understanding the main topic covered in the second part and provides a general overview of its basics. On the one hand the Prison Service and its tasks, on the other hand Hungary's national defense and defense administration system will be presented. I define the components of the tasks of the Prison Service in relation to certain administrative activities. I use a substance-focused approach when presenting the system of national defense and defense administration. After detailing the above, in the second part of my study the defense responsibilities of the Prison Service and its relationship with the defense administration system will become easier to illustrate, which will be the main focus of the second part of the study.

Keywords: *tasks of the Prison Service, law enforcement, national defense, defense administration, special legal order*

Bevezető

Az államok és az azok társadalmát alkotó polgárok számára a veszélyek nélküli állapot, tehát a biztonság és annak védelme, megóvása a történelem során mindvégig lényegi kérdés volt, ugyanakkor elmondható, hogy napjaink globalizált világában már szinte az egyik leginkább fontos, központi tényezőként jelenik meg. A biztonság megteremtésének és stabil fenntartásának igénye tetten érhető az államközi viszonyok alakítása, a szövetségi rendszerek létrejötte során, a külpolitika színterén, továbbá megmutatkozik az egyes államok belső rendjének biztosítása érdekében tett intézkedések alkalmával, és nem utolsósorban az egyén által a személyes biztonsági szükségletének kielégítése céljából tett törekvésekkor is. A biztonsághoz szorosan kapcsolódik a védelem fogalma, ami *„[…] olyan tevékenységek sorozata, amelyek éppen a biztonságosnak tekintett állapot fenntartására, megteremtésére, fejlesztésére irányulnak”*[1]. Álláspontom szerint, a védelem fogalmi elemeit alkothatja még a veszélyek elhárítására való preventív, emellett tervszerű felkészülés, valamint az ennek figyelembevételével végrehajtandó, a bekövetkezett rendkívüli helyzet kezeléséhez és a normálállapot visszaállításához szükséges tevékenységkomplexum is. Az alábbiakban kifejtett témám aktualitását mutatja, hogy a fentiekben taglalt biztonság és annak védelmével kapcsolatos időszerű kérdéskörrel függ össze.

Tanulmányom tárgyát a biztonsággal és védelemmel összefüggő külpolitikai, államközi viszonyokat és az egyes nemzetközi szervezeteket, szövetségeket érintő vetület nem képezi. Egy szűkebb területre, Magyarország védelmi igazgatási rendszerére kívánok fókuszálni, a büntetés-végrehajtási szervezet (a továbbiakban: bv. szervezet) e rendszerben aktuálisan elfoglalt helyét, szerepét tanulmányozva, a releváns tények, szabályszerűségek ismertetése, valamint szakmai tapasztalataim, észrevételeim és javaslataim kifejtése mellett.

Célul tűztem ki tehát, hogy vizsgálom a bv. szervezet védelmi igazgatás rendszerében jelenleg elfoglalt helyét és az abban betöltött szerepét, tevékenységi körét. Ennek érdekében bemutatom a bv. szervezet védelmi igazgatási rendszerrel fennálló kapcsolódási pontjait, az ennek során adódó feladatait, valamint elsődlegesen a védelmi tárgykörökben a bv. szervezet és a védelmi igazgatási, rendvédelmi, illetve honvédelmi szervek szervezeti egységei közötti kapcsolatokat, együttműködési kereteket és lehetőségeket.

Indokoltnak tartom az általam vizsgált fő téma és terület átfogó feltárását, lényegi jellemzőinek összegzését tekintettel arra, hogy a tárgykört összefoglalóan ismertető, a jelenkort górcső alá vevő szakmai anyag nem áll rendelkezésre. Szükségesnek tartom a témakör jellemzőinek, összefüggéseinek feltárását, kollektív kifejtését. Hipotézisem szerint a bv. szervezet védelmi igazgatási feladatainak ellátása a jogszabály

1 Gazdag F., Remek É. (2018) p. 18.

által meghatározott szakfeladatok és a büntetés-végrehajtási szakmai szempontok (a továbbiakban: bv. szakmai szempontok) elsődlegessége mellett valósítható meg. Ezzel összefüggően alá kívánom támasztani, hogy a bv. szervezet a szakfeladatait és a bv. szakmai szempontokat szem előtt tartva hajtja végre a védelmi igazgatás rendszerével összefüggő tevékenységi körét.

Kutató munkámban egyrészt a témában fellelhető szakirodalmakra, publikációkra, tudományos kiadványokra és tanulmányokra, továbbá a Nemzeti Közszolgálati Egyetem könyvtárának gyűjteményére, másrészt a vonatkozó jogszabályokra, közjogi szervezetszabályozó eszközökre, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának (a továbbiakban: BvOP) adattárában fellelhető – minősítéssel nem ellátott – belső szabályzókra, intézkedési és feladattervekre, illetőleg egyéb releváns dokumentációkra támaszkodtam.

A kutatómunka során alkalmazott módszertan jellege

- Az irodalomkutatás keretében a témámra vonatkozóan feltérképeztem, valamint összegyűjtöttem, értelmeztem és feldolgoztam a vonatkozó adatokat, forrásokat, kapcsolódó dokumentumokat.
- Áttekintettem a témával kapcsolatos hatályos szabályozásokat, tanulmányoztam a releváns jogszabályokat, közjogi szervezetszabályozó eszközöket, belső, szervezeti szabályzókat és szakirodalmat.
- Kutató munkám során támaszkodtam a szakterületi munka, valamint a szakirányítási tevékenység ellátása során megszerzett saját elméleti és gyakorlati tapasztalataimra is.
- Felhasználtam a témakörrel kapcsolatban megtartott egyeztetések, konferenciák, szakmai napok, előadások anyagait és dokumentációit.
- A kutatás alatt és dolgozatom elkészítése során alapvetően fontos szempontnak tekintettem a rendszerszemléletű megközelítést, a tudományos megalapozottságra való törekvést, a következtetések kialakítását.
- A kutatómunka alatt saját megállapítások, következtetések és megoldási javaslatok kialakítására is törekedtem. Egyéni megközelítést alkalmaztam a források tanulmányozásával, továbbá az objektív tények és vizsgálati elvek felhasználásával.

Az első részben kiindulópontként a témám szempontjából lényeges összetevőkre és a kifejtéshez szükséges alapokra szorítkozva kívánok általános áttekintést nyújtani egyrészt a bv. szervezetről és feladatairól, másrészt pedig Magyarország honvédelméről és védelmi igazgatási rendszeréről. Úgy gondolom, hogy az ezekre való rávilágítást követően, a kellő támpontok birtokában könnyebben szemléltethetők a második fejezetben a bv. szervezet védelmi feladatai, valamint a védelmi igazgatás rendszerével fennálló kapcsolata, amely dolgozatom fő irányvonalát képezi.

Általános áttekintés

A bv. szervezet és feladatai

Tanulmányom témájának egyik fundamentumát a bv. szervezet képezi, amely működését a bv. szervezetről szóló 1995. évi CVII. törvény (a továbbiakban: Bv. Sztv.) 2. § (1) bekezdése alapján a Kormány a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter útján irányítja. A Kormány tagjainak feladat- és hatáskköréről szóló 94/2018. (V. 22.) Kormányrendelet 40. § (1) bekezdése alapján a Belügyminiszter látja el a bv. szervezet irányítását, amelynek középirányító szerve a BvOP, élén a büntetés-végrehajtás országos parancsnokával. Említést érdemel, hogy a bv. intézetek, intézmények és a fogvatartottak kötelező foglalkoztatására létrehozott gazdasági társaságok (a továbbiakban: bv. gazdasági társaság) között alá- és fölérendeltségi viszony nem áll fenn, szakmai irányításukat egyaránt közvetlenül a BvOP látja el.

A bv. szervezet által ellátandó feladatokat a vonatkozó jogi szabályozások jól körülhatárolják, továbbá azokra a börtönügy, a közigazgatás-tudomány és a rendészettudomány jeles képviselői is a különböző tudományos munkáikban és publikációikban rávilágítottak. Praktikus elsőként a Bv. Sztv. 1. § (1) bekezdésében meghatározottakat irányadónak tekintenünk, miszerint: „*A büntetés-végrehajtási szervezet a külön törvényben meghatározott szabadságelvonással járó büntetéseket, intézkedéseket, büntetőeljárási kényszerintézkedéseket, a szabadságvesztésből szabadultak utógondozását, valamint a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelői feladatokat végrehajtó állami, fegyveres rendvédelmi szerv*". Ebből látszik, hogy a Bv. Sztv. egyértelműen meghatározza az ellátandó feladatokat, emellett a bv. szervezetet az állami, fegyveres rendvédelmi szervek közé sorolja. A jogalkotó rögzíti továbbá, hogy a bv. szervezet speciális feladatkörének törvényes, jogszerű ellátásával hozzájárul, elősegíti és erősíti a közrend és a közbiztonság fenntartását.[2] Előbbiekkel kapcsolatban nem hagyhatjuk figyelmen kívül a bv. szervezet közigazgatás rendszerében való elhelyezkedéséről és feladatairól, valamint a büntetés-végrehajtási tevékenységről szakmai álláspontot megfogalmazó kortárs kutatók nézeteit sem.

A rendészet fogalmi és alkalmazási kérdéseivel összefüggő gondolatait kifejező tanulmányában Pallo József[3] a szűkebb szakterületéhez kapcsolódva, példaként a bv. szervezet feladatrendszerét állította középpontba. Álláspontja szerint, a bv. szervezet nem rendészeti szervként jelenik meg azon feladatai során, amelyekben a büntető jogterület a meghatározó, így a bv. szervezetet atipikus jegyeket mutató rendészeti

2 Bv. Sztv. 1. § (2) bekezdés
3 Pallo J. (2007)

szervként kategorizálja. Vókó György[4] „*A magyar büntetés-végrehajtási jog*" című könyvében a büntetés-végrehajtási tevékenységgel kapcsolatban kifejti, hogy azt igazságügyi igazgatási tevékenységként, az igazságszolgáltatási és más tevékenységektől elhatárolva definiálták. Azonban azáltal, hogy a bv. szervezet a Belügyminisztérium irányítása alá került, annak igazságügyi igazgatási jellege nem szűnt meg, de a rendészeti vonatkozások nagyobb hangsúlyt kaptak. Balla Zoltán[5] a rendészeti szervek által alkotott struktúrát öt alrendszerre osztotta fel a közbiztonsághoz való kötődés ereje, minősége és az ehhez rendelkezésre álló hatáskörök szerint. Elsődleges rendészeti szervként természetszerűleg a legtöbb rendészeti intézkedés, kényszerintézkedés és titkos eszközök alkalmazására jogosult általános rendőrséget (ide nem számítva a Terrorelhárítási Központot), valamint a Nemzeti Védelmi Szolgálatot jelöli meg. A bv. szervezetet a másodlagos rendészeti szervek csoportjába sorolja, amelyek álláspontja szerint az intézkedések és kényszerintézkedések szűkebb eszköztárával rendelkeznek. Finszter Géza[6] – a fentiekkel kapcsolatos kiegészítő gondolatokat nyújtva – úgy vélekedik, hogy a bv. szervezet közvetve lát el rendészeti feladatokat úgy, hogy a Bv. Sztv.-ben foglalt feladatainak végrehajtásával járul hozzá a közrend és a közbiztonság erősítéséhez. Rögzíti továbbá, hogy a bv. szervezet a bv. szervek rendjének és a fogvatartás biztonságának szavatolásához szükséges mértékben lát el rendészeti funkciókat (őrködés és a legitim fizikai erőszak monopóliuma). Ezekből következtetve arra a konklúzióra jut, hogy: *„A büntetés-végrehajtási testület a büntetés-végrehajtásra korlátozódó speciális hatáskörében rendészeti igazgatási feladatokat teljesít."*[7].

A kérdéskörrel kapcsolatban véleményt formáló kutatók idézett gondolataira figyelemmel, álláspontom szerint a büntető jogterülethez kapcsolódó büntetés-végrehajtási feladatok igazságügyi igazgatási tevékenységként azonosíthatóak, valamint pontosan ezek a tevékenységek adják a bv. szervezet speciális hatáskörét, amelyek rendészeti nézőpontból az atipikus jegyeit is képezik. Összegezve elmondható, hogy a bv. szervezet speciális hatáskörét a szabadságelvonással járó büntetések, intézkedések, kényszerintézkedések stb. végrehajtását magába foglaló igazságügyi igazgatási tevékenység adja, ugyanakkor emellett a bv. szervezet e speciális hatáskörből adódó feladatok végrehajtásának biztosítására vonatkozóan rendészeti igazgatási feladatokat is ellát. Ennek alapján úgy gondolom, hogy ezek az összetevők képezik a büntetés-végrehajtási tevékenységet.

A fent kifejtettekre figyelemmel, a bv. szervezet tevékenységének (büntetés-végrehajtási tevékenység) összetevőit az 1. ábra hivatott szemléltetni.

4 Vókó Gy. (2014)
5 Balla Z. (2017)
6 Finszter G. (2018)
7 Finszter G. (2018) p. 266.

1. ábra: A bv. szervezet tevékenységének összetevői

A büntetés-végrehajtás feladatát és célját a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) az 1. § (1) bekezdésében foglaltak szerint a következőképp határozza meg: „*A* büntetés-végrehajtás feladata a büntetési célok érvényesítése a büntetés, illetve az intézkedés végrehajtásán keresztül, azzal a célkitűzéssel, hogy a végrehajtás során az egyéniesítés szempontjait biztosítani kell annak érdekében, hogy az megfelelően szolgálja az *egyéni megelőzési célok elérését*". A speciális hatáskörben teljesítendő büntetés-végrehajtási szakfeladatokat a bv. szervezet szakterületei hajtják végre. A bv. szervezet egyes szaktevékenységeit magába foglaló egységeinek meghatározását a 21/1997. (VII. 8.) IM rendelettel kiadott Szolgálati Szabályzat (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) tartalmazza.

A bv. szervezet feladatai szakfeladatokból és a kapcsolt szakfeladatokból tevődnek össze. A jogalkotó a bv. szervezet részére öt – alapfeladatokként is felfogható – szakfeladatot állapított meg, amelyek a biztonsági, a nevelési (napjaink terminológiája szerint reintegrációs), a nyilvántartási, a foglalkoztatási, valamint az egészségügyi feladatok. A kapcsolt szakfeladatok csoportjába humánpolitikai, jogi, gazdasági, védelmi, informatikai, energetikai, munkavédelmi, tűzvédelmi, környezetvédelmi, hivatali, továbbá jogszabály alapján a bv. szervezetre háruló egyéb feladatok tartoznak.[8] A Szolgálati Szabályzat által meghatározott feladatstruktúrát a következő oldali ábra mutatja be.

Ha a Szolgálati Szabályzatban meghatározott feladatrendszert áttekintjük, látható, hogy a Bv. Sztv. által a bv. szervezet részére meghatározott feladatok a szakfeladatokban érvényesülnek, ugyanakkor azok végrehajtásának biztosításához szükséges a kapcsolt szakfeladatok ellátása is. A Szolgálati Szabályzatot megvizsgálva kitűnik, hogy a védelmi szakfeladatok a kapcsolt szakfeladatok közé kerültek besorolásra.

8 Szolgálati Szabályzat 2. § (1)-(3) bekezdés

2. ábra: A bv. szervezet Szolgálati Szabályzat által meghatározott feladatstruktúrája

Összegzésképp elmondható, hogy a bv. szervezet feladatellátásának a közrend és a közbiztonság színvonalára és minőségére gyakorolt hatása elsősorban az általa ellátott speciális terület feladatainak vonatkozásában értelmezhető. Véleményem szerint ez kiegészíthető azzal, hogy a bv. szervezet ezt a hatást az egyéb – alapesetben nem szakfeladatként a hatáskörébe utalt, ugyanakkor kapcsolt szakfeladatként létjogosultsággal bíró (például honvédelmi, katasztrófavédelmi) – feladatokban közreműködőként, együttműködőként való részvétellel képes tovább növelni, kiterjeszteni, amelynek mikéntjére részletesebben tanulmányom második részében kívánok kitérni.

A honvédelem, valamint a védelmi igazgatás rendszere

A honvédelem rendszere

Magyarország honvédelmi struktúrájának (valamint az egyes elemei közötti kooperatív működést biztosító védelmi igazgatásnak) a feltérképezése és tanulmányozása rendszerszemléletű megközelítést igényel, tekintettel arra, hogy a honvédelem össztársadalmi érdeket reprezentáló komplex szervezet-, feladat- és tevékenységrendszer. Szabályozása hierarchikusan épül fel, legfelsőbb szinten az Alaptörvény tartalmaz a haza védelmére vonatkozó – a Magyar Honvédség szervezetével, a honvédelemmel összefüggő kötelezettségekkel, feladatokkal stb. kapcsolatos – meghatározásokat. Az össztársadalmi érdeket rögzíti a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény (a továbbiakban: Hvt.) 1. §-a, melyben a honvédelem nemzeti ügyként kerül meghatározásra. E jogszabály részletesen meghatározza a honvédelem irányításában jog- és hatáskörrel rendelkező szervek körét, valamint a honvédelmi feladatokat és kötelezettségeket, amelyek alacsonyabb szintű jogszabályokban, végrehajtási szinten további kifejtésre kerülnek.

A bevezetésben a fogalmi értelmezés bemutatásával megemlített – honvédelmi struktúrát felölelő – védelemmel összefüggő rendszert is célszerű rövid vizsgálat alá vonni. Védelemnek nevezhetjük azt a cselekvést, tényt, hogy valakit, valamit védelmeznek, oltalmaznak. Véleményem szerint a védelem rendszerének részét képezi az ország védelmi képessége és az ennek fokozására irányuló cselekvések együttese (tervezés, felkészülés, szervezés, irányítás, ellenőrzés). Előbbieken kívül meghatározó jelleggel jelen vannak mind a tevékenységi, mind a szervezeti formák, a védelemre vonatkozó elvek, a védelemben résztvevő (fegyveres és polgári) szervek, valamint a védelmi erőt meghatározó potenciális tényezők (az ország geostratégiai és geopolitikai helyzete, társadalma, lakossága, gazdasági stabilitása és lehetőségei, katonai ereje stb.).

A honvédelem összetettségét támasztják alá többek között azok a jellemző ismérvei, hogy biztonság- és védelempolitikai alapelvekre épül, továbbá az ország – védelmi potenciáját átfogó és szükséges esetben aktivizáló – fegyveres, katonai erejét és a rendvédelmi, valamint a honvédelemben közreműködő egyéb szerveket, a nemzetgazdaságot, a polgári védelmet és az állampolgárokat, mint a rendszer elemeit, emellett fontos pillérként az ezek közötti koordinációt és együttműködést megvalósító védelmi igazgatást foglalja magába. A 3. ábra szemlélteti a honvédelem rendszerének főbb összetevőit.

3. ábra: A honvédelem rendszerének főbb elemei[9]

Az előbbiekben bemutatott, kiterjedt komplexitás rávilágít arra, hogy a honvédelem túlmutat a szűk értelemben vett katonai erők és képességek alkalmazásán. Megmutatkozik, hogy a védelemben résztvevők feladatai nem korlátozódnak az idegen hatalom általi agresszió elhárítására, hanem Magyarország biztonság- és védelempolitikai alapelveiben nevesített és potenciálisan meglévő kockázatok és veszélyforrások aktivizálódásának, illetve eszkalálódásának elhárításában jelentkező feladatokra is kiterjednek. Ennek keretében kalkulálni kell az Alaptörvényben rögzített belső rendészeti, katasztrófa-elhárítási

9 Forrás: Hülvely L. (2011), szerkesztve

és humanitárius segítségnyújtási kihívásokkal, valamint a terrorizmus veszélyével összefüggő különleges jogrendi helyzetek életbelépésekor jelentkező, illetve jogszabályban megállapított egyéb válsághelyzetek esetén adódó feladatokkal egyaránt, amelyek kezelése a honvédelmi rendszer elemeinek aktív közre- és együttműködését igénylik. Mindezek alapján egyértelműen láthatóvá vált, hogy honvédelem alatt nem kizárólag az ország szuverenitásának és területi épségének megőrzésére rendeltetett Magyar Honvédség által megtestesített katonai erőt értjük. Ennek következtében a honvédelmi képességek kialakításához, fenntartásához és fejlesztéséhez összkormányzati együttműködéssel való irányítás keretében az egyes szaktárcák által irányított szervezetek, a válságkezelésben érintett egyes ágazatok, beavatkozó erők és egyéb közreműködők kooperációja, valamint a civil szféra felkészültsége is szükséges. Az állam biztonságára különösen nagy hatást gyakorló honvédelem területén kiváltképp nagy fontossággal bír a demokratikus állami intézményrendszernek megfelelően a tevékenységi és a szervezetrendszer alkotmányos és törvényi szabályozásának megléte is.

A különleges jogrend, valamint az azt közvetlenül megelőző időszakok

A honvédelem rendszerének, és így a védelmi igazgatás rendszerének szabályozási kereteit elsősorban Magyarország Alaptörvénye, továbbá más, a területet szabályozó alacsonyabb rendű jogszabályok adják. Természetesen ezekkel a jogszabályokkal szemben is alapvető követelmény, hogy az Alaptörvényben szabályozottakkal ellentétesek nem lehetnek. Elvárható, hogy az alkotmányos szinten meghatározott, különböző honvédelemmel és védelmi igazgatással összefüggő jogintézményekkel összhangban kerüljenek kialakításra, az azokkal életre hívott további szabályozási igényeknek történő megfelelésre tekintettel. Hazánkban az Alaptörvényben kerülnek meghatározásra rendkívüli helyzetek esetén, az arra jogkörrel rendelkező által kihirdethető, a normál jogrendtől (békeidőszaktól) eltérő jogrendi helyzetek, melyek – a védelmi igazgatás összetevőjeként – a különleges jogrendet alkotják.

Különleges jogrend kihirdetése esetén, az államszervezet általános működésétől való eltérés részlegesen és ideiglenesen történhet, amelynek során a kormányzati és közigazgatási szervezetrendszer felépítése, működése módosul, továbbá feladat- és hatásköre átrendeződik. Mindez együtt járhat a gazdasági folyamatokba való beavatkozással és az alapvető jogok gyakorlásának felfüggeszthetőségével és korlátozásának lehetőségével. A különleges jogrendi időszakok közös jellemzője továbbá, hogy a normál jogrendi időszaktól eltérőek és ezen időszakok alatt törvényrontó vagy törvénypótló rendelkezések hozhatóak rendelettel, illetve az igazságszolgáltatás tevékenységrendszere is átalakulhat (pl.: rögtönbíráskodás). Szintén a különleges jogrend sajátossága, hogy a védelmi igazgatás egyes szereplőinek (pl.: minisztériumok, központi államigazgatási szervek, rendvédelmi szervek stb.) szervezeti és működési szabályzata a különleges jogrendi feladatoknak megfelelően – a feladatok hatékonyabb végrehajtása érdekében

– módosulhat, kiegészülhet, valamint szervezeti egységeik összevonására vagy újak létrehozására is sor kerülhet. Azonban az Alkotmánybíróság működése, valamint az Alaptörvény alkalmazása nem korlátozható. Ezen túlmenően a meghatározott egyes alapvető jogok sem korlátozhatóak és nem függeszthetőek fel aránytalanul.[10] A különleges jogrend jelenlegi szabályozás szerinti hat elemét a rendkívüli állapot, a szükségállapot, a megelőző védelmi helyzet, a terrorveszélyhelyzet, a váratlan támadás és a veszélyhelyzet képezi.[11] Az Alaptörvényben ezek kihirdetésének alapvető szabályai és ismérvei meghatározásra kerültek, ugyanakkor ezek közül a rendkívüli állapot, a szükségállapot, a megelőző védelmi helyzet, a váratlan támadás és a terrorveszélyhelyzet további szabályozása a Hvt.-ben, a veszélyhelyzet vonatkozásában pedig a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvényben (a továbbiakban: Kat. tv.) történik. Lakatos László tanulmányaiban a különleges jogrendről meghatározó összefoglalást tett és ennek során tipizálta annak elemeit is. Nézetei alapján, a különleges jogrend hat elemét és jellemzőiket a következő oldali ábrán táblázatos formában szemléltetem.

Fentiek áttekintésével láthatóvá válik, hogy a különleges jogrend jelenlegi szabályozása a biztonságra vonatkozó fenyegetéseket katonai és civil (honvédelmi és rendvédelmi) oldalról, valamint külső és belső irányultság alapján, átfogóan igyekszik megközelíteni és lefedni. Ugyanakkor elmondható az is, hogy a különleges jogrend alaptörvényi szinten bonyolult és túlszabályozottságot mutat a hat különböző különleges jogrend szerinti időszak definiálása miatt.[12]

Előbbieken túl, léteznek különleges jogrendet el nem érő normál jogrendi helyzetek is, amelyek a különleges jogrendet nagy valószínűséggel, de nem feltétlenül megelőző időszakok. Ezek tehát olyan helyzetek, amelyek során már korlátozott mértékű rendkívüli intézkedések hozhatók. Ilyen helyzet a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet, az egészségügyi válsághelyzet, a honvédelmi veszélyhelyzet, a katasztrófaveszély, valamint a terrorfenyegetettség. Véleményem szerint ezeket bizonyos esetekben tekinthetjük a különleges jogrend „előfutárainak" is, mivel kihirdetésükkel olyan helyzetek kezelésére hivatottak, amelyek korlátozott mértékű rendkívüli intézkedések bevezetését igénylik, ugyanakkor az adott helyzetek súlyossági szintjének megállapításából következően, a kezelésükhöz különleges jogrendi időszak bevezetésére – a körülményekből adódóan – még nincs szükség. Viszont, ha ezek a rendkívüli helyzetek tovább eszkalálódnak, akkor a különleges jogrend kihirdetésének, és azt követően a további rendkívüli intézkedések bevezetésének lehetősége rendelkezésre áll. Úgy vélem, hogy ezekkel a már normál jogrendben alkalmazható, korlátozott mértékű rendkívüli intézkedések

10 Baán M. és mtsai. (2014) p. 46-47.
11 Lásd: Magyarország Alaptörvénye 48-54. cikk
12 Hornyacsek J., Kádár P. és mtsai. (2019) p. 16-18.

Felszámolásért felelős védelmi szervek jellege	Honvédelmi jellegű			Rendvédelmi jellegű		
Alkotmányos minősítés	Rendkívüli állapot (49. cikk)	Megelőző védelmi helyzet (51. cikk)	Váratlan támadás (52. cikk)	Szükségállapot (50. cikk)	Terror-veszélyhelyzet (51/A. cikk)	Veszélyhelyzet (53. cikk)
Kiváltó ok jellege, iránya	Külső veszély	Külső veszély	Külső veszély	Belső veszély (társadalmi konfliktus)	Belső veszély	Külső és belső ipari és természeti katasztrófa
Kiváltó ok jellemzői alapján	Társadalmi típusú	Társadalmi típusú	Társadalmi típusú	Társadalmi típusú	Társadalmi típusú	Katasztrófa típusú
Alkotmányos tényállás	Hadiállapot Háborús veszély	Külső fegyveres támadás veszélye, Szövetségi kötelezettség végrehajtása	Külső fegyveres csoport váratlan támadása	A törvényes rend megdöntésére, a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló cselekmények	Terrortámadás jelentős és közvetlen veszélye, Terrortámadás	Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető elemi csapás vagy ipari szerencsétlenség, valamint ezek következményeinek az elhárítása.
Hatalmi centrum	OGY-Honvédelmi Tanács	Kormány	Kormány	OGY- Köztársasági Elnök	Kormány	Kormány

4. ábra: Különleges jogrend elemeinek tipizálása[13]

megtételének lehetőségét biztosító jogintézményekkel garantálható a fokozatosság az egyes rendkívüli helyzetek kezelése során, és így biztosítható az, hogy az adott helyzet kezelésére hivatott rendkívüli intézkedések szükséges mértéke kerüljön alkalmazásra. Előbbiek ismertetését követően úgy gondolom, hogy a különleges- és normál jogrendi helyzetek a védelmi igazgatás bemutatásának előkészítéséhez szükséges mértékben felvázolásra kerültek, így azok egyenkénti, mélyebb vizsgálatára és elemzésére – a terjedelemi korlátokra is figyelemmel – tanulmányomban nem kerül sor.

13 Az ábra Lakatos László tanulmányaiban foglaltak alapján került szerkesztésre.

A védelmi igazgatás és elemei

Mielőtt a védelmi igazgatás elemeivel, felépítésével és a közigazgatásban elfoglalt helyével foglalkoznánk, feltétlenül szükséges a védelmi igazgatás fogalomkörének tisztázása, melyről az előbbi alfejezetekben részletezett információk alapján már lehet némi sejtésünk. A Hvt. 80. § 32. pontja egyértelműen meghatározza a védelmi igazgatás fogalmát, amely az összetevői szerinti bontásban a következő:

- *„A közigazgatás részét képező feladat- és szervezeti rendszer, amely*
- *a Kormány – a honvédelemért felelős miniszter útján gyakorolt – irányítása mellett*
- *a Magyarországot veszélyeztető fenyegetésekkel és támadásokkal szemben az állam feladatainak megvalósítására létrehozott, valamint*
- *egyes védelmi feladatok ellátásra kijelölt közigazgatási szervek által végzett tervező, végrehajtó, rendelkező tevékenység."*

A védelmi igazgatás megfelelő felépítését és működését a releváns alapelvek érvényre jutása biztosítja. A védelmi igazgatás alapelvein az országos szintű védelmi rendszer létrehozásának, felkészítésének, működtetésének, irányításának és vezetésének érdekében megfogalmazott, a védelmi tevékenységet és feladatellátást biztosító általános érvényű tételek, következtetések összességét értjük. A Hvt. 1. §-ban meghatározott kiindulási alapok megfogalmazásából, továbbá a biztonság- és védelempolitikai alapelvekből[14] kiindulva, a védelmi igazgatás alapelvei közé az alábbiak tartoznak:

- nemzeti, szövetségi és össztársadalmi jelleg;
- védelmi orientáltság;
- működőképesség és arányosság;
- összkormányzati felelősség;
- nemzetközi egyezmények tiszteletben tartása.

Az előbbi alapelveknek történő megfelelés és azok megvalósításának érdekében a védelmi igazgatással szemben a következő követelmények határozhatók meg:

- a jogállamiság viszonyainak feleljen meg a védelmi igazgatás szerveinek és szervezeteinek tevékenysége;
- az adott időszaknak megfelelően érvényesüljön a védelmi igazgatási szervek tervező, felkészítő, rendelkező és végrehajtó tevékenysége;

14 Lásd: 94/1998. (XII. 29.) OGY határozat a Magyar Köztársaság biztonság és védelempolitikájának alapelveiről

- a védelmi igazgatás integrált rendszerként foglalja magában a különleges jogrend bevezetését igénylő időszakok feladatait, továbbá az időszakok kezeléséhez szükséges mértékű működőképességének elérését a helyzet által megkívánt legrövidebb időn belül biztosítsa;
- a védelmi igazgatás szervezet- és eszközrendszere modulszerűen legyen alkalmas a különleges jogrendben és az azt közvetlenül megelőző időszakokban megoldandó feladatok és tevékenységek ellátására;
- a nemzetgazdaság felkészítése biztosítsa annak működőképességét a veszélyeztetettség különböző fokozatainak bekövetkezése esetén is, mindemellett működése feleljen meg a piacgazdaság követelményeinek;
- a védelmi igazgatási rendszer készenlétének fenntartása biztosítsa az országot ért veszélyek és fenyegetések elhárítását, ami egyrészt az azokra való rugalmas, differenciált reagáló képességet, másrészt a védelmi rendszabályok időbeni bevezetési képességének fenntartását jelenti;
- csak a legfelsőbb állami vezetés döntésének függvénye lehet a védelmi igazgatás szervezetrendszerének (és egyes elemeinek) valamely fenyegetettség esetén adódó helyzet kezelése céljából történő átállítása (aktivizálása), valamint az ezzel összefüggő védelmi rendszabályok foganatosítása;
- a védelmi igazgatás rendszerének szükség szerinti igénybevételének biztosítania kell az ország belső fenyegetettségének megszüntetését is.

Megállapítható, hogy a fent felsorolt alapelvek és az azok teljesítése érdekében meghatározott követelmények rendkívüli időszakokban történő érvényesítése az ország honvédelmi rendszerének részét képező, egyben az államszervezet normál (béke-) időszaki működésétől eltérő és sajátos szervezeti-hatásköri feladatrendszerrel rendelkező közigazgatási forma és szervezetrendszer – a védelmi igazgatás – működését igénylik.

A védelmi igazgatás szervezetek és feladatok kombinációja, amelynek alapfunkcióját az állam védelmi feladatainak ellátásában történő közreműködés és rendelkező tevékenység képezi, valamint ezekkel összefüggésben a honvédelmi, katasztrófavédelmi és polgári védelmi, továbbá a rendvédelmi, védelemgazdasági és lakosság ellátási stb. feladatok és az azokhoz kapcsolódó tervezési, irányítási, és koordináló tevékenységek. Magában foglalja a következőkben részletezett, egymással kölcsönhatásban lévő alrendszereit, melyek közül bármelyik megváltozása a többi elem megváltozását is eredményezi.[15]

A Hvt. 80. § 12. pontja szerint a honvédelmi igazgatás a védelmi igazgatás részét képező feladat- és szervezetrendszer. Ennek keretében az ország védelmére létrehozott, valamint e feladatra kijelölt közigazgatási szervek, továbbá a honvédelemben közreműködő más szervek ellátják a Hvt.-ben meghatározott keretek között a törvény alapján létrehozott

15 Hornyacsek J., Kádár P. és mtsai. (2019) p. 88.

jogalanyok és minden Magyarországon tartózkodó ember, valamint az állampolgárok honvédelemre való felkészítésével, az országvédelemmel és a honvédelmi kötelezettségek teljesítésével kapcsolatos feladatokat.

A katonai igazgatás a Hvt. 80. § 20. pontjában kerül definiálásra, a közigazgatási szervek jogilag szabályozott és a honvédelmi igazgatás részét képező és a haza fegyveres védelme feltételeinek megteremtése és megvalósítása érdekében történő tevékenységeként. Ez a jogalanyok honvédelmi kötelezettségeinek és önként vállalt honvédelmi feladatainak tervezésére, valamint a kötelezettségek és a vállalt feladatok végrehajtására irányul.

Míg az előbbi fogalmakat jogszabályban, az értelmező rendelkezések között a jogalkotó meghatározta, addig a katasztrófavédelmi igazgatás fogalma ilyen módon nem került egyértelműsítésre, így azzal kapcsolatosan egyelőre a szakértők és az e területet kutató szakemberek álláspontjára hagyatkozhatunk. Muhoray Árpád[16] a Katasztrófamegelőzés I. című egyetemi jegyzet harmadik fejezetében ad információt a katasztrófavédelmi igazgatás rendszeréről, helyéről, valamint szerepéről. Ezzel kapcsolatosan kifejti, hogy a katasztrófavédelmi igazgatás része a védelmi igazgatásnak, ezáltal a közigazgatásnak, és mindezek mellett a belügyi igazgatásnak is. Az ezt követő okfejtésében megmutatkozik, hogy a katasztrófavédelmi és polgári védelmi feladatok ellátására a honvédelmi feladatok végrehajtása során is szükség van, ennek szemléltetése céljából a fegyveres összetűzések időszakában történő lakosságoltalmazás példáját hozza. Mindezzel alátámasztja, hogy a katasztrófavédelem és így a katasztrófavédelmi igazgatás komplex feladat, amely a védelmi igazgatástól elválaszthatatlan, annak szerves részét képezi. Emellett a hivatásos katasztrófavédelmi szerv része a belügyi igazgatásnak, tekintettel arra, hogy belügyi irányítás alatt áll, valamint az államigazgatásban betöltött szerepe alapján a rendvédelmi szervek közé sorolhatjuk.

Előbbi fogalmak tisztázását és vizsgálatát követően – azok könnyebb áttekintése céljából – a következő ábra szemlélteti a védelmi igazgatás, a honvédelmi igazgatás, a katonai igazgatás, valamint a katasztrófavédelmi igazgatás elhelyezkedését és egymáshoz való viszonyát a közigazgatás rendszerében.

Az ábrából láthatóvá válik a védelmi igazgatás elhelyezkedése, továbbá rendszerének alkotóelemei, amellyel kapcsolatosan elmondható, hogy a kormányzati szinten megvalósuló felelősségi, irányítási stb. jogkörökhöz, és így a védelmi igazgatás rendszeréhez a honvédelmi szakigazgatás (honvédelmi ágazat) a honvédelmi igazgatás oldaláról, a belügyi szakigazgatás (belügyi ágazat) a katasztrófavédelmi igazgatás oldaláról adódik hozzá. Fontos megjegyezni, hogy a Hvt. 18. § (1) bekezdése alapján a belügyi oldal is részt vesz (a hivatásos katasztrófavédelmi szerven kívül még a többi rendvédelmi szerv

16 Muhory Á. (2016)

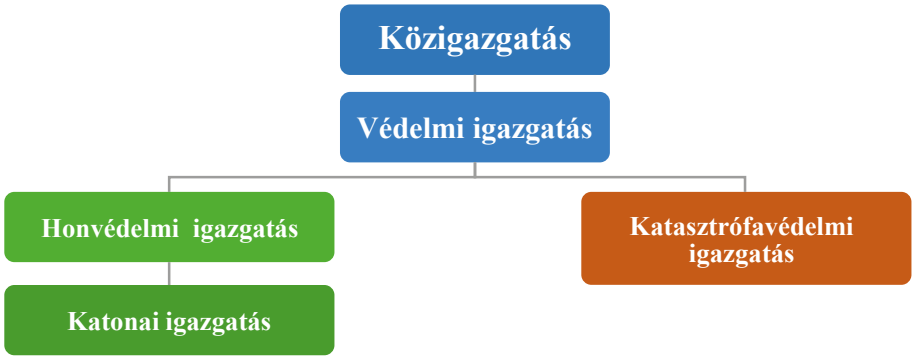

5. ábra: A védelmi igazgatás, a honvédelmi igazgatás, a katonai igazgatás, valamint a katasztrófavédelmi igazgatás elhelyezkedése és egymáshoz való viszonya a közigazgatás rendszerében (szerkesztve)

is közreműködőként) a honvédelmi feladatok ellátásában, emellett pedig az Alaptörvény 45. cikk (3) bekezdése szerint a katasztrófák megelőzésében, következményeik elhárításában és felszámolásában a Magyar Honvédség is közreműködik (honvédelmi katasztrófavédelmi rendszer[17]).

Mindezek mellett úgy gondolom, hogy a rendvédelmi szervek által végzett, rendészeti igazgatási feladatok is hozzájárulnak a védelmi igazgatási tevékenységek megfelelő ellátásához, amelyek végrehajtása normál (béke-) időszakban és a különleges jogrend alatt egyaránt nagy jelentőséggel bír.

A védelmi igazgatás központi, területi és helyi irányítása

A védelmi igazgatás szervezetrendszerének összetevője a védelmi igazgatás civil és fegyveres oldala.[18] A civil oldalon megkülönböztetünk: országos, területi és helyi szerveket. Országos szerv az Országgyűlés (Honvédelmi Tanács), a Köztársasági elnök, a Kormány, a Miniszterek, a Minisztériumok és az országos hatáskörű szervek. Területi szervek a Megyei Védelmi Bizottságok és a Fővárosi Védelmi Bizottság (a továbbiakban együtt: MVB), valamint helyi szervek a Helyi Védelmi Bizottságok (a továbbiakban: HVB), illetve települési szinten a polgármesterek. A védelmi igazgatás fegyveres oldalát – az előző alfejezetben ismertetett – katonai igazgatást (belső igazgatási feladatokat) ellátó szervek képezik úgy, mint: Magyar Honvédség Parancsnoksága, illetve a hadkiegészítő parancsnokságok.

17 Lásd: 1/2019. (I. 31.) HM rendelet a honvédelmi ágazat katasztrófák elleni védekezésének irányításáról és feladatairól

18 Civil oldalként a védelmi igazgatás nem katonai szereplőit, míg fegyveres oldalként Magyar Honvédség szerveit értem.

Fentiekben foglaltak alapján tehát, a védelmi igazgatással összefüggő feladatok és tevékenységek ellátása központi, területi és helyi szinten történik. Magyarország legfőbb törvényhozó szerve, az Országgyűlés feladata országos szinten a védelmi igazgatás rendszerével összefüggő meghatározásokat tartalmazó törvények megalkotása, valamint olyan döntések meghozatala, amelyek hazánk haderejének katonai műveletek során történő alkalmazására irányulnak. A védelmi igazgatás fogalmi meghatározása szerint az általa megtestesített feladat- és szervezetrendszer irányítása, működtetése Magyarország legfőbb közigazgatási szervének, a Kormánynak a feladata. Ez ésszerű, hiszen a Kormánynál összpontosulnak a közigazgatás részét képező államigazgatás minden területére vonatkozó feladat- és hatáskörök. A Kormány – az irányítási jogkörének gyakorlását elősegítő – kettő fő szervet működtet, amelyek javaslattételi, véleményezési és tanácsadói tevékenységet látnak el. Az egyik ilyen szerv a Honvédelmi Igazgatási Koordinációs Tárcaközi Munkacsoport (a továbbiakban: HIKOM), a másik pedig a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság (a továbbiakban: KKB).[19]

A két szerv elnevezése is arról árulkodik, hogy melyiknél összpontosulnak a honvédelmi igazgatással összefüggő és melyiknél a katasztrófavédelemmel kapcsolatos védelmi igazgatási feladatok. Mindkettő szervről kormányhatározat és annak mellékleteként kiadott szervezeti és működési szabályzat rendelkezik, működésük részletes szabályait saját maguk állapítják meg ügyrend kiadásával.

A HIKOM az 1525/2013. (VIII. 12.) Kormányhatározatban foglaltak szerint a Kormány javaslattevő, véleményező, tanácsadói tevékenységet végző szerve. A HIKOM szervezeti és működési szabályzatában meghatározásra kerültek a HIKOM feladatai, összetétele, valamint a Kormány részére történő javaslattételi, véleményező, és tanácsadói tevékenysége. Külön-külön meghatározásra kerültek a felkészülés időszaka alatti, valamint a honvédelmi típusú különleges jogrendek alatti feladatai, melyet a szabályozás részletesen tartalmaz. A Kormány döntését szükségessé tevő kérdésekben a Kormány részére előterjesztést készít a véleményéről, melynek benyújtója a Honvédelmi Miniszter. A HIKOM-ot a honvédelmi miniszter által kijelölt politikai vagy szakmai felsővezető vezeti. Tagjai a fenti kormányhatározatban nevesített állami vezetők, valamint nemzetbiztonsági szervezetek és a meghatározott rendvédelmi szervek vezetői által delegált, továbbá a HIKOM vezetője által felkért, legalább főosztályvezetői vagy annak megfelelő kinevezéssel, beosztással rendelkező szakértők. A HIKOM-ba az általános Rendőrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok, a Terrorelhárítási Központ, az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság, valamint a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) vezetője részéről kerül szakértő delegálásra a szabályzás szerint.

19 Hornyacsek J., Kádár P. és mtsai. (2019) p. 89.

A Kat. tv. 7. §-a meghatározza, hogy a Kormány a katasztrófavédelemmel kapcsolatos döntéseinek előkészítése, továbbá a felkészülési, megelőzési, védekezési és helyreállítási feladatok összehangolt végrehajtása érdekében kormányzati koordinációs szervet (KKB) működtessen. A KKB feladatairól, a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Kat. vhr.), valamint létrehozásáról, szervezeti és működési rendjéről az 1150/2012. (V. 15.) Kormányhatározat (a továbbiakban: KKB Korm. határozat) rendelkezik, amelynek 2-4. pontjai szerint a KKB elnöke a Belügyminiszter, tagjai a meghatározott állami vezetők, valamint a Belügyminisztérium közbiztonsági főigazgatója és az atomenergia felügyeletéért felelős központi államigazgatási szerv vezetője. A KKB ülésén állandó jelleggel, tanácskozási joggal vesz részt a BM OKF főigazgatója, az országos rendőrfőkapitány, a Magyar Honvédség parancsnoka, a KKB Tudományos Tanácsának elnöke, a KKB Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központjának (a továbbiakban: NVK) vezetője, valamint a KKB adminisztratív feladatait ellátó szervezeti egység vezetője, valamint a Belügyminisztérium közbiztonsági főigazgatója által kijelölt, a Belügyminisztérium állományába tartozó, vezetői munkakört betöltő személy.[20] A KKB elnökének döntése és meghívása alapján a KKB ülésén részt vehet a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka is tanácskozási joggal. A 6. ábra mutatja be a KKB-t érintő jogszabályi alapokat, valamint a KKB felépítését és szerveit.

6. ábra: A KKB jogszabályi alapjai és szervei[21]

20 KKB Korm. határozat 5. pont

21 Forrás: https://www.katasztrofavedelem.hu/33311/kkb-koordinacio (Letöltés ideje: 2020.01.05., szerkesztve)

A 6. ábrából megmutatkozik, hogy a KKB három szervet működtet. Adminisztratív szerveként a BM OKF-en működő szervezeti egység végzi az adminisztratív feladatokat, amelyek például a munkatervek, a rendes és a rendkívüli ülések, valamint a határozatok és egyéb KKB hatáskörébe tartozó ügyek előkészítése.

A KKB operatív munkaszervét képező NVK a katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos feladatok végrehajtásának összehangolását és támogatását látja el. Az NVK nem folyamatos működésű szerv. Működése a BM OKF főigazgatója általi elrendelés esetén lehet részleges (a BM OKF bázisán), valamint a KKB elnöke (halaszthatatlan esetben a BM OKF főigazgatója) általi elrendelés esetén teljes (a Belügyminisztérium bázisán teljes állománnyal). Részleges és teljes működése egyaránt 24 órás, folyamatos munkarendben és az ügyrendjében meghatározottak szerint történik, a KKB elnöke által kinevezett NVK vezető irányításával. Az NVK-ban a feladatokat a katasztrófák elleni védekezésben részt vevő központi államigazgatási szervek (minisztériumok, rendvédelmi szervek, Magyar Honvédség stb.) állományából kijelölt szakemberek, valamint meghívott szakértők látják el, emellett biztosítják a folyamatos kapcsolattartást saját szervezetükkel.[22]

A tudományos munkaszerv a Tudományos Tanács, amely a KKB tevékenységének tudományos támogatását szolgálja. Tagjai a KKB elnökének felkérésére végzik feladataikat, melyek a katasztrófák elleni védekezéssel kapcsolatos tudományos és tudományszervezési tevékenységek.

A nukleárisbaleset-elhárítással összefüggően a 167/2010. (V. 11.) Kormányrendelet 1. §-ában meghatározott országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszer (a továbbiakban: ONER) feladata az atomenergia békés célokra való felhasználása során bekövetkező radiológiai, nukleáris események elhárítására való felkészülés, a bekövetkezett esemény következményeinek csökkentésének, megszüntetésének biztosítása. Az ONER irányításával kapcsolatos feladatokat a KKB látja el. Az atomenergia felügyeletéért felelős központi államigazgatási szerv – az érintett államigazgatási szervek bevonásával – munkacsoportot működtet Felsőszintű Munkacsoport (a továbbiakban: FMCS) néven, amelynek feladata a BM OKF Központi Veszélyelhárítási Terv részét képező Országos Nukleárisbaleset-elhárítási Intézkedési Terv és az ONER szervek hatékony működésbeli összehangolásának biztosítását célzó műszaki-tudományos dokumentum rendszeres felülvizsgálata.[23]

A Megyei (Fővárosi) Védelmi Bizottság képezi a védelmi igazgatás területi szintjét, amely a kormány irányítása alatt közigazgatási szervként működik. Ellátja – a meghatározott

22 KKB Korm. határozat 12-18. pont
23 167/2010. (V. 11.) Kormányrendelet 3. §

illetékességi területén – a törvényben és kormányrendeletben a honvédelmi felkészítéssel és katasztrófavédelemmel kapcsolatosan megállapított feladatait. Irányítja a helyi védelmi igazgatási szervek és a védelemben részt vevő más szervek védelmi felkészítését. A védelmi feladatok tekintetében koordinációs, valamint a hatáskörébe utalt kérdésekben döntési tevékenységet végez.[24]

A helyi védelmi bizottság szintén közigazgatási szervként, a megyei védelmi bizottság irányításával, helyi szinten, az illetékességi területén hajtja végre a védelmi feladatok koordinálását (honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatokra történő felkészítés és azok helyi szintű végrehajtása). A helyi védelmi bizottság felügyelete és koordinálása mellett települési szinten a polgármester látja el a honvédelemmel és katasztrófavédelemmel kapcsolatos felkészítési tevékenységet, valamint irányítja és összehangolja azok végrehajtását.[25]

Úgy gondolom, hogy Magyarország honvédelmi és védelmi igazgatási rendszerének, és azt megelőzően a bv. szervezetnek és feladatainak általános szintű ismertetését követően, már a kellő információk és alapismeretek birtokában vehetjük majd górcső alá a bv. szervezet és a védelmi igazgatás rendszerének kapcsolódási területeit és annak lényegi pontjait, a bv. szervezet védelmi tevékenységét, valamint az ezzel kapcsolatos feladatait, mely jelen tanulmány 2. részében, a Börtönügyi Szemle következő számában lesz olvasható.

Felhasznált irodalom

1/2016. (IV. 15.) BvOP utasítás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága Szervezeti és Működési Szabályzatáról.

1/2016. (IV. 29.) KKB határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság ügyrendjének és a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság Nemzeti Veszélyhelyzet-kezelési Központ ügyrendjének elfogadásáról.

2/2016. (II. 25.) BM utasítás a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek értesítési rendjéről.

3/2016. (II. 25.) BM utasítás a Belügyminisztérium és a belügyminiszter által irányított szervek készenlétbe helyezésének, különleges jogrendi feladatokra való felkészülésének és ellenőrzésének rendjéről.

III. Genfi Egyezmény - A hadifoglyokkal való bánásmódra vonatkozóan Genfben, 1949. augusztus 12-én kelt egyezmény

16/2013.(V. 9.)BM rendelet a belügyminiszter feladatkörét érintő ágazati honvédelmi feladatokról.

16/2014. (XII. 19.) IM rendelet a szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól.

24 Hornyacsek J., Kádár P. és mtsai. (2019) p. 89-90.

25 Hornyacsek J., Kádár P. és mtsai. (2019) p. 90.

21/1997. (VII. 8.) IM rendelet a büntetés-végrehajtási szervezet Szolgálati Szabályzatáról.

30/2015. (VI.16.) BM rendelet a belügyminiszter irányítása alatt álló rendvédelmi feladatokat ellátó szerveknél a hivatásos szolgálati beosztásokról és a betöltésükhöz szükséges követelményekről.

43/2014. (VIII. 19.) EMMI rendelet az egészségügyi intézmények egészségügyi válsághelyzeti terveinek tartalmi követelményeiről, valamint egyes egészségügyi tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról.

62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól.

94/1998. (XII. 29.) OGY határozat a Magyar Köztársaság biztonság és védelempolitikájának alapelveiről

94/2018. (V. 22.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről

167/2010. (V. 11.) Korm. rendelet az országos nukleárisbaleset-elhárítási rendszerről.

234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról.

290/2011. (XII. 22.) Korm. rendelet a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról.

1061/2014. (II. 18.) Korm. határozat a védelmi igazgatás tervrendszerének bevezetéséről.

1150/2012. (V. 15.) Korm. határozat a Katasztrófavédelmi Koordinációs Tárcaközi Bizottság létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról.

1525/2013. (VIII. 12.) Korm. határozat a Honvédelmi Igazgatási Koordinációs Tárcaközi Munkacsoport létrehozásáról, valamint szervezeti és működési rendjének meghatározásáról.

1824/2015. (XI. 19.) Korm. határozat a terrorizmus elleni küzdelem feladatainak egységes végrehajtási rendjéről.

1995. évi CVII. törvény a büntetés-végrehajtási szervezetről.

2013. évi CCXL. törvény a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról.

A büntetés-végrehajtási szervezet honvédelmi intézkedési terve

A büntetés-végrehajtási szervezet veszély-elhárítási feladatterve

Baán Mihály – Bors István – Hári László – Csiffáry Tamás – Kocsis Lajos – Szentes László (2014): Magyarország védelmi igazgatása a közigazgatás új környezetében. Szerkesztette: László Szentes. Budapest: Zrínyi Kiadó.

Balla Zoltán (2017): A rendészet alapjai és egyes ágazatai. Budapest: Dialóg Campus Kiadó.

Finszter Géza (2018): Rendészettan. Budapest: Dialóg Campus Kiadó.

Gazdag Ferenc – Remek Éva (2018): A biztonsági tanulmányok alapjai. Budapest: Dialóg Campus Kiadó.

Hornyacsek Júlia – Kádár Pál – Keszely László – Lakatos László – Muhoray Árpád (2019): A védelmi igazgatás működésének gyakorlati tapasztalatai napjaink kihívásainak tükrében Szerk.: Hornyacsek Júlia Budapest: Dialóg Campus Kiadó

Hornyacsek Júlia – Kádár Pál – Keszely László – Lakatos László – Muhoray Árpád – Petruska Ferenc (2019): A védelmi igazgatás rendszere és a honvédelmi igazgatással való kapcsolatának elméleti és gyakorlati összefüggései. Szerk.: Hornyacsek Júlia Budapest: Dialóg Campus Kiadó.

Hülvely Lajos előadása (2011)

Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)

Muhoray Árpád (2016): Katasztrófamegelőzés I. Budapest: NKE Szolgáltató Nonprofit Kft.

Pallo József (2007): „Gondolatok a rendészet fogalmi és alkalmazási kérdéseiről." in Börtönügyi Szemle Budapest, Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, 26. évfolyam 2. szám: 33-40.

Szalai Tímea (2014., Szerk.): A Büntetés-végrehajtási Szervezet 2013. évi évkönyve. Budapest: Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága.

Vókó György (2014): A magyar büntetés-végrehajtási jog. Budapest: Dialóg Campus Kiadó.

Várkonyi Zsolt Kristóf – Bóka Tibor

Interjú Bóka Tibor plébánossal

A büntetés-végrehajtási szervezet a Szent Adorján Millenniumi Emlékév (1019-2019) eseményei során Zalaapátiban, a Szent Adorján és Szent Őrangyalok-templomának plébánosával és a hívekkel közösen ünnepelte Szent Adorján napját. Az esemény előkészítésében kiemelkedő szerepet vállalt Bóka Tibor plébános úr, aki az idei év augusztusától már más plébániában tölt be szolgálatot. Ezzel az interjúval szeretnénk bemutatni és megköszönni a plébános úr tevékenyégét, rámutatva a Zalaapátiban található Szent Adorján templom jelentőségére, valamint arra, hogy a Szent Adorján Millenniumi Emlékév programjai az idén is folytatódnak Zalaapátiban és Zalaváron.

Várkonyi Zsolt Kristóf: Kérem, mutatkozzon be röviden, és mutassa be a Zalaapáti Szent Adorján és Szent Őrangyalok-templomot.

Bóka Tibor: Bóka Tibor plébános vagyok. 2004. július 2-án, Pápán szentelt pappá Dr. Márfi Gyula érsek atya. 2 év keszthelyi káplánság után 2006 augusztusától vagyok Sármellék plébánosa, 2007 novemberétől pedig a Zalaapáti Plébánia vezetését is megkaptam. Az idei évben változás állt be az életemben, 2020. augusztus 1-jétől

alsópáhoki plébános lettem, és Zalaapáti lelkipásztori ellátását Cséry Gergő atyára bízta Dr. Udvardy György érsek atya. Nem egész 13 évig végeztem lelkipásztori szolgálatot Zalaapátiban. Zalavár bencés apátsága a középkorban a török hódoltságig Zalaváron, az egykori vármegyeközpont falai között volt található. A háborúskodások miatt a bencés konvent élete 1575 táján szűnt meg. 1715-ben az ausztriai Göttweig apátsága kezelésébe került, amely – a pannonhalmi főapát kérésére – kifizette a bécsi Neoacquistica Commissiónak a fegyverváltságot és átvette az apátság ingatlanjait. Tekintettel arra, hogy ebben az időben Zalavár-Vársziget mocsaras területen volt, az év nagy részében víz alatt, a Zalavári Bencés Apátság közeli birtokán, az attól hét km-re fekvő Zalaapátiban épült fel a monostor, amely egészen 1950-ig megtartotta a Zalavári Bencés Apátság nevet. Füssy Tamás Zalaapátiban élt, mint a többi bencés szerzetes, amikor az apátság perjeleként megírta a Zalavári Apátság történetét.

Zalaapáti csakúgy, mint a környék, elnéptelenedett. Először telepeseket kellett hozni, főleg Ausztriából, akik megművelték a földeket és gondozták az erdőket. Az építkezés 1753-ban kezdődött meg és 1757-re fejeződött be. 1758-ban a vasvári káptalan visszaszármaztatta a kapornaki és zalavári levéltárat, amely a konvent és a levéltár számára 1753 és 1756 között épült új épületben került elhelyezésre. 1774. május 8-án azonban a tűz mindent elpusztított: a templomot, a monostort és a gazdasági épületeket, a hiteleshelyi levéltár azonban szerencsésen megmenekült. Az újjáépítést Göttweig kölcsönéből kellett megindítani.

A templom 1777 és 1781 között készült el, négy oltárképet a kremsi Martin Johann Schmidt (Kremserschmidt, 1718-1801) festett 1778-ban, régi orgonája Jatter János Jakab, kőszegi orgonakészítő műhelyében készült. A szentély mennyezetképe Mölck József, bécsi művész (1714-1794), a padok és a szószék pedig Pöck Aladár munkája.

A Zalavári Bencés Apátságot 1872-ben leválasztották a göttweigi apátságtól, a konvent megválasztotta apátját Modrovics Gergely személyében. Az apátság egy évtizedig önálló volt.

A Zalavári Bencés Apátságot 1885-től a Pannonhalmi Főapátsághoz, a Magyar Bencés Kongregációhoz csatolták, mint annak ötödik apátságát. A Magyar Bencés Kongregáció élén a pannonhalmi főapát áll, a kongregációhoz tartoznak Tihany, Bakonybél, Zalavár és Dömölk (Celldömölk) apátságai.

A templom helyreállítása 1906-ban történt meg. A hajó boltozatának freskói Szirmai Antal (1860-1927) munkái. A mai orgona 1934-ben került a helyére, Szakolczay-Riegler Ernő (1890-1968) tervezése, a pécsi Angster Gyár kivitelezésében.

A templom patrocíniuma: Szent Adorján (Hadrianus) és a Szent Őrzőangyalok. Szent Adorján egyben a büntetés-végrehajtás védőszentje is.

Várkonyi Zsolt Kristóf: **Mint említette, a büntetés-végrehajtás védőszentje Szent Adorján. Hogyan kapcsolódik a büntetés-végrehajtási szervezet Zalaapátihoz? Hogyan van jelen Szent Adorján a falu életében és közösségi programjaiban?**

Bóka Tibor: 2018 őszén érkezett megkeresés a Pannonhalmi Bencés Apátsághoz a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága részéről, hogy készül-e a bencés közösség ünnepi konferenciával, vagy valamilyen ünnepi eseménnyel a Szent Adorján Millenniumi Emlékévre. Az Apátság a megkeresést továbbította az egyházközség felé, hiszen 2017 májusában – készülve a Zalavári Bencés Apátság millenniumára – szerveztünk egy konferenciát. Ezen megkeresés után jött létre kapcsolat az egyházközség és a BvOP között. Megállapodtunk egy közös ünneplésben, melynek vonatkozásában Szent Adorján az összekötő kapocs, aki templomunk és községünk védőszentje. Tiszteletét a göttweigi bencések hozták át Zalavárról. Többszöri találkozók és megbeszélések után született meg egy hosszú távra tervezett együttműködési stratégia.

Várkonyi Zsolt Kristóf: **Kérem, idézze fel az olvasók számára, hogy miért volt a Szent Adorján Millenniumi Emlékév kapcsán kiemelkedő esemény az ünnepi mise nemcsak a templom, hanem a bencés közösség életében is.**
Bóka Tibor: A Zalavári Bencés Apátság az egykori bencés címerben lévő szívek közül az ötödik. A történelem úgy hozta, hogy a szerzetesrendek erőszakos feloszlatása után a kolostor állami kézbe került és pszichiátriai otthon lett belőle. A rendszerváltás után már nem tértek vissza a bencések, hiszen igyekeznek a megmaradt rendházakat fenntartani, működtetni. A millenniumi ünneplés, a múlt őrzése fontos feladat, és cél mind az egyházközségnek, mind a Bencés Kongregációnak. Adott volt, hogy közösen szervezzük meg a megemlékezést, meghívva a magyarországi és a környező országok rendjeinek képviselőit. A közös ünnepre 2019. szeptember 7-én került sor két helyszínen: Zalaapáti Templomban és Zalavár-Várszigeten.

Várkonyi Zsolt Kristóf: **Van esetleg személyes üzenete a büntetés-végrehajtás személyi állománya részére?**
Bóka Tibor: Üzenem a büntetés-végrehajtás személyi állományának, hogy jövő és ország csak a múlt ismerésével, a hagyományok őrzésével és továbbadásával létezhet. Legyenek büszkék, hogy olyan védőszentjük van, aki keményen kiállt a hite mellett, még az életét is feláldozta. Az önök hivatása is önfeláldozást kíván, melyhez a Jóisten adjon erőt Szent Adorján közbenjárása által.

Várkonyi Zsolt Kristóf: **Köszönöm az interjút, további munkájához sok sikert és jó egészséget kívánok a büntetés-végrehajtási szervezet nevében.**

Várkonyi Zsolt Kristóf – Szemán Levente

Elismerések Szent Adorján ünnepén

2020. szeptember 8-án huszonötödik alkalommal ünnepelte a büntetés-végrehajtás a szervezet napját.

A Szent Adorján-napi ünnepi állománygyűlésen miniszteri és országos parancsnoki elismeréseket, kitüntetéseket adott át Papp Károly r. altábornagy, a Belügyminisztérium közbiztonsági főigazgatója és Dr. Tóth Tamás bv. vezérőrnagy, országos parancsnok 2020. szeptember 2-án, a Belügyminisztériumban.

A 2020. évben Szent Adorján Érdemjel kitüntetésben részesült:

- **Prof. Dr. Ruzsonyi Péter** dandártábornok, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem dékánja és
- **Horváth Attila** bv. ezredes, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, Biztonsági Szolgálat, Biztonsági Főosztály főosztályvezetője.

A Szent Adorján Érdemjel a büntetés-végrehajtási szervezet állományában dolgozó, munkájukat huzamos időn keresztül kiválóan végző, a közösség elé példaképül állítható hivatásos szolgálati, rendvédelmi igazgatási szolgálati jogviszonyban, valamint munkaviszonyban állók elismerésére, valamint a büntetés-végrehajtás munkáját segítő személyek elismerésére adományozható, évente összesen 10 fő részére

Várkonyi Zsolt Kristóf – Szemán Levente

Szent Adorján tiszteletére tartott tudományos emlékülés

A büntetés-végrehajtás védőszentje előtt tisztelgő Szent Adorján Millenniumi Emlékévek (2019-2024) idei programjának kiemelkedő eseménye volt a 2020. szeptember 5-én, Zalaváron megrendezésre került tudományos emlékülés.

Az emlékülés védnökei Dr. Maróth Miklós professzor úr, a Iosephinum Fejlesztéséért Alapítvány elnöke és Hortobágyi T. Cirill, pannonhalmi főapát úr voltak.

A rendezvényt megtisztelte Prof. Dr. Kránitz Mihály, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi karának dékánja, Dr. PhD Sabjanics István rendőr dandártábornok úr, a Belügyminisztérium Tudománystratégiai és -koordinációs Főosztály főosztályvezetője, a Belügyi Tudományos Tanács titkára és Lucz József, Zalavár polgármestere.

Vendégeink között köszönthettük a tihanyi bencés szervezet képviselőit, tagjait, állami és közigazgatási vezetőket, a környező települések tisztségviselőit.

Az ünnepi rendezvény programja keretében szerzetesi zsolozsmára, majd Szent Adorján vértanúságának felolvasására került sor a Szent István kápolnában.

Az ünnepi ülés helyszíne a Kis-Balaton Ház volt, ahol köszöntőt mondott Csíky Gábor, a Iosephinum Fejlesztéséért Alapítvány Intézményszervező Bizottságának elnöke, illetve előadást tartott Várkonyi Zsolt Kristóf, a BvOP főosztályvezetője és P. Dr. Somorjai Ádám OSB, teológus-történész.

Várkonyi Zsolt Kristóf – Szemán Levente

Ünnepi szentmise a Szent Adorján és Szent Őrangyalok-templomban

2020. szeptember 5-én a büntetés-végrehajtási szervezetet a Zala Megyei Bv. Intézet megbízott parancsnoka, Porubszky Szabolcs bv. ezredes úr képviselte a Szent Adorján és Szent Őrangyalok-templomban tartott engesztelő szentmisén, valamint a Trianoni Emlékpark átadásán és megáldásán.

Dr. Halász Zsolt, jogi és igazgatásügyekért felelős helyettes államtitkár, Dr. Sifter Rózsa, Zala Megyei Kormánymegbízott és Vincze Tibor, polgármester a nemzeti színű szalag átvágásával nyitotta meg az emlékparkot a közösség számára, amely a plébános úr által megáldásra került.

A Szent Adorján Millenniumi Emlékévek (2019-2024) eseményeihez kapcsolódóan a büntetés-végrehajtási szervezet felkészül a Szent Adorján és Szent Őrangyalok-templom építésének 2021-ben történő ünnepi eseményeire, melyek során a 240 évvel ezelőtti felszentelésre emlékezünk a Zalaapáti hívekkel és a bencés közösség tagjaival.

Várkonyi Zsolt Kristóf – Rutkai Kata

Megszűnt a börtönök túltelítettsége, tíz büntetés-végrehajtási intézetben 2 750 új férőhely került átadásra

Az új épületszárnyak ünnepélyes átadására július 13-án, Veszprémben került sor, ahol Dr. Varga Judit igazságügyi miniszter kiemelte, a kormány célja, hogy szeptember 30-áig megszüntesse a túlzsúfoltságot, felszámolja a börtönbizniszt, továbbá a fogvatartottak részére történő kártalanítások jogalapjának megszüntetése is kiemelt jelentőségű. Elmondta azt is, hogy megkezdődött az áldozatvédelmi rendszer korszerűsítése. Az ünnepségen az igazságügyi miniszteren kívül részt vett Dr. Kontrát Károly, a Belügyminisztérium parlamenti államtitkára, miniszterhelyettes, Dr. Kozma Ákos, az alapvető jogok biztosa, a társ rendvédelmi szervek országos vezetői és Dr. Szűcs András, a Legfőbb Ügyészség osztályvezető ügyésze.

Az ünnepélyes átadás alkalmával Németh Éva bv. ezredes, a veszprémi bv. intézet parancsnoka elmondta, hogy az új objektum mind a fogvatartottak, mind pedig a személyi állomány részére biztosítja az uniós normáknak és előírásoknak megfelelő elhelyezést.

Az elkészült beruházások a büntetés-végrehajtási intézetek telítettségét 100% alá csökkentették. Állampusztán, Pálhalmán, Sopronkőhidán és Szegeden 110-110, Tökölön 220,

Baracskán és Veszprémben 330-330, Kiskunhalason és Tiszalökön 440-440, Miskolcon pedig 550 fogvatartott elhelyezésére alkalmasak az új épületszárnyak.

A fogvatartottak elhelyezésére szolgáló alapterület összesen 25 950 m²-rel bővült. A beépített acélszerkezet tömege 510 tonna, a kialakított gipszkarton falak területe 18 ezer m², a telepített csővezetékek hossza 29 ezer folyóméter, az épületek tetejét 28 ezer m² trapézlemez tető fedi. A klímaberendezések száma 941 darab. A korszerű, könnyűszerkezetes technológiával épült új körletek mindegyike rendelkezik fürdő-, foglalkoztató és egészségügyi helyiségekkel, személyzeti irodákkal. A lakóhelyiségek három, illetve hat fő befogadására alkalmasak, a háromfős alapterülete 12,5 m², a hatfős lakóhelyiségeké 25,5 m².

A férőhelybővítés új munkahelyeket teremtett, a büntetés-végrehajtás az álláskeresőknek biztos megélhetést és előremenetelt biztosít.

A büntetés-végrehajtási szervezet az elmúlt években is kiemelt figyelmet fordított a férőhelybővítési programok végrehajtására, melyek eredményeként az intézetek telítettségi mutatói folyamatosan csökkentek. A most átadott épületszárnyak a korszerű, európai elvárásoknak megfelelő fogvatartási körülményeket és a biztonságot is szolgálják.

FÓKUSZBAN A MUNKÁLTATÁS

TEMATIKUS LAPSZÁM

Ára: 750 Ft